

Законодавчий механізм переходу прав на земельну ділянку у зв'язку з переходом прав на об'єкт нерухомого майна, який на ній розміщено

Наголошуємо, що частинами першою і другою статті 14 Конституції України встановлено, що право власності на землю гарантується; це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. Статтею 41 Конституції України встановлено гарантії права власності, відповідно до цієї статті право приватної власності є непорушним.

08 вересня 2021 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо переходу прав на земельну ділянку у зв'язку з переходом прав на об'єкт нерухомого майна, який на ній розміщено» (далі – Закон), який набрав чинності 10.12.2021 року, крім пункту 2 розділу II Закону, який набрав чинності ще 01.10.2021 року.

Концептуальною ідеєю закону є зміна законодавства, за яким набуття права власності на об'єкт нерухомості (будівлю) забезпечує новому власнику також права на земельну ділянку, на якій розміщений відповідний об'єкт. Прийнятий нормативно-правовий акт сприятиме поєднанню правової долі земельних ділянок та розташованих на них будівель, споруд, а також зменшить корупційні ризики при переоформленні прав землекористування на земельні ділянки державної та комунальної власності.

Зазначений вище Закон України вносить зміни до статті 377 Цивільного кодексу України та передбачає, що до особи, яка набула право власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, право власності на який зареєстровано у визначеному законом порядку, або частку у праві спільної власності на такий об'єкт, одночасно переходить право власності (частка у праві спільної власності) або право користування земельною ділянкою, на якій розміщений такий об'єкт, без зміни її цільового призначення в обсязі та на умовах, встановлених для відчужувача (попереднього власника) такого об'єкта, у порядку та на умовах, визначених [Земельним кодексом України](#). Істотною умовою договору, який передбачає перехід права власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, який розміщений на земельній ділянці і перебуває у власності відчужувача, є умова щодо одночасного переходу права власності на таку земельну ділянку (частку у праві спільної власності на неї) від відчужувача (попереднього власника) відповідного об'єкта до набувача такого об'єкта.

Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" доповнено статтею 31⁶, яка встановлює, що державна реєстрація переходу права власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва або частку у праві спільної власності на такий об'єкт, що розміщений на земельній ділянці (крім земель державної, комунальної власності), яка перебувала у власності відчужувача (попереднього власника) такого об'єкта, проводиться одночасно із державною реєстрацією переходу права власності на земельну ділянку (частку у праві спільної власності на неї) від відчужувача (попереднього власника) відповідного об'єкта до його набувача.

Державна реєстрація переходу від територіальної громади до іншої територіальної громади, держави права власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, або частку у праві спільної власності на такий об'єкт, що розміщений на земельній ділянці комунальної власності, проводиться одночасно із державною реєстрацією переходу від територіальної громади іншої територіальної громади, держави права власності на земельну ділянку (частку у праві спільної власності на неї).

Державна реєстрація переходу права оперативного управління, господарського відання на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, що розміщений на земельній ділянці державної, комунальної власності, яка перебуває у постійному користуванні, проводиться одночасно із державною реєстрацією переходу права постійного користування

такою земельною ділянкою від попереднього суб'єкта права оперативного управління, господарського відання на відповідний об'єкт до набувача права оперативного управління, господарського відання на цей об'єкт відповідно до закону.

Державна реєстрація переходу права власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, що розміщений на земельній ділянці будь-якої форми власності, яка перебувала у користуванні (на праві оренди, емфітевзису, суперфіцію) відчужувача (попереднього власника) такого об'єкта, проводиться одночасно із державною реєстрацією переходу права користування такою земельною ділянкою від відчужувача (попереднього власника) відповідного об'єкта до його набувача. Про перехід відповідного права державний реєстратор зобов'язаний негайно повідомити орендодавця, особу, яка передала земельну ділянку в користування на праві емфітевзису, суперфіцію (якщо інформація про його місце проживання (місцезнаходження) міститься у Державному реєстрі прав) поштовим відправленням або електронною поштою.

Відповідні зміни внесені до [Закону України](#) "Про оренду землі", а саме: частину 3 статті 7 вказаного закону викладено в новій редакції. Відтепер у разі набуття права власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, розміщений на земельній ділянці, що перебуває у користуванні відчужувача (попереднього власника) такого об'єкта на праві оренди, до набувача такого об'єкта одночасно переходить право оренди земельної ділянки, на якій розміщений такий об'єкт, в обсязі та на умовах, встановлених для відчужувача (попереднього власника) зазначеного об'єкта, розміщеного на земельній ділянці, крім випадків, визначених частиною четвертою цією статті, а також з урахуванням вимог частини шістнадцятої статті 120 Земельного кодексу України. Волевиявлення орендодавця, відчужувача (попереднього власника), набувача такого об'єкта та внесення змін до договору оренди із зазначенням нового орендаря земельної ділянки не вимагаються. У разі набуття частки у праві спільної власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду), об'єкт незавершеного будівництва, якщо такий об'єкт розміщений на земельній ділянці, що перебуває в оренді, набувач має право вимагати внесення змін до договору оренди землі з визначенням його співорендарем земельної ділянки, а до внесення змін до договору зобов'язаний відшкодувати орендарю частину орендної плати відповідно до належної йому частки у праві спільної власності на такий об'єкт. Порядок користування декількома орендарями орендованою земельною ділянкою у такому разі визначається договором, укладеним між ними, або за рішенням суду. У разі відчуження права оренди земельної ділянки таке право переходить до особи, на користь якої воно відчужено.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Механізм розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації

У разі наявності порушень вимог чинного законодавства у діях державного реєстратора не завжди є достатнім та ефективним звернення до суду. Чинне законодавство передбачає механізм звернення до Мін'юсту та його територіальних органів з метою безпосереднього розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора задля відновлення порушеного права.

На сьогоднішній час існує дворівнева процедура адміністративного позасудового оскарження рішень державних реєстраторів. Розгляд скарг у сфері державної реєстрації здійснюється як Мін'юстом, так і його територіальними органами, відповідно до компетенції і з урахуванням положень ч.2 ст.37 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», ст.34 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», Порядку розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1128 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.12.2019 № 1150) (далі – Порядок).

Скарга на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації або територіального органу Міністерства юстиції України подається особою, яка вважає, що її права порушено (наприклад, особа дізналась про факт незаконної перереєстрації нерухомого майна, яке знаходиться у її власності, на іншу особу, тощо).

Розгляд скарг у сфері державної реєстрації на предмет наявності (відсутності) порушень закону у рішеннях, діях або бездіяльності державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Мін'юсту здійснюється, як правило, колегіально. З цією метою утворюються постійно діючі колегії з розгляду скарг у сфері державної реєстрації (далі - колегії), положення про які затверджуються Мін'юстом. Склад колегій затверджується відповідним територіальним органом.

Наказом Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків) від 11.01.2020 №13/АГ утворена Колегія з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації. Колегія є постійно діючим консультативно-дорадчим органом при Східному міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції (м. Харків), що в межах повноважень, визначених Порядком, здійснює колегіальний розгляд скарг у сферах державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – сфери державної реєстрації).

Плата за подання таких скарг не передбачається.

Подати скаргу до Колегії Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків) можливо: в паперовій формі за адресою: м.Харків, вул. Ярослава Мудрого, 16 та в електронній формі на поштову скриньку rssdk@kh.minjust.gov.ua.

До компетенції Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків) належить розгляд скарг:

1. у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень:
 - на рішення (крім рішення про державну реєстрацію прав), дії або бездіяльність державного реєстратора;
 - на дії або бездіяльність суб'єктів державної реєстрації прав.
2. у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань:
 - 1) на рішення (крім рішення, згідно з яким проведено реєстраційну дію), дії або бездіяльність державного реєстратора;
 - 2) на дії або бездіяльність суб'єктів державної реєстрації.

Територіальний орган Міністерства юстиції України розглядає скарги щодо державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації прав, які здійснюють діяльність у межах території, на якій діє відповідний територіальний орган.

Рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації прав можуть бути оскаржені до Міністерства юстиції України та його

територіальних органів протягом 60 календарних днів з дня прийняття рішення, що оскаржується, або з дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення її прав відповідною дією чи бездіяльністю.

Рішення, дії або бездіяльність територіальних органів Міністерства юстиції України можуть бути оскаржені до Міністерства юстиції України протягом 15 календарних днів з дня прийняття рішення, що оскаржується, або з дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення її прав відповідною дією чи бездіяльністю.

Днем подання скарги вважається день її фактичного отримання Міністерством юстиції України або його територіальним органом, а в разі надсилання скарги поштою - дата отримання відділенням поштового зв'язку від скаржника поштового відправлення зі скаргою, яка зазначена відділенням поштового зв'язку в повідомленні про вручення поштового відправлення або на конверті.

Розгляд скарги у сфері державної реєстрації здійснюється у строки, встановлені Законом України "Про звернення громадян".

Скарга на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації прав подається особою, яка вважає, що її права порушено, у письмовій формі та має містити:

1) повне найменування (ім'я) скаржника, його місце проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (ім'я) представника скаржника, якщо скарга подається представником;

2) реквізити рішення державного реєстратора, яке оскаржується;

3) зміст оскаржуваного рішення, дій чи бездіяльності та норми законодавства, які порушено, на думку скаржника;

4) викладення обставин, якими скаржник обґрунтовує свої вимоги;

5) відомості про наявність чи відсутність судового спору з порушеного у скарзі питання, що може мати наслідком скасування оскаржуваного рішення державного реєстратора, повідомлення або реєстраційної дії державного реєстратора державного реєстратора та/або внесення відомостей до Державного реєстру прав, або до Єдиного державного реєстру;

6) підпис скаржника або його представника із зазначенням дати складання скарги.

До скарги додаються засвідчені в установленому порядку копії документів, що підтверджують факт порушення прав скаржника у результаті прийняття рішення державним реєстратором (за наявності), а також якщо скарга подається представником скаржника - довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження такого представника, або копія такого документа, засвідчена в установленому порядку.

Скарга на рішення про державну реєстрацію прав розглядається в порядку, визначеному вказаними вище Законами, виключно за умови, що вона подана особою, яка може підтвердити факт порушення її прав у результаті прийняття такого рішення.

Рішення, прийняте за результатами розгляду скарги, надсилається скаржнику протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.

Рішення, дії або бездіяльність Міністерства юстиції України та його територіальних органів можуть бути оскаржені до суду.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Як подати заяву на повернення коштів?

Відповідно до ст. 34 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та ст. 36 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» за проведення реєстраційних дій та за надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, а також за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань та за надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань сплачується адміністративний збір у відповідних розмірах від прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Перерахування коштів адміністративного збору здійснюється на відповідні рахунки для зарахування надходжень до державного та місцевих бюджетів.

У разі якщо особа помилково сплатила адмінзбір не на відповідний рахунок або сплатила його у більшому розмірі положеннями чинного законодавства передбачено механізм повернення вказаних коштів згідно із нормами Порядку повернення (перерахування) коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 03.09.2013 № 787 (далі – Порядок). 08 грудня 2021 року Міністерством фінансів України наказом за №647 затверджено Зміни до Порядку, які набули чинності 01 січня цього року.

Відтепер у процесі повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів (крім податків, зборів, пені та платежів, контроль за справлянням яких покладено на органи ДПС та органи Держмитслужби): застосовується система дистанційного обслуговування “Клієнт казначейства – Казначейство” (далі – система Казначейства) з використанням засобів криптографічного захисту інформації Казначейства; між органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, органами, які ведуть облік заборгованості в розрізі позичальників, місцевими фінансовими органами, Казначейством та головними управліннями Державної казначейської служби України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі – головні управління Казначейства) здійснюється обмін електронними документами із застосуванням кваліфікованих електронних підписів та печатки.

У разі невдалої спроби передавання електронного документа засобами системи Казначейства органом, що контролює справляння надходжень бюджету, органом, який веде облік заборгованості в розрізі позичальників, місцевим фінансовим органом здійснюються заходи щодо повторного його передавання. Датою та часом отримання електронних документів органом, що контролює справляння надходжень бюджету, органом, який веде облік заборгованості в розрізі позичальників, місцевим фінансовим органом, Казначейством та головним управлінням Казначейства, є дата та час, зафіксовані в електронному повідомленні системи Казначейства про отримання таких документів.

Для повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів, із використанням системи дистанційного обслуговування “Клієнт казначейства – Казначейство” застосовується перехідний період з 01 січня 2022 року до 31 березня 2022 року з можливістю формування органом, що контролює справляння надходжень бюджету, або органом, який веде облік заборгованості в розрізі позичальників, подання на повернення відповідних коштів у паперовому вигляді, за формою, встановленою наказом Міністерства фінансів України від 08.12.2022 №647, та надання його за місцем зарахування платежу до бюджету до Державної казначейської служби України або відповідного головного управління Державної казначейської служби України.

З метою повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів особі слід подати заяву до органу, що контролює справляння надходжень бюджету, з платежу, який підлягає поверненню.

Заява про повернення коштів з бюджету складається та подається платником до органу, що контролює справляння надходжень бюджету, з платежу, який підлягає поверненню (крім повернення судового збору, за виключенням помилково зарахованого), із обов'язковим зазначенням інформації в такій послідовності: найменування платника

(суб'єкта господарювання) (латиницею у разі повернення коштів в іноземній валюті), код за ЄДРПОУ (для юридичної особи) або прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) фізичної особи (латиницею у разі повернення коштів в іноземній валюті), реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер) або серія (за наявності) та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та мають відмітку у паспорті), місцезнаходження юридичної особи або місце проживання фізичної особи (латиницею у разі повернення коштів в іноземній валюті) та номер контактного телефону (для фізичної особи за її згодою), причина повернення коштів з бюджету, найменування та місцезнаходження банку, в якому відкрито рахунок отримувача коштів, та реквізити такого рахунка (латиницею у разі повернення коштів в іноземній валюті), номер карткового рахунка отримувача коштів (за наявності).

Разом із заявою про повернення коштів з бюджету платником подається до органу, що контролює справляння надходжень бюджету, оригінал або копія документа на переказ, або паперова копія електронного розрахункового документа, які підтверджують перерахування коштів до бюджету.

У заяві платник може визначити довірену особу для отримання коштів, що мають бути повернені йому з бюджету. У такому разі до заяви про повернення коштів з бюджету додаються довіреність на отримання коштів довіреною особою, засвідчена згідно з вимогами Цивільного кодексу України, та копія паспорта довіреної особи.

Повернення платежів у національній валюті здійснюється на рахунки отримувачів коштів, відкриті в банках або Казначействі, вказані у поданні (висновку, повідомленні) органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, органів, які ведуть облік заборгованості в розрізі позичальників, заяві платника (у разі повернення судового збору (крім помилково зарахованого)).

У разі повернення помилково або надміру зарахованих до бюджету зборів, платежів та інших доходів бюджетів (крім зборів та платежів, контроль за справлянням яких покладено на органи ДПС та органи Держмитслужби) орган, що контролює справляння надходжень бюджету, засобами системи Казначейства формує подання в електронній формі згідно з додатком 1 до вказаного вище Порядку та подає його до відповідного головного управління Казначейства за місцем зарахування платежу до бюджету, Казначейства.

Повернення помилково або надміру зарахованих до бюджету податків, зборів, пені, платежів та інших доходів бюджету здійснюється з того бюджету, до якого такі кошти були зараховані (з урахуванням положень пунктів 39¹ та 39² розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України).

Перевірити реквізити рахунків для зарахування надходжень до державного та місцевих бюджетів у 2022 році, які відкриті за кодами класифікації доходів бюджету, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 14.01.2011 №11 можна на наступних веб-сторінках:

ГУ ДКСУ у Харківській області за посиланням:

<https://kha.treasury.gov.ua/ua/rekviziti-rahunkiv/rekviziti-rahunkiv-u-2022-roci>,

ГУ ДКСУ у Луганській області за посиланням:

<https://lug.treasury.gov.ua/ua/rekviziti-rahunkiv2>,

ГУ ДКСУ у Донецькій області за посиланням:

<https://don.treasury.gov.ua/ua/rekviziti-rahunkiv2>.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Особливості державної реєстрації права власності на закінчений будівництвом об'єкт у результаті здійснення нового будівництва чи реконструкції

Державна реєстрація речових прав на нерухоме майно здійснюється на підставі Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 25.12.2015 №1127 (далі – Порядок 1127).

28 квітня 2021 року до вказаного вище Порядку внесено зміни, які набрали чинності 25.11.2021 року та стосуються механізму державної реєстрації права власності на закінчений будівництвом об'єкт у результаті здійснення нового будівництва чи реконструкції.

Насамперед звертаємо увагу, що зміни до Порядку 1127 в частині викладення у новій редакції пунктів, пов'язаних з державною реєстрацією права власності на закінчений будівництвом об'єкт у результаті здійснення нового будівництва чи реконструкції, не змінюють загальних засад державної реєстрації права власності на такі об'єкти, передбачені Порядком 1127 в редакції, що діяла до зазначених змін, зокрема щодо індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, прибудов до них, що закінчені будівництвом до 5 серпня 1992 року. Запровадження зазначених змін обумовлено приведенням підзаконних нормативно-правових актів у відповідність до вимог Законів України «Про регулювання містобудівної діяльності» та «Про адміністративні послуги». Також з 07 листопада поточного року набрав чинності Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг».

З Порядку 1127 виключаються положення щодо надання заявниками для проведення державної реєстрації права власності документів, що відповідно до вимог законодавства засвідчують прийняття в експлуатацію будинку, будівлі, споруди, документів про присвоєння їм адреси, результатів проведення технічної інвентаризації, тощо, оскільки необхідні державному реєстратору прав на нерухоме майно відповідні відомості мають отримуватися з Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (далі – ЄДССБ).

Відповідно до п.77 Порядку державна реєстрація права власності на закінчений будівництвом об'єкт проводиться відповідно до статті 331 Цивільного кодексу України щодо особи, яка здійснювала будівництво такого об'єкта (замовник будівництва), чи у випадку, передбаченому статтею 332 Цивільного кодексу України, - щодо особи, яка є власником закінченого будівництвом об'єкта, реконструкція якого проводилася, якщо інше не встановлено договором або законом.

Державна реєстрація права власності на закінчений будівництвом об'єкт проводиться за наявності відомостей про його технічну інвентаризацію (технічний паспорт на об'єкт нерухомого майна), про прийняття його в експлуатацію (декларація готовності об'єкта до експлуатації) та про присвоєння такому об'єкту адреси (рішення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради або місцевої державної адміністрації) (крім випадку проведення реконструкції об'єкта, що не має наслідком його поділ, виділ частки або об'єднання), отриманих державним реєстратором з Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

У разі коли закінчений будівництвом об'єкт у результаті нового будівництва є складовою частиною будинку, будівлі, споруди (квартира, гаражний бокс, машиномісце, інше житлове та нежитлове приміщення), яка після прийняття об'єкта в експлуатацію є самостійним об'єктом нерухомого майна, відомості про прийняття в експлуатації та про присвоєння адреси отримуються щодо будинку, будівлі або споруди, складовою частиною яких є такий об'єкт, а щодо відповідної складової частини будинку, будівлі, споруди - відомості про присвоєння адреси такий частині.

Державна реєстрація права власності на закінчений будівництвом об'єкт у результаті реконструкції проводиться також за наявності відомостей про державну реєстрацію права власності на такий об'єкт відповідно до законодавства до проведення його реконструкції (витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно).

Підставою для відмови у проведенні державної реєстрації права власності на закінчений будівництвом об'єкт є відсутність однієї і більше відомостей, передбачених вище, крім випадків, передбачених пунктами 78, 79 та 80 вказаного вище Порядку.

Державна реєстрація права власності на закінчений будівництвом об'єкт у разі прийняття його в експлуатацію до запровадження єдиного реєстру документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів, що є невід'ємною архівною складовою частиною Реєстру будівельної діяльності, проводиться за наявності документа, що відповідно до вимог законодавства засвідчує прийняття в експлуатацію такого об'єкта (технічний паспорт), крім випадку, передбаченого абзацом другим пункту 78 Порядку. Такий документ за наданими заявником у заяві реквізитами та відомостями про суб'єкта, що здійснював прийняття закінченого будівництвом об'єкта в експлуатацію, отримується державним реєстратором шляхом звернення до відповідного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування.

Документ, що відповідно до вимог законодавства засвідчує прийняття в експлуатацію будинку, будівлі, споруди (технічний паспорт на об'єкт нерухомого майна), не вимагається в разі державної реєстрації права власності на закінчений будівництвом об'єкт у результаті нового будівництва, що є складовою частиною такого будинку, будівлі, споруди (квартира, гаражний бокс, машиномісце, інше житлове та нежитлове приміщення), яка після прийняття об'єкта в експлуатацію є самостійним об'єктом нерухомого майна, у разі прийняття відповідного будинку, будівлі або споруди, складовою частиною яких є такий об'єкт, в експлуатацію до запровадження єдиного реєстру документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, відомостей про повернення на доопрацювання, відмову у видачі, скасування та анулювання зазначених документів, що є невід'ємною архівною складовою частиною Реєстру будівельної діяльності, але за умови наявності державної реєстрації права власності на інші складові частини у відповідному будинку, будівлі або споруді.

Державна реєстрація права власності на закінчений будівництвом об'єкт у разі присвоєння завершеному будівництвом об'єкту адреси без застосування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва проводиться за наявності документа, що підтверджує присвоєння такому об'єкту адреси, крім випадку, передбаченого абзацом другим пункту 79 Порядку. Такий документ за наданими заявником у заяві реквізитами та відомостями про суб'єкта, що здійснював присвоєння закінченому будівництвом об'єкту адреси, отримується державним реєстратором шляхом звернення до відповідного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування.

Документ, що підтверджує присвоєння будинку, будівлі, споруді адреси, не вимагається в разі державної реєстрації права власності на закінчений будівництвом об'єкт у результаті нового будівництва, що є складовою частиною будинку, будівлі, споруди (квартира, гаражний бокс, машиномісце, інше житлове та нежитлове приміщення), яка після прийняття об'єкта в експлуатацію є самостійним об'єктом нерухомого майна, у разі присвоєння відповідному будинку, будівлі або споруді, складовою частиною яких є такий об'єкт, адреси до застосування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, але за умови наявності державної реєстрації права власності на інші складові частини у відповідному будинку, будівлі або споруді.

Документ, що підтверджує присвоєння закінченому будівництвом об'єкту адреси, не вимагається у разі державної реєстрації права власності на індивідуальний (садибний) житловий будинок, садовий, дачний будинок, збудований на земельній ділянці, право власності на яку зареєстроване в Державному реєстрі прав. У такому разі заявник у поданій заяві обов'язково зазначає відомості про кадастровий номер відповідної земельної ділянки, за яким державним реєстратором отримуються відомості Державного земельного кадастру з метою встановлення місця розташування земельної ділянки, на якій споруджено відповідний об'єкт, для подальшого відображення його адреси. Дія цього абзацу не застосовується, якщо у відомостях про місце розташування земельної ділянки відсутні всі необхідні реквізити

адреси, передбачені частиною четвертою статті 26³ Закону України “Про регулювання містобудівної діяльності”.

Державна реєстрація права власності на індивідуальні (садибні) житлові будинки, садові, дачні будинки, господарські (присадибні) будівлі і споруди, прибудови до них, що були закінчені будівництвом до 5 серпня 1992 р. та розташовані на територіях сільських, селищних, міських рад, якими відповідно до законодавства здійснювалося ведення погосподарського обліку, може проводитися на підставі документів, передбачених статтею 31 Закону України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень”, яким є: 1) виписка із погосподарської книги, надана виконавчим органом сільської ради (якщо такий орган не створений - сільським головою), селищної, міської ради або відповідною архівною установою; 2) документ, що посвідчує речове право на земельну ділянку під таким об’єктом, крім випадку, коли таке речове право зареєстровано в Державному реєстрі прав.

У разі коли державна реєстрація права власності проводиться на закінчений будівництвом об’єкт у результаті реконструкції, який до проведення такої реконструкції перебував у спільній власності, державному реєстратору подається письмова згода всіх співвласників закінченого будівництвом об’єкта на проведення його реконструкції. У зв’язку з проведенням реконструкції закінченого будівництвом об’єкта вид спільної власності та розмір часток у праві спільної часткової власності залишаються незмінними, якщо інше не встановлено за домовленістю співвласників. На підтвердження такої домовленості співвласників може бути надана письмова заява співвласників про визначення розміру часток, справжність підписів на якій засвідчується відповідно до Закону України “Про нотаріат”, або договір, укладений такими співвласниками відповідно до законодавства. Якщо договір, за яким набувається право власності на закінчений будівництвом об’єкт іншими особами, відмінними від замовника будівництва, укладено не з відповідним замовником будівництва, державному реєстратору подаються договори, на підставі яких встановлюється послідовність переходу майнових прав на такий об’єкт від замовника будівництва до інших осіб та в подальшому до набувача права власності на закінчений будівництвом об’єкт.

Нова редакція пункту 58 Порядку 1127, передбачає, що у разі, коли в документах, що подаються для державної реєстрації права власності на закінчений будівництвом об’єкт чи об’єкт незавершеного будівництва, відсутні відомості про технічні характеристики відповідного об’єкта, а також якщо реєстрація права власності на закінчений будівництвом об’єкт чи об’єкт незавершеного будівництва проведена до 1 січня 2013 року відповідно до законодавства, що діяло на момент їх виникнення, державна реєстрація права власності на закінчений будівництвом об’єкт чи об’єкт незавершеного будівництва проводиться за наявності відомостей про технічну інвентаризацію такого об’єкта, отриманих державним реєстратором прав на нерухоме майно з ЄДССБ.

Відділ взаємодії з суб’єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Щодо щорічного підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи

11 липня 2022 року – останній день, коли юридичні особи зможуть подати інформацію про структуру власності та кінцевих бенефіціарних власників. Це порівняно нова для юридичних осіб звітність, яку Україна запровадила, щоб дотриматися стандартів Міжнародної групи з протидії відмивання бручних грошей (ФАТФ).

Прийнятий 06 грудня 2019 року Верховною Радою України Закон України № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон № 361-IX) встановлює, що юридичні особи повинні оновити інформацію про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи (далі – КБВ) протягом одного року з дня набрання чинності нормативно-правовим актом, яким затверджується форма та зміст структури власності.

Так, Положення про форму та зміст структури власності затверджене наказом Міністерства фінансів України від 19.03.2021 року № 163, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 08 червня 2021 року за № 768/36390 (далі – Положення про структуру власності) та набрало чинності 11 липня 2021 року.

Враховуючи вищезазначене, відлік строку оновлення інформації про КБВ у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр) на виконання пункту 4 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 361-IX розпочався з 11 липня 2021 року. 8 жовтня 2021 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 1805-IX «Про внесення зміни до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», яким внесено зміни до пункту 4 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону №361-IX в частині продовження терміну для оновлення відомостей про КБВ у Єдиному державному реєстрі до одного року. Відповідно, термін для оновлення зазначених відомостей продовжено до 11 липня 2022 року (включно).

Аналізуючи вищезазначені положення чинного законодавства можемо говорити, що зобов'язання щодо оновлення відомостей про КБВ залишилося незмінним, лише продовжено строк для такого оновлення з метою сприяння розвантаженню суб'єктів господарювання та державних реєстраторів.

Зобов'язання щорічного підтвердження відомостей про КБВ встановлено ст.17¹ Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV (далі – Закон про реєстрацію) про реєстрацію, якою вказаний закон доповнено Законом № 361-IX. При цьому варто звернути увагу, що побудова Закону № 361-IX є логічно-послідовною. Так, є норми, які першочергово зобов'язують оновити відомості про КБВ у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі - Єдиний державний реєстр) (пункту 4 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення»), а вже потім виникає необхідність щорічно підтверджувати дану інформацію. Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що процес щорічного підтвердження відомостей про КБВ відповідно до положень статті 17¹ Закону про реєстрацію має розпочатися після завершення процедури оновлення зазначених відомостей незалежно від того чи була оновлена інформація у 2021 році чи у 2022 році, тобто з нового календарного року – з 01 січня 2023 року. Наприклад, якщо юридична особа зареєстрована 15 липня, то обов'язок щодо подання документів відповідно до статті 17¹ Закону про реєстрацію, тобто щодо підтвердження актуальності відомостей про КБВ, які вже мають бути оновлені у Єдиному державному реєстрі, в неї виникає з 15 липня 2023 року.

З набранням чинності Закону про реєстрацію, тобто з 01 липня 2004 року розпочалось функціонування та формування Єдиного державного реєстру. З моменту запуску Єдиного державного реєстру у ньому містяться відомості про юридичних осіб,

фізичних осіб – підприємців, щодо яких проведені певні реєстраційні дії починаючи з 01 липня 2004 року, а також відомості щодо тих суб'єктів, державна реєстрація яких була проведена до 01 липня 2004 року, шляхом реалізації функції включення відомостей про юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, зареєстрованих до 1 липня 2004 року, відомості про яких не містилися в Єдиному державному реєстрі.

Статтями 87, 89 та 91 Цивільного кодексу України визначено, що юридична особа вважається створеною з дня її державної реєстрації. Юридична особа підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому законом. Дані державної реєстрації включаються до Єдиного державного реєстру, відкритого для загального ознайомлення. Цивільна правоздатність юридичної особи виникає з моменту її створення. Законом № 361-IX доповнено Закон про реєстрацію статтею 17¹, якою визначено перелік документів, що подаються для підтвердження відомостей про КБВ щорічно, починаючи з наступного року з дати державної реєстрації юридичної особи, протягом 14 календарних днів.

Так, нормами чинного законодавства чітко врегульовано, що протягом 14 календарних днів з дати державної реєстрації створення юридичної особи мають щорічно підтверджуватися відомості про КБВ, а не з дати запису в Єдиному державному реєстрі, коли відомості щодо юридичної особи, державна реєстрація якої була проведена до 01 липня 2004 року, внесені до вказаного реєстру.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Механізм державної реєстрації об'єднання співвласників багатоквартирних будинків

У сучасних умовах стрімкого реформування цивільного законодавства з'являються все нові та нові форми об'єднання громадян з метою реалізації своїх прав, діяльність яких спрямована на досягнення соціальних благ. Відомо, що однією з форм житлових проблем громадян стали непідприємницькі товариства такі, як об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (далі – ОСББ), про правовий механізм створення яких піде мова далі.

Відповідно до статті 80 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді. Статтею 91 ЦКУ встановлено, що юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині. Цивільна правоздатність юридичної особи може бути обмежена лише за рішенням суду.

Цивільна правоздатність юридичної особи виникає з моменту її створення і припиняється з дня внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр) запису про її припинення. Відповідно до статті 92 ЦКУ юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону (цивільна дієздатність). Порядок створення органів юридичної особи встановлюється установчими документами та законом.

У випадках, встановлених законом, юридична особа може набувати цивільних прав та обов'язків і здійснювати їх через своїх учасників. Орган або особа, яка відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступає від її імені, зобов'язана діяти в інтересах юридичної особи, добросовісно і розумно та не перевищувати своїх повноважень. Цивільні права та обов'язки виникають із дій осіб, що передбачені актами цивільного законодавства, а також із дій осіб, що не передбачені цими актами, але за аналогією породжують цивільні права та обов'язки (частина перша статті 11 ЦКУ). Відповідно до частини першої статті 13 ЦКУ цивільні права особа здійснює у межах, наданих їй договором або актами цивільного законодавства. Актами цивільного законодавства України є Конституція України, ЦКУ, а також інші закони України, які приймаються відповідно до Конституції України та цього Кодексу (стаття 4 ЦКУ).

Правові та організаційні засади створення, функціонування, реорганізації та ліквідації об'єднань власників жилих та нежилых приміщень багатоквартирного будинку, захисту їхніх прав та виконання обов'язків щодо спільного утримання багатоквартирного будинку визначає Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» (далі – Закон про ОСББ).

Згідно зі статтею 6 Закону про ОСББ для створення об'єднання скликаються установчі збори. Скликання установчих зборів здійснюється ініціативною групою, яка складається не менш як з трьох власників квартир або нежилых приміщень. Установчі збори веде голова зборів, який обирається більшістю голосів присутніх співвласників або їх представників. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини загальної кількості усіх співвласників.

Установчі збори приймають рішення про створення об'єднання і затверджують його статут. Установчі документи об'єднання підписує голова установчих зборів або інша уповноважена зборами особа. Тобто, при проведенні установчих зборів рішення приймається власниками до моменту створення об'єднання, з яким пов'язане виникнення прав і обов'язків юридичної особи та відповідних суб'єктів правових відносин.

Згідно з положеннями статті 7 Закону про ОСББ у статуті об'єднання має бути визначено, зокрема, статутні органи об'єднання, їхні повноваження та порядок формування; порядок скликання та проведення загальних зборів.

У свою чергу, статтею 10 Закону про ОСББ визначено, що органами управління об'єднання є загальні збори співвласників, правління, ревізійна комісія об'єднання.

Вищим органом управління об'єднання є загальні збори. Загальні збори скликаються і проводяться в порядку, передбаченому цим Законом для установчих зборів, правлінням об'єднання або ініціативною групою з не менш як трьох співвласників. Поряд з цим, слід зважати на особливості порядку прийняття таких рішень. Так, для керівництва поточною діяльністю об'єднання обирається правління.

Правління має право приймати рішення з питань діяльності об'єднання, визначених статутом. Правління є виконавчим органом об'єднання і підзвітне загальним зборам. Порядок обрання та відкликання членів правління, їх кількісний склад та строки обрання встановлюються загальними зборами.

Відповідно до пунктів 15, 16 розділу III «Статутні органи об'єднання, їхні повноваження та порядок формування» Типового статуту об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, затвердженого наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 27.08.2003 № 141 (у редакції наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.09.2015 № 238), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12 грудня 2003 року за № 1155/8476, рішення правління викладаються у протоколі засідання правління із зазначенням кожним з членів правління результату свого голосування («за» або «проти»), засвідченого власноручним підписом.

Правління зі свого складу обирає голову правління та його заступника. Крім того, відповідно до статті 4 Закону про ОСББ об'єднання співвласників багатоквартирного будинку є юридичною особою, що створюється відповідно до закону.

Державна реєстрація об'єднання (асоціації) проводиться у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб. Об'єднання (асоціація) вважається утвореним з дня його державної реєстрації. Відповідно до частини першої статті 2 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (далі – Закон про реєстрацію) відносини, які виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців, регулюються Конституцією України, цим Законом та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону.

Пунктом 4 частини першої статті 1 Закону про реєстрацію визначено, що державна реєстрація – це, зокрема, офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення або припинення юридичної особи.

Перелік відомостей про юридичну особу, які містяться в Єдиному державному реєстрі, визначений статтею 9 Закону про реєстрацію. Так, частиною другою статті 9 Закону про реєстрацію встановлено, що в Єдиному державному реєстрі містяться, зокрема, відомості про найменування юридичної особи; місцезнаходження юридичної особи; відомості про органи управління юридичної особи; про керівника юридичної особи та про інших осіб (за наявності), які можуть вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори; дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи тощо.

Оскільки об'єднання співвласників багатоквартирного будинку відповідно до Закону про ОСББ є юридичною особою, тому норми чинного законодавства, зокрема, щодо створення юридичної особи поширюються й на об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, а відтак у рішенні про створення юридичної особи повинні бути обов'язково зазначені відомості, які передбачені частиною другою статті 9 Закону про реєстрацію, зокрема, найменування, місцезнаходження, органи управління, затвердження статуту юридичної особи, призначення керівника юридичної особи тощо. Отже, в основі створення юридичної особи лежить волевиявлення суб'єктів цивільного права (фізичних і юридичних осіб), які мають цивільно-правову дієздатність і правоздатність.

Здатність юридичної особи мати та реалізовувати безпосередньо або через свого представника надані їй нормами права суб'єктивні права і юридичні обов'язки є правосуб'єктивністю юридичної особи. Створення будь-якої юридичної особи є багатостадійним процесом, який включає в себе організаційно-підготовчий етап та етап

проведення державної реєстрації. Послідовність здійснення цих етапів для створення юридичної особи є формування її цивільної правоздатності та цивільної дієздатності.

Також звертаємо увагу, що відповідно до пункту 8 частини першої статті 1 Закону про реєстрацію заявником у разі подання документів для державної реєстрації створення юридичної особи є засновник (засновники) або уповноважена ними особа. Враховуючи порушене питання, наголошуємо, що Закон про реєстрацію чітко визначає, що у разі подання документів для проведення державної реєстрації уповноваженою на те особою встановлюється обсяг повноважень такої особи на підставі документа, що підтверджує її повноваження діяти від імені іншої особи.

Відповідно до частини п'ятої статті 6 Закону про реєстрацію для цілей проведення реєстраційних дій документом, що підтверджує повноваження діяти від імені іншої особи, є:

- документ, що підтверджує повноваження законного представника особи;
- нотаріально посвідчена довіреність;
- відомості з Єдиного державного реєстру про особу, яка уповноважена діяти від імені особи.

Крім того, частиною другою статті 14 Закону про реєстрацію встановлено, що у разі подання документів представником додатково подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, що засвідчує його повноваження (крім випадку, якщо відомості про повноваження цього представника містяться в Єдиному державному реєстрі).

Для цілей проведення реєстраційних дій документом, що засвідчує повноваження представника, є документ, що підтверджує повноваження законного представника особи, або нотаріально посвідчена довіреність. Аналіз зазначених норм дає підстави вважати, що Законом про реєстрацію чітко встановлено перелік документів, які можуть бути подані для підтвердження повноважень у разі подання документів уповноваженою особою.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Механізм проведення земельних торгів

22 вересня 2021 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову «Деякі питання підготовки до проведення та проведення земельних торгів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними (оренди, суперфіцію, емфітевзису)» № 1013 (далі – Постанова). Схвалення даної постанови викликано прийняттям 18 травня цього року Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо продажу земельних ділянок та набуття права користування ними через електронні аукціони». Саме цей законодавчий акт Верховної Ради України запровадив встановлення у законодавстві України механізму проведення земельних торгів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними (оренди, суперфіцію, емфітевзису).

Затверджена вище Постанова дає змогу забезпечити повноцінне функціонування одного з основних інструментів ринку землі – земельних торгів. Це створює необхідні умови для функціонування загальнодоступного, прозорого та конкурентного ринку, встановлення ринкових цін і, як наслідок, збільшення попиту на землю та збільшення надходжень до бюджетів. Крім того, за рахунок електронних аукціонів, які проводитимуться в електронній торговій системі, буде забезпечено відкритість інформації про земельні торги та їх результати, що завадить великій кількості корупційних проявів у земельних відносинах.

Адміністратором електронної торгової системи виступає державне підприємство “Прозорро.Продажі”, що належить до сфери управління Міністерства економіки України.

Основною метою державного регулювання стосовно проведення земельних торгів є виконання вимог чинного законодавства щодо впровадження:

- технічних вимог до підготовки до проведення та проведення земельних торгів у формі електронних аукціонів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними (оренди, суперфіцію, емфітевзису) з використанням електронної торгової системи, встановлення та оприлюднення їх результатів;
- розміру, порядку та строків сплати, повернення реєстраційних, гарантійних внесків учасників та винагороди, що сплачується переможцем земельних торгів оператору електронного майданчика;
- порядку відшкодування витрат (видатків), здійснених на підготовку лота для продажу на земельних торгах;
- порядку та строків сплати ціни продажу земельної ділянки та плати за користування земельною ділянкою;
- порядку реалізації переважного права купівлі земельної ділянки у власність у разі продажу її через електронний аукціон;
- технічних вимог до проведення повторних торгів;
- порядку функціонування та адміністрування електронної торгової системи для проведення земельних торгів.

Відповідно до п.29 Вимог щодо підготовки до проведення та проведення земельних торгів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними (оренди, суперфіцію, емфітевзису), затверджених постановою Кабінету міністрів України № 1013 від 22.09.2021 року (далі – Вимоги), під час реєстрації для участі в земельних торгах потенційний покупець через свій особистий кабінет заповнює електронну форму, подає в довільній формі заяву про участь у земельних торгах, на яку накладається електронний підпис, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, і завантажує електронні копії документів, передбачені частиною сьомою статті 137 Земельного кодексу України (далі – Кодекс). Заява про участь у земельних торгах подається у період, що починається через два робочих дні з дня оприлюднення оголошення про земельні торги та до закінчення кінцевого строку подання заяв про участь у земельних торгах. В електронній формі потенційний покупець зазначає суму коштів, яка буде вважатися його закритою ціною пропозицією, після набуття таким потенційним покупцем статусу учасника та виконання ним вимог, визначених абзацом п'ятим цього пункту Вимог. У заяві обов'язково зазначаються прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності) фізичної особи або найменування юридичної особи та словесно виражене бажання взяти участь у відповідних земельних торгах.

Якщо потенційний покупець бажає взяти участь у земельних торгах щодо земельної ділянки сільськогосподарського призначення, він подає також документи, що підтверджують його відповідність вимогам статті 130 Кодексу, згідно з додатком 2 («Переліку документів, що підтверджують відповідність потенційного покупця, який бажає взяти участь в земельних торгах щодо земельної ділянки сільськогосподарського призначення, вимогам статті 130 Земельного кодексу України») Постанови.

Кінцевий строк подання заяв про участь в земельних торгах встановлюється електронною торговою системою в проміжку часу з 19 години 30 хвилин до 20 години 30 хвилин дня, що передує дню проведення земельних торгів. До закінчення кінцевого строку подання заяв про участь у земельних торгах учасники мають право анулювати свої закриті цінові пропозиції або внести до них зміни.

Оператори електронних майданчиків забезпечують доступ учасників до земельних торгів. Для кожного учасника адміністратор створює індивідуальну веб-сторінку земельних торгів. Оператор електронного майданчика передає до особистого кабінету учасника унікальне гіперпосилання, яке надає тимчасовий прямий доступ до інтерфейсу модуля земельних торгів в електронній торговій системі, що є достатньою умовою для участі в ньому, та інформує учасника про цю дію електронною поштою.

Доставка унікального гіперпосилання до особистого кабінету відповідного учасника здійснюється оператором електронного майданчика протягом 30 хвилин з моменту генерації такого гіперпосилання адміністратором, але не пізніше ніж за одну годину до початку земельних торгів. У момент старту модуля земельних торгів на індивідуальній веб-сторінці учасника відображається така інформація: 1) номер земельних торгів; 2) стислий опис лота; 3) номер учасника в земельних торгах; 4) кількість учасників; 5) розмір цінкових пропозицій, поданих учасниками, які до їх розкриття були закритими цінковими пропозиціями; 6) час до початку земельних торгів та/або ходу подання цінової пропозиції учасника. Після моменту старту модуля земельних торгів електронна торгова система робить паузу на 5 хвилин і оголошує раунд.

Учасник за допомогою інтерфейсу електронного майданчика отримує в особистому кабінеті унікальне гіперпосилання, яке надає тимчасовий прямий доступ до інтерфейсу модуля земельних торгів в електронній торговій системі. Оператор електронного майданчика повинен забезпечити конфіденційність цього посилання, яке є єдиним ідентифікатором учасника.

Земельні торги починаються автоматично в час та дату, які визначені в оголошенні про проведення земельних торгів в електронній торговій системі з урахуванням вимог абзацу четвертого пункту 21 вказаних вище Вимог. У земельних торгах можуть брати участь учасники, які подали закриті цінові пропозиції.

У ході земельних торгів учасникам надається можливість подавати свої цінові пропозиції відповідно до Вимог. У кожному раунді кожен учасник протягом 3-х хвилин має право зробити крок аукціону (оновити закриту цінову пропозицію / цінову пропозицію) у порядку, передбаченому частиною чотирнадцятою статті 137 Кодексу. Учасник може зробити крок аукціону також на етапі подання закритої цінової пропозиції. Після завершення раунду електронна торгова система робить паузу на 3 хвилини і оголошує наступний раунд.

Переможець земельних торгів визначається шляхом автоматичної оцінки електронною торговою системою цінкових пропозицій учасників та формування протоколу про результати земельних торгів з урахуванням положень абзацу сьомого частини другої статті 135 Кодексу.

Згідно із п.46 Вимог переможець земельних торгів: 1) підписує протокол про результати земельних торгів протягом трьох робочих днів з дня, що настає за днем його формування електронною торговою системою; 2) підписує договір за результатами проведення земельних торгів з організатором протягом 20 робочих днів з дня, що настає за днем формування протоколу про результати земельних торгів.

Після підписання переможцем земельних торгів протоколу про результати земельних торгів організатор підписує протокол та оприлюднює підписаний протокол через особистий кабінет протягом шести робочих днів з дня, що настає за днем його формування в електронній торговій системі, та натискає електронну кнопку для підтвердження підписання

протоколу в інтерфейсі особистого кабінету, після чого земельним торгам автоматично присвоюється статус очікування підписання договору. Зазначений строк закінчується о 18-й годині останнього дня строку, встановленого для оприлюднення протоколу. Протокол про результати земельних торгів та договір за результатами проведення земельних торгів (крім договору купівлі-продажу земельної ділянки) підписуються організатором та переможцем торгів шляхом накладення кваліфікованих електронних підписів, що базуються на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, у строки, встановлені пунктами 46, 50 та 53 Вимог.

Як передбачено абз.4-5 ч.16 ст.137 Кодексу протокол про результати земельних торгів є підставою для укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки, прав емфітевзису, суперфіцію, договорів оренди землі, емфітевзису, суперфіцію. Договір купівлі-продажу земельної ділянки укладається в паперовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню.

Крім цього, ч.20 ст.137 вказаного вище Кодексу встановлює, що право на земельну ділянку, набуте за результатами проведення земельних торгів, виникає з дня державної реєстрації такого права в порядку, встановленому законом.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Порядок реєстрації у Державному аграрному реєстрі

Сьогодні, реалізація програм державної підтримки агропромислового комплексу здійснюється шляхом подачі аграріями заявок на участь в програмах державної підтримки разом із пакетом документів до уповноваженого органу. Для цього, аграрію необхідно отримувати довідки, витяги з державних реєстрів та кадастрів, а також інші документи (відомості), якими держава вже володіє (копії статутів, паспортів). У рамках цих процесів завжди присутній людський фактор і обмежена ефективність опрацювання документів. Зокрема, на результативність негативно впливає недостатній рівень необхідних знань та компетенції в аграрія. З метою удосконалення наявних відносин створено **Державний аграрний реєстр** (далі - Реєстр), який є державною автоматизованою інформаційною системою збирання, обліку, накопичення, оброблення та надання інформації про виробників сільськогосподарської продукції.

Кожен виробник сільськогосподарської продукції, за допомогою власного електронного підпису може самостійно зареєструватися в Реєстрі і подати електронні запити на участь у державних програмах підтримки, відстежувати обробку запитів, а також користуватися іншими фінансовими інструментами та державними сервісами онлайн. Заявки аграріїв в електронній формі будуть оброблюватися відповідними суб'єктами державної влади, що підвищить ефективність та швидкість їх опрацювання, уникаючи людський фактор.

Реєстрація в Реєстрі допоможе аграріям витратити менше часу та зусиль на отримання державних послуг і сервісів, подавати документи та заявки на участь в програмах державної підтримки віддалено, а також завжди отримувати актуальну інформацію про програми державної підтримки в агропромисловому комплексі. Заявки аграріїв в електронній формі будуть оброблюватися відповідними суб'єктами державної влади, що підвищить ефективність та швидкість їх опрацювання, уникаючи людський фактор.

Держателем Державного аграрного реєстру є Міністерство економіки України. Партнером міністерства у впровадженні реєстру є Всеукраїнська асоціація громад. Згідно із інформацією офіційного сайту Реєстру з метою отримання консультацій з приводу порядку реєстрації прав на земельну ділянку можна зателефонувати на гарячу лінію Державного аграрного реєстру за телефоном (067)-678-23-23.

Відповідно до абз. 10 пункту 2².3 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» доступ до особистого електронного кабінету передбачає такі можливості:

- внесення інформації про виробника сільськогосподарської продукції;
- подання та адміністрування заявок виробників сільськогосподарської продукції на отримання державної підтримки, а також документів дозвільного характеру;
- управління профілем, можливість надання доступу до інформації, що міститься в особистому електронному кабінеті, третім особам;
- користування іншими програмними засобами ведення Державного аграрного реєстру.

Відповідно до Закону України “Про електронні довірчі послуги”, за допомогою кваліфікованого електронного підпису (КЕП), який сільгоспвиробники використовують для авторизації в Реєстрі, можливо надавати певні послуги державних органів онлайн.

Згідно із нормами Порядку ведення та адміністрування Державного аграрного реєстру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.06.2021 №573, електронна реєстрація користувачів Реєстру здійснюється на безоплатній основі (самостійно або через центри надання адміністративних послуг). Під час здійснення електронної реєстрації виробники сільськогосподарської продукції та треті особи проходять ідентифікацію та автентифікацію за допомогою інтегрованої системи електронної ідентифікації (з використанням засобів електронної ідентифікації з високим або середнім рівнем довіри).

Під час електронної реєстрації користувач Реєстру вносить свою контактну інформацію (у разі коли вона не завантажилася автоматично) та отримує доступ до особистого електронного кабінету.

Автоматично до Реєстру вносяться (завантажуються) такі відомості про виробників сільськогосподарської продукції:

✓ про види діяльності виробника сільськогосподарської продукції, дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, місцезнаходження юридичної особи, про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи та інші відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань - в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань;

✓ про земельні ділянки виробника сільськогосподарської продукції (кадастровий номер, площа, цільове призначення, речове право на земельну ділянку, дата виникнення та строк дії речового права на земельну ділянку, наявність обтяжень такого права та інша інформація, що міститься в державних базах даних, Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та Державному земельному кадастрі) – в порядку електронної інформаційної взаємодії відповідних державних баз даних, Реєстру з Державним реєстром речових прав на нерухоме майно та Державним земельним кадастром;

✓ про тварин виробника сільськогосподарської продукції (тип, ідентифікаційний номер, кількість, дата народження, стан здоров'я тварини та епізоотичний стан господарства, в якому утримується тварина, дані про ветеринарно-санітарний стан господарства, дата забою, місцезнаходження та інша інформація, що міститься в Єдиному державному реєстрі тварин) - в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з Єдиним державним реєстром тварин;

✓ про аграрні розписки (вид сільськогосподарської продукції, яку боржник зобов'язаний поставити відповідно до товарної аграрної розписки, її кількість та якість; формула розрахунку розміру грошового зобов'язання боржника, кількості та родових ознак сільськогосподарської продукції, що є невід'ємною частиною такої формули відповідно до фінансової аграрної розписки; строк; предмет застави та інша інформація, що міститься у Реєстрі аграрних розписок), які видані виробником сільськогосподарської продукції або іншою особою, якщо забезпеченням виконання відповідної аграрної розписки є майбутній врожай, який вирощується на земельній ділянці, що належить виробнику сільськогосподарської продукції на праві власності або іншому речовому праві, - в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з Реєстром аграрних розписок;

✓ про пов'язаних із виробником сільськогосподарської продукції осіб, які протягом бюджетного року є отримувачами державної підтримки, – в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з Державною податковою службою України;

✓ про реєстраційний номер оператора ринку харчових продуктів – в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з реєстрами потужностей операторів ринку, на які видано експлуатаційні дозволи;

✓ про реєстраційні номери потужностей – в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з Державним реєстром потужностей з виробництва та обігу кормів;

✓ про фінансову звітність та суму заборгованості перед державним бюджетом – в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з Державною податковою службою.

До Реєстру також вноситься (завантажується) інформація, що містить відомості про виробників сільськогосподарської продукції, яка не зазначена вище, шляхом автоматизованого обміну даними з відповідними державними базами даних, реєстрами та/або кадастрами (з якими забезпечено технологічну сумісність технічних рішень Реєстру) в порядку електронної інформаційної взаємодії Реєстру з такими базами даних, реєстрами та/або кадастрами.

Після електронної реєстрації програмні засоби ведення Реєстру створюють для користувача Реєстру особистий електронний кабінет як розділ Реєстру. Вхід до особистого електронного кабінету здійснюється шляхом автентифікації користувача.

Особистий електронний кабінет містить відповідні відомості про користувача Реєстру, зокрема необхідні для отримання державної підтримки, підтримки за рахунок коштів місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги чи іншої допомоги виробникам сільськогосподарської продукції, не забороненої законом, адміністрування заявок на

отримання яких здійснюється через Реєстр, та іншу інформацію, необхідну для взаємодії державних баз даних, реєстрів та кадастрів.

Особистий електронний кабінет виробника сільськогосподарської продукції забезпечує створення таких можливостей:

- ❖ подання електронних документів та їх зберігання;
- ❖ отримання інформаційних повідомлень щодо результатів розгляду поданих виробником сільськогосподарської продукції електронних заяв та документів, інших інформаційних повідомлень від адміністратора Реєстру та третіх осіб;
- ❖ забезпечення інформаційної взаємодії виробника сільськогосподарської продукції з адміністратором Реєстру та третіми особами (у разі потреби);
- ❖ гіперпосилання на види (програми) державної підтримки, підтримки за рахунок коштів місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги чи іншої допомоги виробникам сільськогосподарської продукції, не забороненої законом, адміністрування заявок на отримання яких здійснюється через Реєстр, вимогам яких він відповідає;
- ❖ інші функції, необхідні для розгляду та обробки заявок, адміністрування яких здійснюється через Реєстр.

Для реєстрації в Реєстрі необхідно мати телефон чи комп'ютер, емейл та електронний ключ. З метою реєстрації необхідно зайти на сайт ag.gov.ua та натиснути кнопку «Реєстрація с/г виробника», після цього скористатися своїм електронним підписом:

- вибрати Центр сертифікації ключів в якому був отриманий КЕП;
- вибрати файл ключа;
- ввести пароль до ключа.

Або використати авторизацію за допомогою Bank ID.

Після цього необхідно ввести свою електронну пошту, ввести отриманий код підтвердження (з емейлу та СМС), погодитися з угодою про конфіденційність і підтвердити реєстрацію. Відтепер Ваш обліковий запис створено.

Переходимо до наступного етапу. З метою створення профілю користувача в Реєстрі сільгоспвиробників необхідно відкрити домашню сторінку системи та вибрати "Вхід в кабінет сільгоспвиробника". В результаті з'явиться сторінка входу. Для того щоб зайти до системи необхідно вибрати центр сертифікації ключів, вибрати шлях до носія ключа, ввести пароль до ключа та натиснути кнопку «Вхід».

Після цього автоматично з'явиться початок реєстрації профілю сільгоспвиробника. Реєстрація профілю складається з 11 кроків:

- 1) перевірка ЄДРПОУ/ПІН (за відсутності ПІН введіть номер свого паспорта);
- 2) отримання даних з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- 3) на цьому етапі користувачеві необхідно внести додаткову інформацію про себе та сільгоспвиробника – його стать, дату реєстрації, основні види сільгоспвиробництва та основні види не сільгоспвиробництва;
- 4) заповнення анкети;
- 5) введення контактної інформації;
- 6) отримання інформації про земельну ділянку з реєстрів та додання іншої ділянки, якщо потрібно;
- 7) завантаження документів, якщо потрібно (наприклад, паспорта чи договору оренди);
- 8) введення інформації про культури, які вирощуються;
- 9) отримання інформації про зареєстровану худобу;
- 10) на цьому етапі слід переконатися, що введена інформація є коректною та завершити реєстрацію;

11) отримання підтвердження реєстрації на електронну пошту.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Правове регулювання питань функціонування Державного аграрного реєстру

Історично основним інструментом підтримки сільгоспвиробників були податкові пільги, що включали в себе фіксований податок, залежно від площі землі в обробітку та пільгу з податку на додану вартість, що дозволяла спрямовувати різницю між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом на розвиток виробництва. Після скасування пільг із ПДВ, прямі субсидії стали основним інструментом підтримки сільгоспвиробників в Україні.

Водночас, процедура адміністрування програм державної підтримки аграріїв та розподіл цих коштів є одним із найбільш слабких місць в системі підтримки сільського господарства. Відсутність надійного джерела інформації про характеристики агровиробників та раніше отримані кошти державної підтримки ускладнює аналіз ефективності використання бюджетних коштів. Таким чином, існувала необхідність створення єдиної державної інформаційної системи, що міститиме відомості про виробників сільськогосподарської продукції та забезпечуватиме ефективне адміністрування державної підтримки.

З метою створення сучасних інтерфейсних інструментів взаємодії заявників із земельним кадастром президентом Володимиром Зеленським підписано Закон «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» та інших законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції» № 985-ІХ, який Верховна Рада ухвалила 5 листопада 2020 року. Документ створив єдину державну інформаційну систему – Державний аграрний реєстр, який спростив надання таргетованої державної підтримки для сільгоспвиробників.

Відповідно до пункту 2.27 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» (далі – Закон) державний аграрний реєстр - державна автоматизована інформаційна система збирання, обліку, накопичення, оброблення та надання інформації про виробників сільськогосподарської продукції та сільськогосподарську діяльність, яку вони здійснюють.

Вийти на офіційний сайт Державного аграрного реєстру можна за посиланням: <https://www.ar.gov.ua>.

Державний аграрний реєстр – це безкоштовна інформаційна система, яка містить актуальну інформацію про агровиробника та спрощує комунікацію з державними органами влади. Через цей електронний майданчик агровиробник зможе легко, швидко та зручно користуватися державними послугами та сервісами онлайн.

Державний аграрний реєстр був створений з метою автоматичного формування та подання заявок на участь у програмах державної підтримки. Використання електронного підпису в Державному аграрному реєстрі дозволяє ідентифікувати особу. Таким чином, заявка на отримання державної підтримки не потребуватиме додаткових зусиль з боку аграрія, який відповідає заданим критеріям.

Державний аграрний реєстр ведеться за рахунок коштів державного бюджету з метою комплексного інтегрування відомостей про виробників сільськогосподарської продукції, їхні майнові, земельні, екологічні, трудові, фінансово-кредитні та інші права і характеристики.

Державний аграрний реєстр ведеться шляхом добровільного внесення виробниками сільськогосподарської продукції достовірних відомостей про себе та відображення відповідних актуальних відомостей у Державному аграрному реєстрі в порядку його електронної інформаційної взаємодії з іншими державними реєстрами та кадастрами.

Державний аграрний реєстр використовується також для електронної взаємодії між фізичними та юридичними особами, державними органами, органами місцевого самоврядування, центрами надання адміністративних послуг з метою реалізації державної аграрної політики, зокрема в частині надання державної підтримки виробникам сільськогосподарської продукції.

Державний аграрний реєстр є державною власністю, складовою Національного архівного фонду і підлягає довічному зберіганню.

Згідно із пунктом 2².4 статті 2 Закону виробники сільськогосподарської продукції, що зареєструвалися у Державному аграрному реєстрі, набувають право:

✓ на отримання державної підтримки на основі інформації, що міститься в Державному аграрному реєстрі, в тому числі інформації, отриманої шляхом інформаційної взаємодії Державного аграрного реєстру з іншими державними реєстрами та кадастрами, без надання відповідних відомостей в паперовій формі;

✓ на безкоштовне отримання інформації стосовно себе з Державного аграрного реєстру, в тому числі інформації, отриманої шляхом інформаційної взаємодії з іншими державними реєстрами, з якими забезпечено технологічну сумісність технічних рішень Державного аграрного реєстру;

✓ на використання інформації, що міститься в Державному аграрному реєстрі, в тому числі інформації, отриманої шляхом інформаційної взаємодії Державного аграрного реєстру з іншими державними реєстрами та кадастрами, з метою отримання документів дозвільного характеру;

✓ на подання заявок на отримання державної підтримки, а також документів дозвільного характеру за допомогою програмних засобів ведення Державного аграрного реєстру;

✓ на управління своїм профілем в особистому електронному кабінеті, а також надання доступу до інформації, що міститься в особистому електронному кабінеті, та прав управління своїм профілем третім особам за їхньою згодою.

Державний аграрний реєстр ведеться шляхом добровільного внесення виробниками сільськогосподарської продукції достовірних відомостей про себе та відображення відповідних актуальних відомостей у Державному аграрному реєстрі в порядку його електронної інформаційної взаємодії з іншими державними реєстрами та кадастрами.

У своєму "кабінеті" агровиробник зможе побачити інформацію про себе відразу з чотирьох Державних реєстрів:

- Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань;
- Єдиний державний реєстр тварин;
- Державний земельний кадастр;
- Державний реєстр речових прав на нерухоме майно.

Дані, отримані з цих чотирьох реєстрів в частині інформаційної взаємодії є даними, що містяться у відповідних державних реєстрах.

За допомогою Державного аграрного реєстру Ви можете бачити земельні ділянки сільськогосподарського призначення, власником або користувачем яких Ви є, якщо Ваше право зареєстровано в Державному реєстрі речових прав. Функцією Державного аграрного реєстру є можливість направити запит до Держгеокадастру на виправлення помилок щодо вашої ділянки на Публічній кадастровій карті.

Якщо виробник аграрної продукції забажає скористатися сервісами та можливостями Державного аграрного реєстру, органи державної влади та інші суб'єкти отримують доступ до інформації з Державного аграрного реєстру щодо виробника лише в частині, необхідній їм для виконання запиту учасника Державного аграрного реєстру.

Учасники (користувачі) Державного аграрного реєстру не підлягають додатковому моніторингу фіскальних органів та їх діяльність не може додатково оподатковуватись на підставі інформації, що міститься у Державному аграрному реєстрі.

Державний аграрний реєстр – це інструмент, який спрощує бюрократичні процедури у зборі та поданні документів, але не позбавляє Вас можливості робити це у звичний спосіб. На початкових етапах розвитку системи, реєстрація в Державному аграрному реєстрі не буде обов'язковою, однак, поступово участь в окремих програмах буде доступна лише через Державний аграрний реєстр.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Новели законодавства про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг

07 листопада 2021 року набирає чинності Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» №1689-IX (далі – Закон), який парламент ухвалив 15 липня 2021 року. Цей Закон визначає засади надання електронних публічних послуг, публічних послуг, комплексних електронних публічних послуг, автоматичного режиму надання електронних публічних послуг.

Починаючи з 2020 року електронними публічними послугами через Єдиний державний веб-портал електронних послуг скористалося понад 570 тисяч громадян України. У зв'язку з цим виникла необхідність врегулювання питань, пов'язаних з наданням таких послуг, на законодавчому рівні.

Даний закон запроваджує нові терміни, як-от «електронна публічна послуга», «автоматичний режим надання електронної публічної послуги», «комплексна електронна публічна послуга», «система електронної взаємодії електронних ресурсів», а також інші терміни, пов'язані з наданням (отриманням) електронних публічних послуг.

Також документ визначає особливості надання таких послуг, порядок отримання та особливості оформлення результатів їх надання.

Оскільки вказаний вище закон набирає чинності через три місяці з дня опублікування, протягом цього часу Кабінет Міністрів України має затвердити план заходів щодо переведення публічних послуг в електронну форму.

У вказаному Законі терміни вживаються в такому значенні:

✓ електронна публічна послуга - послуга, що надається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні, у тому числі адміністративна послуга (у тому числі в автоматичному режимі), яка надається з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем на підставі заяви (звернення, запиту), поданої в електронній формі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем (у тому числі з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг), або без подання такої заяви (звернення, запиту);

✓ суб'єкт звернення - фізична особа, фізична особа - підприємець, юридична особа, інша особа, яка звертається за отриманням публічної (електронної публічної) послуги;

✓ суб'єкт надання публічної (електронної публічної) послуги - орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні, комунальні підприємства, установи, організації та інші суб'єкти, уповноважені відповідно до законодавства надавати публічні (електронні публічні) послуги.

Відповідно до ст.5 Закону у разі якщо законодавством для отримання публічної (електронної публічної) послуги вимагається подання документів та/або інформації, що міститься в інформаційно-телекомунікаційних системах, такі документи та/або інформація не подаються, а в заяві (зверненні, запиті) про надання публічної (електронної публічної) послуги зазначаються відомості, необхідні для надання такої послуги. Наприклад, особа звертається за отримання адміністративної послуги до ЦНАП і серед переліку документів визначено паспорт громадянина України, оскільки інформація про паспорт міститься в Єдиному державному демографічному реєстрі, то особа не надає його копію, а лише зазначає у заяві серію та номер паспорта, дату видачі та орган, який видав документ.

У такому випадку документи та/або інформація, необхідні для надання відповідної публічної (електронної публічної) послуги, отримуються суб'єктом надання публічних (електронних публічних) послуг без участі суб'єкта звернення, на підставі зазначених у заяві (зверненні, запиті) відомостей шляхом доступу суб'єкта надання публічних (електронних публічних) послуг до відповідних інформаційно-телекомунікаційних систем або в автоматичному режимі шляхом електронної інформаційної взаємодії інформаційно-телекомунікаційних систем через систему електронної взаємодії цих систем у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

У разі якщо законодавством для отримання публічної (електронної публічної) послуги вимагається подання документів та/або інформації, що не міститься в інформаційно-

телекомунікаційних системах, які видані/створені або перебувають у володінні та/або користуванні, та/або розпорядженні суб'єкта надання публічних (електронних публічних) послуг, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних реєстраторів, суб'єктів державної реєстрації, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, такі документи та/або інформація не подаються, а в заяві (зверненні, запиті) про надання публічної (електронної публічної) послуги зазначаються відомості, необхідні для надання такої послуги, або до такої заяви додаються копії відповідних документів, засвідчені підписом суб'єкта звернення. У такому випадку суб'єкт надання публічних (електронних публічних) послуг або програмні засоби відповідної інформаційно-телекомунікаційної системи в автоматичному режимі надсилають до суб'єкта, який видав документ (правонаступнику, а в разі його відсутності - суб'єкту, який забезпечує надання відповідної публічної (електронної публічної) послуги, відповідному державному нотаріальному архіву), запит щодо підтвердження видачі такого документа та/або достовірності відомостей через систему електронної взаємодії електронних ресурсів. Суб'єкт, який видав документ (правонаступник, а в разі його відсутності - суб'єкт, який забезпечує надання відповідної публічної (електронної публічної) послуги), протягом трьох робочих днів з дня отримання запиту щодо підтвердження видачі відповідного документа та/або достовірності відомостей підтверджує або заперечує видачу відповідного документа та/або достовірність відомостей з використанням системи електронної взаємодії електронних ресурсів або відповідної інформаційно-телекомунікаційної системи. Якщо протягом трьох робочих днів відповідь на запит щодо підтвердження або заперечення видачі відповідного документа та/або достовірності відомостей не отримано, суб'єкт надання публічних (електронних публічних) послуг надає публічну (електронну публічну) послугу з урахуванням принципу надання публічної (електронної публічної) послуги за замовчуванням, крім випадків, прямо визначених законом або актом Кабінету Міністрів України.

Проте у разі якщо законодавством для отримання публічної (електронної публічної) послуги вимагається подання документів у паперовій формі, такі документи можуть подаватися у формі електронного відображення інформації, що міститься у відповідному документі, засобами інформаційно-телекомунікаційних систем (у тому числі через Єдиний державний веб-портал електронних послуг).

Держателі інформаційно-телекомунікаційних систем з урахуванням вимог та обмежень, встановлених законом, зобов'язані забезпечити доступ суб'єктів надання публічних (електронних публічних) послуг до документів та/або інформації, необхідних для надання відповідної публічної (електронної публічної) послуги, які містяться у відповідних інформаційно-телекомунікаційних системах. Такий доступ надається на безоплатній основі.

Відмова у наданні доступу до документів та/або інформації, необхідних для надання відповідної публічної (електронної публічної) послуги, які містяться у відповідних інформаційно-телекомунікаційних системах, забороняється, крім випадків, визначених абзацом першим цієї частини.

Кабінет Міністрів України протягом 3-х місяців з дня опублікування даного Закону (починаючи з 07.08.2021 року) повинен прийняти перелік публічних (електронних публічних) послуг, на які поширюються вимоги статті 5 вказаного вище Закону.

Відповідно до статті 6 Закону у разі якщо законодавством для отримання публічної послуги вимагається подання суб'єктом звернення заяви (звернення, запиту) та документів у паперовій формі особисто, для надання електронних публічних послуг належним дотриманням цієї вимоги вважається подання таких документів з використанням відповідних інформаційно-телекомунікаційних систем (у тому числі через Єдиний державний веб-портал електронних послуг), оформлених відповідно до вимог законодавства у сфері електронних документів та електронного документообігу, а також у сфері електронних довірчих послуг.

У разі якщо законодавством для отримання публічної послуги вимагається встановлення фізичної особи, яка подає документи в паперовій формі, для надання електронних публічних послуг належним дотриманням цієї вимоги вважається електронна ідентифікація фізичної особи, яка подає такі документи з використанням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису.

У разі якщо законодавством для отримання публічної послуги вимагається встановлення представника юридичної особи, яка подає документи в паперовій формі, для надання електронних публічних послуг належним дотриманням цієї вимоги вважається електронна ідентифікація фізичної особи, яка подає такі документи з використанням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису.

У разі якщо законодавством для отримання публічної послуги вимагається встановлення повноважень представника фізичної особи, фізичної особи - підприємця або юридичної особи та/або подання в паперовій формі документа, що посвідчує такі повноваження, для надання електронних публічних послуг належним дотриманням цієї вимоги вважається перевірка повноважень представника фізичної особи, фізичної особи - підприємця або юридичної особи:

1) з використанням відомостей (документів), що містяться в інформаційно-телекомунікаційних системах;

2) за довіреністю, виданою з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем (у тому числі з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг);

3) за примірником документа, що посвідчує повноваження представника, засвідченим нотаріусом шляхом накладення кваліфікованого електронного підпису та завантаженим нотаріусом до відповідної інформаційно-телекомунікаційної системи. У такому випадку в документах, поданих для надання електронної публічної послуги, зазначається реєстраційний номер документа, що посвідчує повноваження представника, у відповідній інформаційно-телекомунікаційній системі.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Нові форми зразків складання схематичного зображення структури власності

В країні повинні існувати чіткі механізми, які б забезпечували отримання та зберігання точної, належної, актуальної інформації про бенефіціарну власність, а також своєчасний доступ до такої інформації з боку органів виконавчої влади.

06 грудня 2019 року Верховною Радою України прийнято Закон №361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який набрав чинності 28 квітня 2020 року та зобов'язав юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадські формування надавати інформацію про структуру і форму власності.

28.09.2021 року Міністерство фінансів України оприлюднило нові зразки складання схематичного зображення структури власності юридичних осіб. Така інформація подається обов'язково державному реєстратору. Кампанія з оновлення відомостей про кінцевих бенефіціарних власників підприємств та інших юридичних осіб розпочалася 11 липня та триває до 11 жовтня 2021 року. Оприлюднені цього разу зразки структури власності мають низку відмінностей, порівняно з попередніми. Приміром, підприємствам з великою кількістю фізичних осіб - засновників доведеться зазначати інформацію про всіх таких фізичних осіб. Також наведено зразок для підприємства, в якому відсутній кінцевий бенефіціарний власник.

Роз'яснення про форму та зміст структури власності надається в Положенні про форму та зміст структури власності, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 19.03.2021 N163 (далі – Положення). Структура власності за формою є офіційним документом, що являє собою схематичне зображення структури власності юридичної особи, яка відображає всіх осіб, які прямо або опосередковано володіють цією особою самостійно чи спільно з іншими особами або незалежно від формального володіння мають можливість значного впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи.

Водночас звертаємо увагу, що Положення розроблено відповідно до Закону України від 15.05.2003 №755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» (далі – Закон №755) та Закону України від 06.12.2019 №361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон №361).

У Положенні терміни вживаються у значеннях, наведених у Законі №361, зокрема:

- кінцевий бенефіціарний власник (далі – КБВ) для юридичних осіб – це будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність юридичної особи, в тому числі через ланцюг контролю/володіння (пункт 30 частини першої статті 1 Закону №361);
- структура власності – документально підтверджена система взаємовідносин фізичних та юридичних осіб, трастів, інших подібних правових утворень, що дає змогу встановити всіх КБВ, у тому числі відносини контролю між ними, або відсутність КБВ (пункт 58 частини першої статті 1 Закону №361).

Ознаки здійснення прямого/непрямого вирішального впливу наведені у пункті 30 частини першої статті 1 Закону № 361.

Ознакою здійснення прямого вирішального впливу на діяльність є безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25 відсотків статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи.

Ознаками здійснення непрямого вирішального впливу на діяльність є принаймні володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25 відсотків статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи через пов'язаних фізичних чи юридичних осіб, трасти або інші подібні правові утворення, чи здійснення вирішального впливу шляхом реалізації права контролю, володіння, користування або розпорядження всіма активами чи їх часткою, права отримання доходів від діяльності юридичної особи, трасту або іншого

подібного правового утворення, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування органів управління, а також вчинення правочинів, які дають можливість визначати основні умови господарської діяльності юридичної особи, або діяльності трасту або іншого подібного правового утворення, приймати обов'язкові до виконання рішення, що мають вирішальний вплив на діяльність юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, незалежно від формального володіння.

При цьому КБВ не може бути особа, яка лише формально володіє 25 відсотків і більше статутного капіталу, але є комерційним агентом, номінальним власником або номінальним утримувачем, або лише посередником щодо такого права.

Вищенаведена норма Закону № 361 встановлює, що безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25 відсотків статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи не є обов'язковою умовою, яка дає змогу визначити належність фізичної особи до КБВ.

Тобто, КБВ може бути фізична особа, яка не володіє часткою у розмірі 25 чи більше відсотків статутного (складеного) капіталу компанії, але яка має можливість, зокрема здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність компанії у спосіб, визначений зазначеною нормою Закону №361. Наприклад: розпоряджатися активами; отримувати дивіденди; здійснювати вирішальний вплив на формування складу та/або результати голосування органів управління, на вчинення правочинів, що визначають основні умови господарської діяльності юридичної особи.

Таким чином, визначення наявності непрямого вирішального впливу у кожному конкретному випадку має здійснюватися з урахуванням особливостей створення та діяльності юридичної особи, її структури власності, взаємовідносин співвласників тощо.

Водночас зазначаємо, що обов'язок встановлення інформації про КБВ законодавством покладено на юридичних осіб.

Визначення КБВ є специфічним для кожної юридичної особи та залежить від конкретної ситуації, особливостей механізмів володіння і контролю в окремих правових системах та відповідних фактичних обставин.

За даними офіційного сайту Міністерства фінансів України надіслати електронне звернення (запит) з питань практичного застосування Положення про форму та зміст структури власності (далі – Положення), затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 19.03.2021 №163, можна на електронну адресу infomf@minfin.gov.ua.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Адміністративна відповідальність у сфері бізнесу

На сьогоднішній час закінчується кампанія з оновлення відомостей про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що триватиме до 11 жовтня 2021 року. Починаючи з 11 жовтня ті юридичні особи, які не подали своєчасно відомості про кінцевого бенефіціарного власника (далі – КБВ) будуть сплачувати адміністративні штрафи та адміністративний збір за подання зазначеної вище інформації. Складання протоколів про адміністративні правопорушення стосовно неподання або несвоєчасного подання юридичною особою відомостей про КБВ передбачено Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (далі - Закон про реєстрацію), Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06 грудня 2019 року № 361-IX (далі – Закон № 361-IX) внесено зміни, зокрема, до Закону про реєстрацію та зобов'язано юридичних осіб встановлювати КБВ та мати структуру власності.

Відповідно до частини двадцять другої статті 17 Закону про реєстрацію юридичні особи зобов'язані підтримувати інформацію про КБВ та структуру власності в актуальному стані, оновлювати її та повідомляти державного реєстратора про зміни протягом 30 робочих днів з дня їх виникнення, та подавати державному реєстратору документи, що підтверджують ці зміни. Якщо зміни у структурі власності та інформації про КБВ відсутні, юридичні особи зобов'язані повідомляти державного реєстратора про відсутність таких змін при проведенні державної реєстрації будь-яких змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр).

Відповідно до частини шостої статті 166¹¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУАП) неподання або несвоєчасне подання державному реєстратору передбаченої Законом про реєстрацію інформації про КБВ юридичної особи або про його відсутність, або документів для підтвердження відомостей про КБВ юридичної особи – тягнуть за собою накладення штрафу на керівника юридичної особи або особу, уповноважену діяти від імені юридичної особи (виконавчого органу), від **1000 до 3000** неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто, відповідно **від 17 000 до 51 000 гривень**).

Згідно зі статтею 255 КУАП посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців, мають право складати протоколи про правопорушення згідно зі статтею 166¹¹ КУАП.

Відповідно до пункту 4.62 Положення про міжрегіональні управління Міністерства юстиції України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 23 червня 2011 року № 1707/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 червня 2011 року за № 759/19497 (зі змінами), Міжрегіональне управління юстиції відповідно до покладених на нього завдань складає протоколи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених КУАП.

Порядок складання таких протоколів визначено Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері державної реєстрації, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 12 серпня 2016 року № 2473/5, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 12 серпня 2016 року за № 1127/29257 (далі – Інструкція).

Пунктом 7 розділу II Інструкції визначено, що уповноважена особа зобов'язана ознайомити особу, щодо якої складається протокол про адміністративне правопорушення, з її правами й обов'язками, передбаченими статтею 268 КУАП, та змістом статті 63 Конституції України, про що робиться відмітка у протоколі. Про обізнаність з вищевказаним особа, щодо якої складається протокол про адміністративне правопорушення, ставить у протоколі свій

підпис, а у разі відмови поставити підпис про це робиться відповідний запис у протоколі, який засвідчується підписом уповноваженої особи.

Протокол підписується уповноваженою особою та особою, щодо якої складається протокол про адміністративне правопорушення, а також у разі наявності – свідками правопорушення. У разі відмови особи, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, від підписання протоколу уповноважена особа робить про це відповідний запис (пункт 7 розділу II Інструкції).

Міністерством юстиції України видано наказ від 12 травня 2020 року № 1626/5 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 12 травня 2020 року за № 429/34712 (далі – Наказ), яким внесено зміни, зокрема, до Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 09 лютого 2016 року № 359/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09 лютого 2016 року за № 200/28330 (далі – Порядок).

Згідно з пунктом 19 Порядку у разі виявлення державним реєстратором фактів неподання або несвоечасного подання юридичною особою передбаченої законом інформації про КБВ юридичної особи або про його відсутність, або документів для підтвердження відомостей про КБВ юридичної особи, таким реєстратором не пізніше наступного робочого дня інформується про виявлення відповідних фактів територіальний орган Міністерства юстиції України за місцезнаходженням відповідної юридичної особи шляхом направлення відповідного листа.

Також, Наказом внесено зміни до Інструкції, згідно з якими Міністерство юстиції України чи відповідний територіальний орган рекомендованим листом інформує керівника відповідної юридичної особи або особу, уповноважену діяти від імені такої юридичної особи (виконавчого органу), з вимогою щодо необхідності звернення такої особи у місячний строк до Міністерства юстиції України чи відповідного територіального органу для складення відповідно до законодавства протоколу про адміністративне правопорушення, відповідальність за вчинення якого передбачена частиною шостою статті 166¹¹ КУАП (пункт 4 розділу I Інструкції).

Закон про реєстрацію визначає обсяг повноважень державного реєстратора, у тому числі, які відомості, що надаються заявником, мають бути перевірені та яким способом здійснюється така перевірка.

Обсяг повноважень державного реєстратора не містить обов'язку здійснювати перевірку факту повідомлення юридичної особи про зміну відомостей, які вплинули на зміну відомостей про КБВ.

Водночас, посадові особи територіальних управлінь Міністерства юстиції України мають перевірити факт неподання або несвоечасного подання юридичною особою передбаченої законом інформації про КБВ юридичної особи або про його відсутність, або документів для підтвердження відомостей про КБВ юридичної особи, викладені у повідомленні державного реєстратора.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин

27.05.2021 набрала чинності переважна більшість норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 № 1423-IX (далі – Закон № 1423-IX).

Метою і основним завданням Закону № 1423-IX є реформування системи управління у сфері земельних відносин та зняття штучних обмежень господарської діяльності для спрощення доступу до земельних ресурсів населення та бізнесу, скасування зайвих дозволів та дублювання процедур перевірки документації із землеустрою;

запровадження незалежного контролю документації із землеустрою через громадську експертизу або рецензування; надання відомостей документації із землеустрою статусу публічних, відкритих та загальнодоступних даних; інтеграція та уніфікація землевпорядної, топографо-геодезичної та картографічної діяльності; запровадження страхування професійної відповідальності виконавців робіт із землеустрою як альтернативи державному контролю; зменшення вартості робіт та тривалості часу, що витрачається на виконання процедур, пов'язаних з проведенням землеустрою; зменшення ризиків хабарництва та корупції.

Найбільш важливими положеннями Закону № 1423-IX є наступні норми:

- передавання земель державної власності за межами населених пунктів (крім земель, які потрібні державі для виконання її функцій) до комунальної власності сільських, селищних, міських рад;
- надання органам місцевого самоврядування повноважень щодо затвердження планів детального планування території за межами населених пунктів;
- скасування інституту державної експертизи землевпорядної документації;
- прийняття рішень щодо здійснення виконавчим органом сільської, селищної, міської ради державного контролю за використанням та охороною земель;
- передавання до повноважень сільських, селищних, міських рад у сфері землеустрою на території сіл, селищ, міст організації та здійснення землеустрою, проведення інвентаризації земель та земельних ділянок усіх форм власності;
- цифровізація документації із землеустрою. Відтепер документація із землеустрою розробляється в електронній та паперовій формах у вигляді схеми, проекту, робочого проекту або технічної документації та важливими є також й деякі інші положення зазначеного Закону.

Законом № 1423-IX внесено зміни до Земельного кодексу України (далі – ЗК України), відтепер законодавством передбачено переважне право купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення, дана норма права набере чинності з 01.07.2021 року.

Відповідно до ст. 130¹ ЗК України переважне право купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення мають такі суб'єкти:

а) у першу чергу - особа, яка має спеціальний дозвіл на видобування корисних копалин загальнодержавного значення (металічні руди кольорових металів, металічні руди благородних металів, металічні руди рідкіснометалевих та рідкісноземельних металів, радіоактивних металів, електро- та радіотехнічна сировина), якщо відповідно до інформації, отриманої з Державного земельного кадастру, така земельна ділянка знаходиться в межах ділянки надр, наданої такій особі у користування, крім земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна (будівлі, споруди), що перебувають у власності особи, яка використовує земельну ділянку на праві власності, оренди, емфітевзису, суперфіцію, а також крім земельних ділянок для садівництва;

б) у другу чергу - орендар земельної ділянки.

Суб'єкт переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення другої черги може реалізувати таке право у разі відсутності суб'єкта першої черги або відмови суб'єкта першої черги від реалізації такого права.

У разі якщо відповідно до закону особа, зазначена у пунктах "а" і "б" ч.1 ст. 130¹ ЗК України, не може набувати у власність земельну ділянку сільськогосподарського призначення, вона може в порядку, визначеному частиною п'ятою цієї статті, передати своє переважне право купівлі такої земельної ділянки іншій особі, яка відповідно до закону може набувати у власність таку земельну ділянку.

Переважне право купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення реалізується за умови, що суб'єкт переважного права сплачує ціну, за якою здійснюється продаж земельної ділянки, а в разі продажу на аукціоні (земельних торгах) - якщо його пропозиція є рівною пропозиції, що є найбільшою із запропонованих учасниками аукціону (земельних торгів), а також виконує всі інші умови договору купівлі-продажу, встановлені продавцем.

За наявності переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення її власник зобов'язаний не пізніше як за два місяці до дня укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки зареєструвати намір щодо продажу земельної ділянки у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

У разі якщо продаж земельної ділянки сільськогосподарського призначення здійснюється не на земельних торгах, заява про державну реєстрацію такого наміру подається у вище визначений строк нотаріусу, який здійснюватиме нотаріальне посвідчення договору купівлі-продажу, разом з проектом такого договору. Нотаріус зобов'язаний протягом трьох робочих днів повідомити про такий намір суб'єктів переважного права цінним листом з описом вкладень та повідомленням про вручення або особисто під розписку. Суб'єкт переважного права вважається повідомленим про зазначений намір також у разі його відмови отримати повідомлення, про що є відповідна позначка, або якщо повідомлення повернулося до нотаріуса у зв'язку із закінченням встановленого строку зберігання.

Суб'єкти переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення першої черги встановлюються шляхом отримання витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку. У разі якщо в такому витягу відсутня інформація про наданий відповідний спеціальний дозвіл на користування надрами, вважається, що власник такого дозволу не має переважного права купівлі такої земельної ділянки.

Суб'єкти переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення другої черги встановлюються шляхом отримання відомостей із Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Суб'єкт переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення, який бажає скористатися таким переважним правом, зобов'язаний повідомити про це нотаріуса цінним листом з описом вкладень та повідомленням про вручення або особисто під розписку. Протягом місяця з дня отримання такого повідомлення нотаріус за погодженням із продавцем земельної ділянки повинен призначити день і час укладення договору купівлі-продажу та повідомити про це суб'єкта переважного права купівлі земельної ділянки, який виявив бажання скористатися таким правом, цінним листом з описом вкладень та повідомленням про вручення.

У разі якщо протягом місяця з дня, коли суб'єкт переважного права був належним чином повідомлений нотаріусом про намір щодо продажу земельної ділянки, такий суб'єкт не повідомив належним чином нотаріуса про своє бажання скористатися переважним правом або відмовився від укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки, або не з'явився для укладення такого договору у день і час, призначені нотаріусом (за умови отримання повідомлення про вручення суб'єкту переважного права повідомлення про призначення дати та часу укладення договору купівлі-продажу або повідомлення про відмову від отримання такого повідомлення або якщо повідомлення повернуто нотаріусу у зв'язку із закінченням

встановленого строку зберігання), вважається, що такий суб'єкт переважного права відмовився від свого переважного права.

У разі зміни власником земельної ділянки ціни та інших умов договору купівлі-продажу вище передбачена процедура здійснюється повторно.

Переважне право купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення може бути передано його суб'єктом іншій особі, яка відповідно до закону може набути у власність таку земельну ділянку.

Передача переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення здійснюється за письмовим договором між суб'єктом переважного права та особою, якій передається таке право. Переважне право купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення, передане іншій особі, підлягає державній реєстрації в порядку, передбаченому для державної реєстрації обтяжень речових прав на земельні ділянки.

Про передачу переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення особа, яка передає переважне право, зобов'язана письмово повідомити власника земельної ділянки протягом трьох робочих днів з дня державної реєстрації переходу такого права. Повідомлення здійснюється цінним листом з описом вкладень та повідомленням про вручення або особисто під розписку.

У разі якщо після повідомлення нотаріусом суб'єкта переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення про намір власника щодо її продажу суб'єкт переважного права передав таке право іншій особі, суб'єкт переважного права зобов'язаний повідомити особу, якій таке право передане, про такий намір.

Переважне право купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення може бути передано його суб'єктом іншій особі лише один раз.

Вимоги ст. 130¹ не поширюються на випадки продажу співвласнику земельної ділянки окремої частки у праві власності на таку земельну ділянку іншому її співвласнику.

Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" також зазнав відповідних змін. Так, п.3 ч.1 ст.2 доповнено абзацом дев'ятим такого змісту:

"суб'єкт переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення, який передав таке право іншій особі, – у разі державної реєстрації переходу переважного права на купівлю земельної ділянки". Даний абзац розширює поняття заявника.

Крім цього, Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" доповнено статтею 31⁴, яка регулює особливості проведення реєстраційних дій, пов'язаних із реалізацією переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення.

У разі державної реєстрації наміру власника земельної ділянки сільськогосподарського призначення, щодо якої встановлене переважне право її купівлі, продати її особі, яка не є суб'єктом такого переважного права, державний реєстратор невідкладно після здійснення державної реєстрації письмово повідомляє про таку реєстрацію суб'єкта переважного права купівлі земельної ділянки.

У разі державної реєстрації переважного права купівлі земельної ділянки сільськогосподарського призначення, переданого іншій особі, державний реєстратор невідкладно після здійснення державної реєстрації письмово повідомляє про таку реєстрацію власника земельної ділянки.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

**Головні аспекти передачі реєстраційних справ
або документів для долучення до реєстраційної справи у сфері державної реєстрації
юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців**

Відносини, які виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, урегульовані Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Положенням статті 29 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» встановлено, що реєстраційна справа формується в паперовій та електронній формі після внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію створення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця і державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу та фізичну особу – підприємця.

Реєстраційна справа має реєстраційний номер, що присвоюється при внесенні до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію створення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця і державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу та фізичну особу – підприємця.

Реєстраційна справа в паперовій формі зберігається у суб'єкта державної реєстрації за місцезнаходженням юридичної особи, громадського формування, фізичної особи - підприємця, а саме - у виконавчих органах міської ради міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення, Київській, Севастопольській міських, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністраціях.

Суб'єкт державної реєстрації, який провів реєстраційну дію, протягом трьох робочих днів з дня її проведення надсилає документи, подані для проведення реєстрації, відповідному суб'єкту державної реєстрації, уповноваженому зберігати реєстраційні справи.

Загальні засади формування та зберігання реєстраційних справ у паперовій формі у сферах державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень та державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, права і обов'язки суб'єктів, що забезпечують зберігання реєстраційних справ, врегульовано Порядком формування та зберігання реєстраційних справ, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 18.11.2016 № 3267/5 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 18.11.2016 за № 1499/29629 (далі – Порядок).

Згідно пп. 2 п. 1 розділу VII Порядку підставою для передачі реєстраційної справи між суб'єктами, що забезпечують зберігання реєстраційних справ у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців, є:

реєстраційна дія, проведена державним реєстратором, що пов'язана зі зміною місцезнаходження юридичної особи, громадського формування або фізичної особи - підприємця, якщо нове місцезнаходження розташоване на території іншої адміністративно-територіальної одиниці;

рішення органу, який наділений відповідними повноваженнями, про утворення, зміну меж або ліквідацію адміністративно-територіальної одиниці.

За наявності підстави, передбаченої п. 1 цього розділу Порядку, передача реєстраційної справи до іншого суб'єкта, що забезпечує зберігання реєстраційних справ, здійснюється посадовою особою із зберігання реєстраційних справ протягом десяти робочих днів з дати настання визначеної події поштовим відправленням за описом разом з актом приймання-передавання реєстраційної справи на зберігання або нарочно за актом приймання-передавання реєстраційної справи на зберігання. Акт приймання-передавання реєстраційної справи на зберігання складається у двох примірниках, по одному для посадових осіб із зберігання реєстраційних справ.

У разі коли передача реєстраційної справи до іншого суб'єкта, що забезпечує зберігання реєстраційних справ, відбувається з підстави, передбаченої абз. другим пп. 2 п.1 цього розділу, така передача здійснюється протягом десяти робочих днів з дати надходження до суб'єкта, що забезпечує зберігання реєстраційних справ, документів, поданих для проведення державної реєстрації, пов'язаної зі зміною місцезнаходження юридичної особи, громадського формування або фізичної особи - підприємця, від державного реєстратора, нотаріуса чи уповноваженої особи фронт-офісу, що забезпечував прийняття, зберігання та видачу документів, поданих для державної реєстрації.

Посадова особа із зберігання реєстраційних справ, яка передає реєстраційну справу, у день відправлення реєстраційної справи знімає її з обліку, а посадова особа із зберігання реєстраційних справ, яка отримує реєстраційну справу, у день отримання реєстраційної справи поштою або нарочно приймає її на облік у журналі обліку надходження (вибуття) реєстраційних справ, а також за допомогою програмних засобів ведення Державного реєстру прав, Єдиного державного реєстру.

Посадова особа із зберігання реєстраційних справ зобов'язана протягом п'яти робочих днів з дати отримання реєстраційної справи надіслати посадовій особі із зберігання реєстраційних справ, яка зняла з обліку реєстраційну справу, один примірник акта приймання-передавання реєстраційної справи на зберігання. Другий примірник акта приймання-передавання реєстраційної справи на зберігання долучається до відповідної реєстраційної справи. У разі направлення одним актом кількох реєстраційних справ виготовляється необхідна кількість копій такого акта.

У разі відсутності у Державному реєстрі прав, Єдиному державному реєстрі відомостей про взяття на облік реєстраційної справи за новим місцезнаходженням протягом тридцяти календарних днів з дня її поштового відправлення посадова особа із зберігання реєстраційних справ, яка надсилала реєстраційну справу, вживає заходів з її розшуку.

Організація зберігання реєстраційних справ покладається на керівника суб'єкта, що забезпечує зберігання реєстраційних справ.

Крім того, відповідно до п.6 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» в Єдиному державному реєстрі містяться документи в електронній формі, подані для державної реєстрації.

Вимоги до найменування юридичної особи або відокремленого підрозділу

Вимоги до найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу визначаються Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» та наказом Міністерства юстиції України «Про затвердження Вимог до написання найменування юридичної особи, її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, крім організації профспілки» від 05.03.2012 № 368/5.

Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» передбачено:

найменування юридичної особи повинно містити інформацію про її організаційно-правову форму (крім державних органів, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, державних, комунальних організацій, закладів, установ, а також випадку, передбаченого абзацом другим цієї частини) та назву;

Найменування релігійної організації може містити інформацію про її організаційно-правову форму виключно за бажанням такої юридичної особи.

Організаційно-правова форма юридичної особи визначається відповідно до класифікації організаційно-правових форм господарювання, затвердженої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері технічного регулювання.

Назва юридичної особи може складатися з власної назви юридичної особи, а також містити інформацію про мету діяльності, вид, спосіб утворення, залежність юридичної особи та інші відомості згідно з вимогами до найменування окремих організаційно-правових форм юридичних осіб, установленими Цивільним, Господарським кодексами України та законами України.

Юридична особа може мати, крім повного найменування, скорочене найменування.

Найменування юридичної особи не може бути тотожним найменуванню іншої юридичної особи (крім органів місцевого самоврядування).

У найменуванні юридичних осіб забороняється використовувати:

повне чи скорочене найменування державних органів або органів місцевого самоврядування, або похідні від цих найменувань, або історичні державні найменування, перелік яких установлює Кабінет Міністрів України, - у найменуваннях юридичних осіб приватного права;

символіку комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, заборона використання яких встановлена Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»: терміни, аббревіатури, похідні терміни, заборона використання яких передбачена законами України.

Найменування відокремленого підрозділу повинно містити слова «відокремлений підрозділ» («філія», «представництво» тощо) та вказувати на належність до юридичної особи, яка створила зазначений відокремлений підрозділ.

Найменування громадського об'єднання складається з двох частин – загальної та власної назв. У загальній назві зазначається організаційно-правова форма громадського об'єднання («громадська організація», «громадська спілка»).

Власна назва громадського об'єднання не може містити слова «державний», «комунальний» та похідні від них. Власна назва громадського об'єднання має містити інформацію про статус громадського об'єднання («дитяче», «молодіжне», «всеукраїнське») та може містити інформацію про його вид («екологічне», «правозахисне» тощо). Власна назва громадського об'єднання може містити ім'я (псевдонім) фізичної особи за умови попередньої письмової згоди цієї особи або її спадкоємців, засвідченої в установленому законом порядку, якщо інше не передбачено законом.

Формування та видача кваліфікованого сертифіката відкритого ключа для працівників органів державної влади

Управлінська діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування здійснюється шляхом видання організаційно-розпорядчих документів. Документація використовується як спосіб та засіб реалізації функцій управління. Останнім часом активно впроваджуються інформаційні технології як засоби автоматизації процесів, що пов'язані з документованою інформацією.

Відповідно до п.3 Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 749, державна установа отримує на договірних засадах такі кваліфіковані електронні довірчі послуги:

- ✓ створення, проведення перевірки та підтвердження кваліфікованого електронного підпису чи печатки;
- ✓ формування, проведення перевірки та підтвердження чинності кваліфікованого сертифіката електронного підпису чи печатки;
- ✓ формування, проведення перевірки та підтвердження чинності кваліфікованого сертифіката автентифікації веб-сайту;
- ✓ формування, проведення перевірки та підтвердження кваліфікованої електронної позначки часу;
- ✓ здійснення реєстрованої електронної доставки;
- ✓ зберігання кваліфікованих електронних підписів, печаток, позначок часу та сертифікатів, пов'язаних з цими послугами.

Державні установи та їх працівники для засвідчення чинності відкритого ключа використовують лише кваліфіковані сертифікати відкритих ключів.

Підписувачі - представники державної установи використовують виключно кваліфіковані сертифікати відкритих ключів підписувачів - представників державної установи та захищені носії особистих ключів.

Інші працівники державної установи для підготовки, погодження та підписання проектів електронних документів використовують кваліфіковані сертифікати відкритих ключів підписувачів - представників державної установи або особисті кваліфіковані сертифікати відкритих ключів, в яких не зазначаються ідентифікаційні дані відповідних державних установ.

Як же відбувається процедура отримання кваліфікованого сертифіката відкритого ключа? Для того, щоб його отримати, працівнику державної установи необхідно звернутися до Кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг. Перелік за посиланням: <https://czo.gov.ua/ca-registry>.

Під час отримання кваліфікованого сертифіката відкритого ключа, згідно із ст.22 Закону України «Про електронні довірчі послуги» (далі – Закон) відбувається ідентифікація особи.

Формування та видача кваліфікованого сертифіката відкритого ключа без ідентифікації особи, ідентифікаційні дані якої міститимуться у кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа, не допускаються.

Ідентифікація фізичної особи, яка звернулася за отриманням послуги формування кваліфікованого сертифіката відкритого ключа, здійснюється за умови її особистої присутності за паспортом громадянина України або за іншими документами, які унеможливають виникнення будь-яких сумнівів щодо особи, відповідно до законодавства про Єдиний державний демографічний реєстр та про документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи.

Допускається ідентифікація фізичної особи кваліфікованим надавачем електронних довірчих послуг за ідентифікаційними даними, що містяться у раніше сформованому ним кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа, за умови чинності цього сертифіката.

Під час перевірки цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи кваліфікований надавач електронних довірчих послуг зобов'язаний ознайомитися з

інформацією про юридичну особу, що міститься в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, а також пересвідчитися, що обсяг її цивільної правоздатності та дієздатності є достатнім для формування та видачі кваліфікованого сертифіката відкритого ключа.

Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг під час формування та видачі кваліфікованого сертифіката відкритого ключа здійснює ідентифікацію особи уповноваженого представника юридичної особи відповідно до вимог Закону, а також перевіряє обсяг його повноважень за документом або за даними з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що визначають повноваження представника.

Якщо від імені юридичної особи діє колегіальний орган, кваліфікованому надавачу електронних довірчих послуг подається документ, у якому визначено повноваження відповідного органу та розподіл обов'язків між його членами.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Отримання копій документів із реєстраційних справ юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у паперовій формі

Порядком надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 10.06.2016 № 1657/5 (далі – Порядок), встановлено, що документи, які містяться в реєстраційній справі, у паперовій формі надаються за запитом про надання документів, що містяться в реєстраційній справі відповідної юридичної особи, фізичної особи - підприємця, заявника, шляхом звернення до центру надання адміністративних послуг, утвореного при суб'єкті державної реєстрації, що відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» (далі – Закон про реєстрацію) уповноважений зберігати реєстраційні справи у паперовій формі.

Частиною 3 статті 29 Закону про реєстрацію передбачено, що реєстраційна справа в паперовій формі зберігається у суб'єкта державної реєстрації за місцезнаходженням юридичної особи, громадського формування, фізичної особи – підприємця, зокрема, щодо юридичної особи (крім громадського формування та релігійної організації) та фізичної особи - підприємця - у виконавчих органах міської ради міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення, Київській, Севастопольській міських, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністраціях.

Таким чином, з метою отримання копій документів, що містяться в реєстраційній справі у паперовій формі, необхідно звернутися до відповідного суб'єкта державної реєстрації уповноваженого зберігати реєстраційні справи у паперовій формі з запитом встановленої форми та доданим до нього документом, що підтверджує внесення плати за надання документа в паперовій формі, що міститься у реєстраційній справі. Плата справляється за кожен отриманий документ.

У паперовій формі надаються:

- виписка з Єдиного державного реєстру для проставлення апостиля, яка надається державним реєстратором територіального органу Міністерства юстиції України, на аркушах формату А4 (210 x 297 міліметрів) без використання спеціальних бланків з проставлянням підпису та печатки державного реєстратора;

- виписка з Єдиного державного реєстру за результатом проведеної державної реєстрації, яка надається державним реєстратором юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – державний реєстратор) на аркушах формату А4 (210 x 297 міліметрів) без використання спеціальних бланків з проставлянням підпису та печатки державного реєстратора або печатки, визначеної Законом України «Про нотаріат» (у випадку якщо державним реєстратором є нотаріус);

- витяг з Єдиного державного реєстру, який надається державним реєстратором (крім державного реєстратора Міністерства юстиції України або його територіального органу), уповноваженою особою центру надання адміністративних послуг, нотаріусом, на аркушах формату А4 (210 x 297 міліметрів) без використання спеціальних бланків та без проставляння підпису і печатки;

- документи, що містяться в реєстраційній справі відповідної юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної, фізичної особи - підприємця (далі -

реєстраційна справа), які надаються державним реєстратором суб'єкта державної реєстрації, що відповідно до закону уповноважений зберігати реєстраційні справи у паперовій формі, шляхом виготовлення копій таких документів з проставлянням підпису та печатки державного реєстратора на кожній сторінці.

Додатково повідомляємо, що частиною 4 статті 36 Закону про реєстрацію визначено, що за надання відомостей з Єдиного державного реєстру, а саме за надання документа в паперовій формі, що міститься в реєстраційній справі, справляється плата 0,07 прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Кількість документів, щодо яких подається запит, не обмежується.

За результатом розгляду запиту щодо надання документів, що містяться в реєстраційній справі, державний реєстратор виготовляє копії таких документів для надання їх заявнику.

Документи, що містяться в реєстраційній справі, у паперовій формі, надаються протягом 24 годин після надходження запиту, крім вихідних та святкових днів.

Про отримання копій документів, що містяться в реєстраційній справі, заявник робить відмітку на відповідному запиті з проставлянням власного підпису та дати отримання.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Порядок отримання адвокатами інформації з державного реєстру речових прав на нерухоме майно

Інформація про зареєстровані права на нерухоме майно та їх обтяження, що міститься у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, є відкритою, загальнодоступною та платною, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон).

Відповідно до п.2, п.7 ч.1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 №5076-VI професійними правами адвоката є представлення і захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами та збирання відомостей про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитування, отримання і вилучення речей, документів, їх копії, ознайомлення з ними та опитування осіб за їх згодою.

Під час здійснення адвокатом своєї професійної діяльності можуть виникати випадки, коли є необхідність отримання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Умови, підстави, процедури надання адвокатам інформації з Державного реєстру прав на нерухоме майно (далі – Державний реєстр прав, Реєстр) визначено, зокрема, статтею 32

Закону та Порядком доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1127 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (зі змінами) (далі – Порядок).

Частина третя статті 32 Закону, зокрема, встановлює, що для адвокатів інформація з Державного реєстру прав у зв'язку із здійсненням ними повноважень, визначених законом, надається за суб'єктом права чи за об'єктом нерухомого майна в електронній формі шляхом безпосереднього доступу до Державного реєстру прав, за умови ідентифікації відповідної посадової особи за допомогою електронного цифрового підпису.

Відповідно до пункту 3 Порядку доступ адвокатів до Державного реєстру прав надається (припиняється) на підставі договору, укладеного з технічним адміністратором Державного реєстру прав – Державним підприємством «Національні інформаційні системи» (далі – ДП «НАІС»), текст якого розміщений на офіційному вебсайті ДП «НАІС» (<https://nais.gov.ua/>) у розділі «Форми договорів/Адвокати». Укладання зазначеного договору відбувається шляхом направлення до відповідної регіональної філії ДП «НАІС» «Заяви приєднання до Договору про надання послуг з користування Державним реєстром речових прав на нерухоме майно».

При цьому слід зазначити, що державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (далі – державна реєстрація прав) проводиться з 01.01.2013 у Державному реєстрі прав за заявницьким принципом, тобто, за заявою особи, у якій виникає, переходить чи припиняється право власності на відповідний об'єкт нерухомого майна. До 01.01.2013 державну реєстрацію прав власності на об'єкти нерухомого майна проводили Бюро технічної інвентаризації, зокрема, на паперових носіях, державну реєстрацію права власності, права користування (сервітут) земельними ділянками, права постійного користування земельними ділянками, договорів оренди земельних ділянок; права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис); права забудови земельної ділянки (суперфіцій) проводили територіальні органи земельних ресурсів.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Проекти цифрової трансформації у сфері державної реєстрації нерухомості та бізнесу

Міністерство цифрової трансформації (далі - Мінцифра) будує цифрову державу і для досягнення своїх цілей має на меті за три роки перевести 100% державних послуг в онлайн. Це спростить життя українців та дозволить уникнути присутності держави в їхньому побутовому житті, прибере бюрократію та корупцію.

Мінцифрі вдалося масштабувати управління проектами цифрової трансформації на всі сфери та галузі. В основі даного менеджменту — унікальна ефективна система управління проектами, що дозволить трансформувати Україну на всіх рівнях — від загальнонаціонального до місцевого.

Уже зараз кожен може зайти на портал «Дія» та переглянути основну інформацію про проекти. За кілька місяців він перетвориться на простий та зрозумілий дашборд з конкретними прізвищами відповідальних за реалізацію проектів і рейтингом ефективності.

Серед проектів: е-Нотаріат, е-Майно, е-Школа, е-Соцзахист, е-Дозвіл та багато інших. Стратегія відображає діяльність Кабміну та містить чіткі плани цифровізації — перехід на сучасні, прозорі та автоматизовані правила.

Реалізація проекту е-Майно дозволить сплачувати адміністративний збір у Дії, реєструвати права на нерухоме майно онлайн.

Цифрова трансформація державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (е-Майно):

- ✓ запровадження модернізованого Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;
- ✓ запровадження електронних послуг з реєстрації речових прав на нерухоме майно та можливості сплати адміністративного збору онлайн;
- ✓ забезпечення електронної взаємодії з бюро технічної інвентаризації;
- ✓ запровадження цифрових інструментів протидії рейдеству.

Підпроекти у сферу державної реєстрації нерухомості:

А. Електронний адміністративний збір:

- **Опис:** електронна послуга з оплати адмінзбору у додатку Дія
- **Продукти:** оплата адмінзборів за державну реєстрацію речових прав у додатку Дія;
- **Дата запуску:** 30.09.2021.

Б. Автоматизований обмін даними з БТІ:

- **Опис:** Запровадження автоматизованого робочого місця (АРМ) для співробітників архівів комунальних БТІ на базі Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі - ДРРП);

- **Продукти:** електронний обмін інформацією про права власності з БТІ;
- **Дата запуску:** 30.09.2021.

В. Онлайн реєстрація прав на нерухоме майно, права на яке виникло до 01.01.2013 р.:

- **Опис:** Запровадження подання онлайн заяви на первинну реєстрацію права власності на майно, яке виникло до 01.01.2013 р., із супровідними документами через портал Дія. Модернізація ДРРП, організація відповідного інформаційного обміну через Трембіту між порталом Дія та ДРРП;

- **Продукти:** Онлайн реєстрація права власності, яке виникло до 01.01.2013 р.;
- **Дата запуску:** 30.09.2021.

Цифрова трансформація державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (е-Бізнес):

- ✓ запровадження електронних та автоматичних послуг з реєстрації бізнесу, громадських об'єднань;
- ✓ подання відомостей про кінцевих бенефіціарних власників;
- ✓ модернізація існуючого Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- ✓ реалізація електронних взаємодій з інформаційними системами органів державної влади:

Підпроєкти у сфері державної реєстрації бізнесу:

А. Створення функціоналу "Вимога нотаріального посвідчення підпису":

- **Опис:** розробка функціоналу внесення у Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) інформації про встановлення/скасування вимог нотаріального засвідчення справжності підпису учасника під час прийняття ним рішень;

- **Продукти:** Відображення вимоги нотаріального посвідчення підпису в ЄДР;

- **Дата запуску:** 30.09.2021.

Б. Отримання оригіналу судового рішення онлайн:

- **Опис:** Отримання оригіналу судових документів шляхом впровадження інформаційного обміну з Державною судовою адміністрацією;

- **Продукти:** Інструмент пошуку оригіналу судового документу державним реєстратором засобами ЄДР;

- **Дата запуску:** 30.09.2021.

З зазначеною інформацією Ви можете ознайомитись за посиланням:

<https://plan2.diia.gov.ua/projects>.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Порядок звільнення від сплати адміністративного збору під час проведення державної реєстрації речових прав

Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" від 01.07.2004 N1952-IV (далі - Закон) регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, і спрямований на забезпечення визнання та захисту державою таких прав.

Плата (адміністративний збір) за проведення реєстраційних дій та за надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно визначається статтею 34 Закону.

Відповідно до частини 8 статті 34 Закону звільняються від сплати адміністративного збору під час проведення державної реєстрації речових прав:

1) фізичні та юридичні особи - під час проведення державної реєстрації прав, які виникли та оформлені до проведення державної реєстрації прав у порядку, визначеному цим Законом;

2) громадяни, віднесені до категорій 1 і 2 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;

3) громадяни, віднесені до категорії 3 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, які постійно проживають до відселення чи самостійного переселення або постійно працюють на території зон відчуження, безумовного (обов'язкового) і гарантованого добровільного відселення, за умови, що вони станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали в зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а в зоні гарантованого добровільного відселення - не менше трьох років;

4) громадяни, віднесені до категорії 4 потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи, які постійно працюють і проживають або постійно проживають на території зони посиленого радіоекологічного контролю, за умови, що станом на 1 січня 1993 року вони прожили або відпрацювали в цій зоні не менше чотирьох років;

5) особи з інвалідністю внаслідок Другої світової війни, особи з числа учасників антитерористичної операції, учасників здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, яким надано статус особи з інвалідністю внаслідок війни або учасника бойових дій, та сім'ї воїнів (партизанів), які загинули чи пропали безвісти, і прирівняні до них у встановленому порядку особи;

6) особи з інвалідністю I та II груп;

7) Національний банк України;

8) органи державної влади, органи місцевого самоврядування;

9) інші особи за рішенням сільської, селищної, міської ради, виконавчий орган якої здійснює функції суб'єкта державної реєстрації прав.

У разі якщо державна реєстрація права власності або інших речових прав, похідних від права власності, проводиться у строки менші, ніж передбачені статтею 19 вказаного вище Закону, особи, визначені пунктами 1-9 частини 8 ст.34 Закону, не звільняються від сплати адміністративного збору.

Адміністративний збір не справляється за внесення до записів Державного реєстру прав змін, пов'язаних із приведенням у відповідність із законами України у строк, визначений цими законами.

Відповідно до пункту 1 частини восьмої статті 34 Закону фізичні та юридичні особи звільняються від сплати адміністративного збору під час проведення державної реєстрації речових прав, які виникли та оформлені до проведення державної реєстрації прав у порядку, визначеному цим Законом.

Звертаємо увагу, що абзацами п'ятим-шостим статті 12 Закону визначено, що зміна ідентифікаційних даних суб'єкта речового права, обтяження речового права та/або зміна характеристик об'єкта нерухомого майна не впливають на дії особи, спрямовані на набуття, зміну або припинення речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Зміни характеристик об'єкта нерухомого майна, розташованого на земельній ділянці, вносяться під час проведення державної реєстрації права власності на такий об'єкт у результаті вчинення дій, спрямованих на набуття, зміну або припинення речових прав. Оскільки при зміні технічних характеристик нерухомості чи зміні ідентифікаційних даних суб'єкта речового нові речові права не набуваються, відповідно, заявники звільнені від оплати адміністративного збору при внесенні інформації про речові права на нерухоме майно, які виникли до 01 січня 2013 року, до Державного реєстру прав.

Також, слід зазначити, що відповідно до абзаців другого – четвертого частини сьомої статті 34 Закону адміністративний збір справляється за одну надану послугу у сфері державної реєстрації прав. У разі надання однієї послуги у сфері державної реєстрації прав одночасно усім співвласникам нерухомого майна адміністративний збір справляється один раз у повному обсязі. У разі надання однієї послуги у сфері державної реєстрації прав співвласникам нерухомого майна окремо один від одного адміністративний збір справляється у повному обсязі з кожного із співвласників. Відтак, адміністративний збір справляється один раз у повному обсязі у разі надання однієї послуги у сфері державної реєстрації прав одночасно усім співвласникам нерухомого майна, навіть за умови, якщо один із них звільнений від його сплати. У випадку звернення для проведення державної реєстрації одного співвласника, що звільнений від сплати адміністративного збору, плата за надання послуги в такому випадку не стягується.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Питання реорганізації та утворення райдержадміністрацій

Місцеве самоврядування в Україні здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Відповідно до положень Законів України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (пункт 2 частини першої статті 6) та «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (пункт 14 частини першої статті 1) *суб'єктами державної реєстрації у сферах нерухомості та бізнесу є* виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська та Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації, а також державними реєстраторами є нотаріуси.

Сьогодні в умовах зміни адміністративно-територіального устрою змінюються суб'єкти владних повноважень. До прикладу, наразі іде процес реорганізації районних державних адміністрацій.

Механізм здійснення заходів, пов'язаних з утворенням або реорганізацією райдержадміністрацій, а також правонаступництва щодо майна, прав та обов'язків райдержадміністрацій, що припиняються, у зв'язку із зміною адміністративно-територіального устрою України визначено Порядком здійснення заходів щодо утворення та реорганізації районних державних адміністрацій, а також правонаступництва щодо майна, прав та обов'язків районних державних адміністрацій, що припиняються, затвердженням постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1321 (далі - Порядок).

Дія Порядку поширюється на райдержадміністрації, які у зв'язку з прийняттям постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 р. № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» підлягають утворенню та/або реорганізації.

Районні державні адміністрації утворюються та реорганізуються Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства розвитку громад та територій України.

Перелік районних державних адміністрацій, що реорганізуються шляхом приєднання до районних державних адміністрацій, розташованих в адміністративних центрах районів, утворених постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 р. № 807-IX, наведено у додатку 1 до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1635-р.

Якщо територія району, ліквідованого Верховною Радою України, включається до території новоутвореного району, в адміністративному центрі якого вже існує райдержадміністрація, райдержадміністрація, що діяла на території ліквідованого району, реорганізується шляхом її приєднання до райдержадміністрації, розташованої в адміністративному центрі новоутвореного району.

Якщо частини території ліквідованого району включаються до складу кількох новоутворених районів, в адміністративних центрах яких вже існують райдержадміністрації, райдержадміністрація, що діяла на території ліквідованого району, реорганізується шляхом її приєднання до райдержадміністрації, розташованої в адміністративному центрі новоутвореного району, до якого включена більша частина території ліквідованого району.

У разі відсутності райдержадміністрації в адміністративному центрі новоутвореного району, до території якого включаються ліквідовані райони, утворення відповідної

райдержадміністрації здійснюється шляхом утворення нової юридичної особи публічного права з подальшим приєднанням до неї райдержадміністрацій ліквідованих районів, території яких було включено до складу відповідного новоутвореного району.

06.12.2020 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій» № 1009-IX від 17.11.2020 (далі – Закон № 1009-IX), яким внесено зміни до Закону України "Про місцеві державні адміністрації", які законодавчо регулюють механізм реорганізації та утворення райдержадміністрацій. Відповідно до ст. 7¹ Закону України "Про місцеві державні адміністрації" утворення та реорганізація районних державних адміністрацій здійснюються Кабінетом Міністрів України після прийняття Верховною Радою України рішення про утворення та ліквідацію районів з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Під час реорганізації юридичних осіб - районних державних адміністрацій, їхніх структурних підрозділів не застосовуються положення законодавства щодо:

1) необхідності одержання згоди кредиторів стосовно заміни боржника у зобов'язанні (переведення боргу);

2) права кредиторів вимагати у зв'язку з проведенням реорганізації забезпечення виконання зобов'язань, їх дострокового припинення або виконання та відшкодування збитків;

3) неможливості завершення реорганізації до задоволення вимог, заявлених кредиторами.

У разі здійснення реорганізації районних державних адміністрацій шляхом приєднання повноваження з управління справами таких юридичних осіб, забезпечення підготовки та прийняття районними державними адміністраціями, що припиняються, та їх посадовими особами рішень як суб'єктами владних повноважень з дня прийняття рішення про початок реорганізації здійснює голова районної державної адміністрації, до якої здійснюється приєднання інших юридичних осіб.

Порядок здійснення заходів щодо утворення та реорганізації районних державних адміністрацій, а також правонаступництва щодо майна, прав та обов'язків районних державних адміністрацій, що припиняються, визначаються Кабінетом Міністрів України з урахуванням Бюджетного кодексу України та Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні".

Згідно із ч.1 ст.36 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" адміністративний збір не справляється за проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичних осіб та їхніх установчих документів, змін до відомостей про фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, пов'язаних із змінами в адміністративно-територіальному устрої України, а також зміни місцезнаходження юридичної особи, місця проживання фізичної особи у зв'язку із зміною назви (перейменуванням) скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топоніміки населених пунктів

Згідно з пунктом 7 Порядку здійснення заходів щодо утворення та реорганізації районних державних адміністрацій, а також правонаступництва щодо майна, прав та обов'язків районних державних адміністрацій, що припиняються, затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1321, *перехід повноважень, прав та обов'язків (публічно-владне правонаступництво) райдержадміністрацій, що припиняються, до райдержадміністрацій новоутворених районів здійснюється:*

➤ у разі існування райдержадміністрації в адміністративному центрі новоутвореного району та приєднання до неї райдержадміністрацій, що припиняються, ліквідованих районів – з моменту утворення комісії з реорганізації райдержадміністрації, що припиняється (далі – комісія з реорганізації);

➤ у разі утворення на території новоутвореного району райдержадміністрації, в адміністративному центрі якої була відсутня така райдержадміністрація, – з моменту державної реєстрації райдержадміністрації як юридичної особи публічного права та утворення комісії з реорганізації.

При цьому слід зауважити, що у райдержадміністрацій, до яких здійснюється таке приєднання, як були повноваження у сфері державної реєстрації бізнесу та нерухомості, так і залишаються.

Крім того, повноваження у сфері державної реєстрації бізнесу та нерухомості продовжують здійснювати і виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, і нотаріуси.

Також зазначаємо, що безперервність процесу надання послуг у сферах державної реєстрації нерухомості та бізнесу гарантується законодавчо закріпленим принципом «екстериторіальності», який полягає у можливості проведення реєстраційних дій будь-яким суб'єктом державної реєстрації в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя за місцезнаходженням нерухомого майна, юридичної особи чи громадського формування, що не має статусу юридичної особи. Державна реєстрація фізичних осіб – підприємців проводиться незалежно від їх місця знаходження.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Законодавчі аспекти функціонування електронного документообігу

Останнім часом суттєво ускладнилися функції управління та зросли обсяги завдань, які покладені на органи державної влади. Одночасно активно впроваджуються інформаційні технології як засоби автоматизації процесів, що пов'язані з документованою інформацією. Крім того, в законодавстві з'явилися нові юридичні об'єкти – електронний документ та електронний цифровий підпис, розвиваються нові форми відносин, що базуються на електронному документообігу. Документи використовуються в різних галузях знань, сферах людської діяльності й суспільного життя.

Відповідно до ч.1 ст.5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» (далі – Закон) електронним документом визнається документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

Стаття 7 Закону передбачає, що оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України "Про електронні довірчі послуги".

У разі надсилання електронного документа кільком адресатам або його зберігання на кількох електронних носіях інформації кожний з електронних примірників вважається оригіналом електронного документа. Якщо автором створюються ідентичні за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу.

Оригінал електронного документа повинен давати змогу довести його цілісність та справжність у порядку, визначеному законодавством; у визначених законодавством випадках може бути пред'явлений у візуальній формі відображення, в тому числі у паперовій копії.

Електронна копія електронного документа засвідчується у порядку, встановленому законом. Копією документа на папері для електронного документа є візуальне подання електронного документа на папері, яке засвідчене в порядку, встановленому законодавством. Слід зазначити, що електронний документообіг в органах виконавчої влади регулюється положеннями Типової інструкції з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55.

Перевірка цілісності електронного документа проводиться шляхом перевірки електронного цифрового підпису.

Як встановлено ч.3 ст.18 Закону України «Про електронні довірчі послуги» електронний підпис чи печатка не можуть бути визнані недійсними та позбавлені можливості розглядатися як доказ у судових справах виключно на тій підставі, що вони мають електронний вигляд або не відповідають вимогам до кваліфікованого електронного підпису чи печатки. Кваліфікований електронний підпис має таку саму юридичну силу, як і власноручний підпис, та має презумпцію його відповідності власноручному підпису. Кваліфікована електронна печатка має презумпцію цілісності електронних даних і достовірності походження електронних даних, з якими вона пов'язана. Випуск та обіг засобів електронної ідентифікації з функціями кваліфікованого електронного підпису як документів, що посвідчують особу, регулюються законодавством. Вимоги до кваліфікованих електронних довірчих послуг, які надаються з використанням засобів електронної ідентифікації з функціями кваліфікованого електронного підпису як документів, що посвідчують особу, встановлюються цим Законом та іншими актами законодавства.

Засоби кваліфікованого електронного підпису чи печатки повинні забезпечувати:

- належний рівень унікальності пари ключів, що ними генеруються;
- конфіденційність особистих ключів під час їх генерації, зберігання та створення кваліфікованого електронного підпису чи печатки;
- захист від доступу до особистих ключів сторонніх осіб.

Засоби кваліфікованого електронного підпису чи печатки не повинні змінювати електронні дані, з якими пов'язаний цей кваліфікований електронний підпис чи печатка, або перешкоджати доступу до них підписувача чи створювача (уповноваженого представника створювача) електронної печатки.

Засоби кваліфікованого електронного підпису чи печатки під час перевірки кваліфікованого електронного підпису чи печатки повинні надавати користувачеві електронних довірчих послуг результат процесу перевірки та виявляти всі події, що стосуються порушень захисту інформації. Відповідність засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки зазначеним вимогам підтверджується документами про відповідність або позитивними експертними висновками за результатами їх державної експертизи у сфері криптографічного захисту інформації. Встановлення обов'язкових вимог до засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки, а також перевірка їх дотримання здійснюються відповідно до вимог, установлених Кабінетом Міністрів України.

Суб'єкти електронного документообігу користуються правами та мають обов'язки, які встановлено для них законодавством, в тому числі нормами Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги».

Якщо в процесі організації електронного документообігу виникає необхідність у визначенні додаткових прав та обов'язків суб'єктів електронного документообігу, що не визначені законодавством, такі права та обов'язки можуть встановлюватися цими суб'єктами на договірних засадах.

Відповідно до ст.12 Закону України «Про електронні довірчі послуги» користувачі електронних довірчих послуг, як суб'єкти електронного документообігу, мають право на:

- отримання електронних довірчих послуг;
- вільний вибір надавача електронних довірчих послуг;
- оскарження у судовому порядку дій чи бездіяльності надавачів електронних довірчих послуг та органів, що здійснюють державне регулювання у сфері електронних довірчих послуг;
- відшкодування завданої їм шкоди та захист своїх прав і законних інтересів;
- звернення із заявою про скасування, блокування та поновлення свого сертифіката відкритого ключа.

Користувачі електронних довірчих послуг зобов'язані:

- забезпечувати конфіденційність та неможливість доступу інших осіб до особистого ключа;
- невідкладно повідомляти надавача електронних довірчих послуг про підозру або факт компрометації особистого ключа;
- надавати достовірну інформацію, необхідну для отримання електронних довірчих послуг;
- своєчасно здійснювати оплату за електронні довірчі послуги, якщо така оплата передбачена договором між надавачем та користувачем електронних довірчих послуг;
- своєчасно надавати надавачу електронних довірчих послуг інформацію про зміну ідентифікаційних даних, які містить сертифікат відкритого ключа;
- не використовувати особистий ключ у разі його компрометації, а також у разі скасування або блокування сертифіката відкритого ключа.

Захист прав користувачів електронних довірчих послуг, а також механізм реалізації захисту цих прав регулюються вказаними вище Законами України та Законом України "Про захист прав споживачів".

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Особливості проведення державної реєстрації бізнесу за заявами в електронній формі

Впродовж останніх років процедура державної реєстрації бізнесу зазнає постійного реформування. На сьогоднішній час стає актуальним здійснення державної реєстрації за допомогою електронних ресурсів. Як же відбувається вказана процедура за допомогою цифровізації?

Відповідно до розділу IV Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 09.02.2016 N359/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09.02.2016 за N200/28330, заява в електронній формі подається за умови підписання її заявником з використанням засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри та у випадках, передбачених законом, за умови оплати послуг за державну реєстрацію в повному обсязі.

Заява в електронній формі подається заявником з долученням до неї оригіналів документів для державної реєстрації в електронній формі, передбачених законом.

У випадку, якщо відповідно до закону для державної реєстрації передбачено подання нотаріально посвідченого документа та/або документа, що підтверджує реєстрацію юридичної особи - нерезидента в країні її місцезнаходження, та/або нотаріально засвідченої копії документа, що посвідчує особу, яка є кінцевим бенефіціарним власником юридичної особи, до заяви долучаються електронні копії таких документів, виготовлені шляхом сканування з накладенням кваліфікованого електронного підпису заявника.

Заява та документи для державної реєстрації в електронній формі мають відповідати вимогам, встановленим Законами України "Про електронні документи та електронний документообіг" та "Про електронні довірчі послуги".

Плата за надання адміністративних послуг здійснюється заявником через Інтернет з використанням платіжних систем та/або програмних засобів Єдиного державного вебпорталу електронних послуг. Документ про сплату адміністративного збору не подається, якщо така сплата зафіксована за допомогою програмних засобів зазначеного вебпорталу.

Заява в електронній формі реєструється в Єдиному державному реєстрі за допомогою програмних засобів його ведення з додаванням документів для державної реєстрації, поданих в електронній формі. За результатом реєстрації заяви заявнику надається код доступу до результатів розгляду відповідних документів.

Моментом прийняття заяви та документів для державної реєстрації в електронній формі вважається дата і час реєстрації заяви у Єдиному державному реєстрі. Реєстрація заяв в електронній формі проводиться в порядку черговості їх надходження, у тому числі з урахуванням заяв, що подаються в паперовій формі. Заява та документи для державної реєстрації в електронній формі, документи та/або відомості, сформовані державним реєстратором за допомогою програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру під час державної реєстрації, зберігаються в електронній формі у цьому реєстрі.

На підставі п.4 Порядку функціонування порталу електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 23.03.2016 №784/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.03.2016 за № 427/28557, портал електронних сервісів забезпечує:

1) без реєстрації користувача на порталі електронних сервісів:
- безоплатний доступ до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – Єдиний державний реєстр), які актуальні на момент запиту, необхідних для видачі документів дозвільного характеру та ліцензій, а також про видані документи дозвільного характеру та ліцензії, для укладення цивільно-правових договорів;

- безоплатний доступ до основних відомостей про громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, які актуальні на момент запити;

- безоплатний доступ до результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, у тому числі виписки та установчих документів юридичної особи, шляхом їх пошуку за кодом доступу;

2) за умови реєстрації користувача на порталі електронних сервісів:

- створення персонального кабінету юридичної особи, іншої організації та фізичної особи – підприємця (далі – персональний кабінет);

- подання документів в електронній формі для державної реєстрації;

- перегляд стану розгляду поданих документів та інформування заявника в обраний ним спосіб про проходження етапів розгляду відповідних документів;

- подання документів в електронній формі для ліцензування видів господарської діяльності, отримання документів дозвільного характеру;

- отримання витягу з Єдиного державного реєстру у електронній формі, в тому числі з установчими документами юридичної особи, актуальними на дату отримання такого витягу;

- доступ учасника, керівника юридичної особи до інформації про факт подання або прийому документів, поданих для проведення реєстраційних дій щодо такої юридичної особи;

3) доступ державних органів, у тому числі судів, органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України, а також органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб (далі – доступ державних органів) до відомостей з Єдиного державного реєстру;

4) оприлюднення для вільного доступу повідомлення про рішення щодо припинення юридичної особи на підставі внесених до Єдиного державного реєстру даних про перебування юридичної особи у процесі припинення, у тому числі даних про рішення щодо припинення юридичної особи, відомостей про комісію з припинення (ліквідатора, ліквідаційну комісію тощо) та про строк, визначений засновниками (учасниками) юридичної особи, судом або органом, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, для заявлення кредитором своїх вимог;

5) взаємодію із заявником у форматі "запитання - відповідь" (з можливістю вибору інтерфейсу українською або англійською мовою);

б) формування цифрового коду модельного статуту, на підставі якого діє юридична особа (якщо модельний статут є багатоваріантним), за алгоритмом, визначеним у додатку до вказаного вище Порядку.

У кожного українця є можливість замовити ряд послуг не виходячи з дому за допомогою Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія». Це повністю прозора автоматизована система взаємодії людей та держави, доступна для кожного громадянина. Функціонування Єдиного державного порталу електронних послуг Дія регулюється Положенням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України «Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг» від 4 грудня 2019 року №1137.

Нагадаємо, що 24 лютого 2020 року було впроваджено послуги з оформлення онлайн документів для державної реєстрації, сформованих та поданих через Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Портал Дія».

Для отримання послуги на Порталі Дія необхідно мати електронний підпис, також можна авторизуватися за допомогою сервісу id.gov.ua.

Послуги Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія» можна отримати на офіційному веб-сайті сервісу за посиланням: <https://diia.gov.ua/>.

Слід зазначити, що відповідно до підпункту 4 пункту 3 наказу Міністерства юстиції України від 18.11.2016 №3268/5 «Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 18.11.2016 за №1500/29630, *заяви у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що подаються в електронній формі, формуються програмними засобами у довільній формі, придатній для сприйняття їх змісту, відповідно до відомостей, передбачених для кожного виду заяв, відповідно до затверджених цим наказом форм.*

Перелік послуг, у сфері державної реєстрації бізнесу, що доступні на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг «Портал Дія»:

СТВОРЕННЯ БІЗНЕСУ:

-Послуги

-Відкриття ФОП

-Внесення змін про ФОП

-Закриття ФОП

-Реєстрація ТОВ на підставі модельного статуту

-Перехід юридичної особи на діяльність на підставі модельного статуту.

Звертаємо увагу, що на Порталі Дія доступні такі зміни інформації про ФОП: внесення змін до громадянства, видів економічної діяльності, контактної інформації фізичної особи-підприємця.

Внести зміни до номеру платника податків (паспортних даних), прізвища, ім'я, по батькові, місця проживання/місцезнаходження наразі доступно тільки офлайн.

Впродовж 2020 року через Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Портал Дія» було подано більше **55 тисяч** заяв у сфері державної реєстрації бізнесу на території Харківської, Донецької та Луганської областей.

З них:

1. Для державної реєстрації ФОП – **21 500**;
2. Для державної реєстрації змін про ФОП – **18 300**;
3. Для державної реєстрації припинення ФОП – **14 300**;
4. Для державної реєстрації ТОВ на підставі модельного статуту – **980**;
5. Державна реєстрація переходу юридичної особи на діяльність на підставі власного установчого документа або модельного статуту – **126**.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

**Адміністративний збір за проведення державної реєстрації
нерухомості та бізнесу**

Процедура державної реєстрації є обов'язковим елементом правового регулювання обігу нерухомості та бізнесу. За проведення реєстраційних дій та за надання інформації з державних реєстрів справляється плата (адміністративний збір) відповідно до вимог ст.34 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та ст.36 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань». Адміністративний збір справляється у відповідному розмірі від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого Законом України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» на 1 січня календарного року, в якому подаються відповідні документи та округлюється до найближчих 10 гривень.

З 1 січня 2021 року встановлено прожитковий мінімум для працездатних осіб у розмірі 2270 гривень на місяць.

У зв'язку з вищевикладеним, надаємо інформацію про адміністративний збір за проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень та адміністративний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців на 2021 рік.

Ставки адміністративного збору за вчинення реєстраційних дій у сфері державної реєстрації нерухомого майна та їх обтяжень у 2021 році є наступними:

Призначення платежу	Розмір адміністративного збору	Строк державної реєстрації	Сума, грн
за державну реєстрацію права власності (у тому числі довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань)	у розмірі 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	5 робочих днів	230
	у розмірі 1 прожиткового мінімуму для працездатних осіб	2 робочих дні	2270
	у розмірі 2 прожиткових мінімуми для працездатних осіб	1 робочий день	4540
	у розмірі 5 прожиткових мінімумів для працездатних осіб	2 години	11350
за державну реєстрацію інших речових прав, похідних від права власності	у розмірі 0,05 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	5 робочих днів	110
	у розмірі 0,5 прожиткового мінімуму для працездатних осіб	2 робочих дні	1140
	у розмірі 1 прожиткового мінімуму для працездатних осіб	1 робочий день	2270
	у розмірі 2,5 прожиткових мінімумів для працездатних осіб	2 години	5680

за державну реєстрацію обтяжень речових прав	у розмірі 0,05 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в день реєстрації заяви	110
за державну реєстрацію прав у результаті вчинення нотаріальних дій	у розмірі 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в день реєстрації заяви	230
за виправлення технічної помилки, допущеної з вини заявника	у розмірі 0,04 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в день реєстрації заяви	90
за отримання інформації з Державного реєстру прав (в паперовій формі)	у розмірі 0,025 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в день звернення	60
за отримання інформації з Державного реєстру прав в цілому щодо суб'єкта речового права, обтяження (в паперовій формі)	у розмірі 0,025 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в день звернення або після сплати адміністративного збору у повному обсязі	60 за кожні 25 сторінок інформації
за отримання інформації з Державного реєстру прав (в електронній формі)	у розмірі 0,0125 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в режимі реального часу	30
за отримання інформації з Державного реєстру прав в цілому щодо суб'єкта речового права, обтяження (в електронній формі)	у розмірі 0,0125 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в режимі реального часу	30 за кожні 25 сторінок інформації
за надання інформації адвокатам, нотаріусам (під час вчинення нотаріальних дій з нерухомим майном, об'єктом незавершеного будівництва) шляхом безпосереднього доступу до Державного реєстру прав	у розмірі 0,04 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в режимі реального часу	90

Ставки адміністративного збору за вчинення реєстраційних дій у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у 2021 році є наступними:

Призначення платежу	Розмір адміністративного збору	Строк державної реєстрації	Сума, грн.	За виправлення технічної помилки, допущеної з вини заявника:	
За державну реєстрацію:					
змін до відомостей про юридичну особу (крім громадських об'єднань та благодійних організацій), що містяться в Єдиному державному реєстрі, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою	у розмірі 0,3 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	680	у розмірі 30% від 0,3 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	200
змін відомостей про прізвище, ім'я, по батькові або місцезнаходження фізичної особи - підприємця	у розмірі 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	230	у розмірі 30% від 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	70
змін до відомостей про громадське об'єднання чи благодійну організацію	у розмірі 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	230	у розмірі 30% від 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	70
За державну реєстрацію на підставі документів, поданих в електронній формі:					
змін до відомостей про юридичну особу (крім громадських об'єднань та благодійних організацій), що містяться в Єдиному державному реєстрі, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою, на підставі документів, поданих в електронній формі	у розмірі 75% від 0,3 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	510	у розмірі 30% від 75% від 0,3 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	150
змін відомостей про прізвище, ім'я, по батькові або місцезнаходження фізичної особи – підприємця, на підставі документів, поданих в електронній формі	у розмірі 75% від 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	170	у розмірі 30% від 75% від 0,1 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	50

За надання відомостей з Єдиного державного реєстру:			
Призначення платежу	Розмір адміністративного збору	Строк державної реєстрації	Сума, грн.
за надання виписки для проставлення апостилю та витягу в паперовій формі	у розмірі 0,05 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	110
за надання документа в паперовій формі, що міститься в реєстраційній справі	у розмірі 0,07 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	160
за надання витягу в електронній формі	у розмірі 75% від 0,05 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	в режимі реального часу	90
за надання відповідного документа в електронній формі, що міститься в реєстраційній справі	у розмірі 75% від 0,07 від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	24 години	120

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Питання впорядкування організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій у зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрої України

06.12.2020 набрав чинності Закон України № 1009-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій» № 1009-IX від 17.11.2020 (далі – Закон № 1009-IX).

Метою Закону є законодавче врегулювання окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій у зв'язку зі змінами адміністративно-територіального устрою України.

Законом № 1009- IX внесено зміни до таких законів України:

- Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні"
- Закон України "Про місцеві державні адміністрації"
- Закон України "Про центральні органи виконавчої влади"
- Закон України "Про Кабінет Міністрів України"
- Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань"

та громадських формувань"

З дня набрання чинності цим Законом до дня набуття повноважень районними радами районів, утворених Верховною Радою України, відчуження та передача в заставу (іпотеку), зміна місцезнаходження об'єктів спільної власності територіальних громад районів, ліквідованих Верховною Радою України, забороняється (крім передачі майна із спільної власності територіальних громад району у комунальну власність територіальних громад у випадках, встановлених законом, а також виконання зобов'язань, що виникли до дня набрання чинності цим Законом).

Протягом року з дня набрання чинності цим Законом переоформлення найменувань та, за необхідності, установчих документів органів місцевого самоврядування та юридичних осіб публічного права, засновниками яких є органи місцевого самоврядування, у зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрої України здійснюється безоплатно.

Під час реорганізації районних державних адміністрацій у зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрої України переведення державного службовця на посаду служби в органах місцевого самоврядування здійснюється без обов'язкового проведення конкурсу, за умови відповідності його професійної компетентності кваліфікаційним вимогам до відповідної посади.

Закон 1009-IX передбачає наступне:

- ✓ закінчення повноважень сільських, селищних, міських голів, сільських, селищних, міських рад, їхніх виконавчих органів, районних рад у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України;
- ✓ реорганізацію сільських, селищних, міських рад, їхніх виконавчих органів, районних рад як юридичних осіб публічного права, у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України;
- ✓ правонаступництво щодо майна, прав та обов'язків територіальних громад, території яких були включені до територій територіальних громад, затверджених урядом;
- ✓ правонаступництво щодо майна, прав та обов'язків районних рад, які представляли спільні інтереси територіальних громад ліквідованих районів;
- ✓ утворення та реорганізацію районних державних адміністрацій, у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України;
- ✓ особливості державної реєстрації щодо органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій, у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Законодавчі зміни до Порядку забезпечення доступу осіб, уповноважених на здійснення реєстраційних дій, до Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування яких належить до компетенції Міністерства юстиції України

Загальний порядок процедури забезпечення доступу до Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування яких належить до компетенції Міністерства юстиції України, особам, уповноваженим відповідно до законодавства на здійснення реєстраційних дій у відповідних реєстрах, у тому числі щодо прийняття та видачі документів, шляхом надання ідентифікаторів доступу, припинення доступу до реєстрів, а також порядок тимчасового блокування та анулювання доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та/або Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань визначено нормами Порядку забезпечення доступу осіб, уповноважених на здійснення реєстраційних дій, до Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування яких належить до компетенції Міністерства юстиції України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України 15.12.2015 № 2586/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 03 лютого 2020 року № 340/5).

12 грудня 2020 року набрав чинності наказ Міністерства юстиції України «Про внесення змін до Порядку забезпечення доступу осіб, уповноважених на здійснення реєстраційних дій, до Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування яких належить до компетенції Міністерства юстиції України» від 02.12.2020 № 4186/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.12.2020 за № 1208/35491 (далі – наказ № 4186/5).

З метою оптимізації процесу забезпечення державних реєстраторів додатковими засобами ідентифікації та запровадження ефективних заходів протидії рейдерству, до Порядку забезпечення доступу осіб, уповноважених на здійснення реєстраційних дій, до Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування яких належить до компетенції Міністерства юстиції України наказом № 4186/5 внесено такі зміни:

- абзац другий пункту 6 після слів "у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно" доповнено словами ", Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань";
- абзац четвертий пункту 9 викласти в такій редакції:

"Надання доступу державним реєстраторам до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у строки, визначені абзацами другим та третім цього пункту, здійснюється за умови підключення їх до засобу додаткової ідентифікації з використанням одноразового пароля."

Таким чином, наказом № 4186/5 передбачено обов'язкове підключення державних реєстраторів до засобу додаткової ідентифікації користувача при виконанні реєстраційних дій у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Відповідно до наказу № 4186/5:

Департаменту нотаріату та державної реєстрації за погодженням з адміністратором Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Мін'юст:

- слід розробити графік підключення державних реєстраторів, які не забезпечені засобом додаткової ідентифікації з використанням одноразового пароля для проведення реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - графік);
- розмістити графік на офіційному вебсайті Міністерства юстиції та довести його до відома територіальних органів Міністерства юстиції України;
- вжити інших організаційних заходів, необхідних для реалізації цього наказу у визначені строки.

Адміністратору Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Мін'юст: слід забезпечити блокування доступу державних реєстраторів Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, які відповідно до графіка не здійснили підключення до засобу додаткової ідентифікації з використанням одноразового пароля, а також відновлення такого доступу у разі виконання вимог цього наказу.

Графік підключення державних реєстраторів, які, станом на 15.12.2020, не забезпечені засобом додаткової ідентифікації з використанням одноразового паролю для проведення реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань розміщено на сайті Міністерства юстиції України за електронним посиланням: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/grafik-pidklyuchennya-derjavnih-reestratoriv-yaki-ne-zabezpecheni-zasobom-dodatkovoi-identifikatsii>.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Загальні принципи дії електронного документообігу

На порядок денний в Україні постало питання інтенсифікації впровадження і розвитку електронного урядування в усіх сферах життя суспільства, однією з важливих складових якого є електронний документообіг. Це дасть змогу отримати такі важливі якості державного управління, як оперативність обміну електронними документами, можливість їх дистанційного опрацювання, погодження і підписання, забезпечить накопичення і загальну доступність масивів документів, зробить цілком природним створення і використання електронних архівів.

Перш за все, визначимо, що таке «документ» та що розуміється під поняттям «електронний документ». Відповідно до абз.2 п.1 ч.1 ст.1 Закону України «Про інформацію» від 02.10.1992 року № 2657-ХІІ документ – матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі. У ч.1 ст.5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 року № 851-IV (далі – Закон) дається наступне визначення поняттю «електронний документ». Під даним видом документа розуміється документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Склад та порядок розміщення обов'язкових реквізитів електронних документів визначається законодавством. Проте, слід зазначити, що обов'язковими реквізитами електронного документа є дані, без яких він не може бути підставою для його обліку та не матиме юридичної сили. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Візуальною формою подання електронного документа є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною.

Для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис, який підтверджує цілісність електронного документа. Згідно із ст.6 Закону накладанням електронного підпису завершується створення електронного документа. Проте лише електронний цифровий підпис прирівнюється до власноручного підпису (печатки), оскільки інші види електронного підпису такого правового статусу не мають. Відносини, пов'язані з використанням удосконалених та кваліфікованих електронних підписів, регулюються Законом України "Про електронні довірчі послуги". Використання інших видів електронних підписів в електронному документообігу здійснюється суб'єктами електронного документообігу на договірних засадах.

Оригіналом електронного документа згідно із нормами ч.1 ст.7 Закону вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України "Про електронні довірчі послуги". Як передбачено п.9 Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 №749, ідентифікація підписувача та підтвердження цілісності даних в електронній формі, з якими пов'язаний кваліфікований електронний підпис чи печатка, здійснюються шляхом перевірки кваліфікованого електронного підпису чи печатки. Подібна норма встановлена й в п.81 Вимог у сфері електронних довірчих послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.11.2018 № 992, в якому передбачено, що кваліфікований електронний підпис чи печатка повинні відповідати таким вимогам:

- 1) встановлювати однозначний зв'язок з підписувачем або створювачем електронної печатки;
- 2) надавати можливість здійснити електронну ідентифікацію підписувача або створювача електронної печатки;
- 3) забезпечувати одноосібний контроль підписувача або створювача електронної печатки за відповідним особистим ключем;

4) виявляти будь-які зміни пов'язаних електронних даних, на які накладено кваліфікований електронний підпис чи печатку.

Перевірка цілісності електронного документа проводиться шляхом перевірки електронного цифрового підпису.

Тобто лише електронний цифровий підпис підтверджує, що даний електронний документ підписано певною посадовою особою.

У разі надсилання електронного документа кільком адресатам або його зберігання на кількох електронних носіях інформації кожний з електронних примірників вважається оригіналом електронного документа. Якщо автором створюються ідентичні за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу.

Оригінал електронного документа повинен давати змогу довести його цілісність та справжність у порядку, визначеному законодавством; у визначених законодавством випадках може бути пред'явлений у візуальній формі відображення, в тому числі у паперовій копії.

Електронна копія електронного документа засвідчується у порядку, встановленому законом. Копією документа на папері для електронного документа є візуальне подання електронного документа на папері, яке засвідчене в порядку, встановленому законодавством.

Правовий статус електронного документа та його копії визначено в ст.8 Закону, в якій передбачено, що юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму. Допустимість електронного документа як доказу (ст.ст. 100 - 101 Цивільного процесуального кодексу України) не може заперечуватися виключно на підставі того, що він має електронну форму.

Нормами Закону встановлений певний порядок одержання електронних документів, який зафіксовано в ст.11 Закону. Так, електронний документ вважається одержаним адресатом з часу надходження автором повідомлення в електронній формі від адресата про одержання цього електронного документа автора, якщо інше не передбачено законодавством або попередньою домовленістю між суб'єктами електронного документообігу.

Якщо попередньою домовленістю між суб'єктами електронного документообігу не визначено порядок підтвердження факту одержання електронного документа, таке підтвердження може бути здійснено у будь-якому порядку автоматизованим чи іншим способом в електронній формі або у формі документа на папері. Зазначене підтвердження повинно містити дані про факт і час одержання електронного документа та про відправника цього підтвердження.

У разі ненадходження до автора підтвердження про факт одержання цього електронного документа вважається, що електронний документ не одержано адресатом.

Якщо автор і адресат у письмовій формі попередньо не домовилися про інше, електронний документ вважається відправленим автором та одержаним адресатом за їх місцезнаходженням (для фізичних осіб - місцем проживання), у тому числі якщо інформаційна, телекомунікаційна, інформаційно-телекомунікаційна система, за допомогою якої одержано документ, знаходиться в іншому місці. Місцезнаходження (місце проживання) сторін визначається відповідно до законодавства.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Загальні засади державної політики у сфері електронного документообігу

Управлінська діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування здійснюється шляхом видання організаційно-розпорядчих документів. Документація використовується як спосіб та засіб реалізації функцій управління. При цьому в документах зосереджується інформація, яку необхідно надійно зберігати протягом певного часу. Нормами сьогодення стає поступовий перехід як органів державної влади, так і суб'єктів приватного бізнесу на ведення електронного документообігу.

Державне регулювання у сфері електронного документообігу, перш за все, спрямовано на:

- реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу;
- забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу;
- нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів.

Відносини, пов'язані з електронним документообігом та використанням електронних документів, регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, законами України "Про інформацію", "Про захист інформації в автоматизованих системах", "Про державну таємницю", "Про телекомунікації", "Про обов'язковий примірник документів", «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», "Про Національний архівний фонд та архівні установи", Порядком використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 №749, а також іншими нормативно-правовими актами, Типовою інструкцією з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 №55 (далі - Типова інструкція).

Документування управлінської інформації в державних установах здійснюється в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, кваліфікованої електронної печатки та кваліфікованої електронної позначки часу, крім випадків наявності обґрунтованих підстав для документування управлінської інформації у паперовій формі, якими визнаються:

- документи, що містять інформацію з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом;
- електронні документи, що не можуть бути застосовані як оригінал згідно з вимогами закону;
- документи, вимога щодо опрацювання яких у паперовій формі встановлена актами Кабінету Міністрів України.

Ефективна організація електронного документообігу передбачає:

- проходження документів в державній установі найкоротшим шляхом;
- скорочення кількості інстанцій проходження документів (зокрема, під час погодження);
- уникнення дублетних операцій під час роботи з документами;
- централізацію (здійснення однотипних операцій з документами в одному місці);
- усунення ручних рутинних операцій, які можна автоматизувати.

Державні установи організовують діловодство на підставі власної інструкції з діловодства, що розробляється на підставі Типової інструкції та з урахуванням інших актів законодавства.

Діловодство установи, організація обміну електронними документами з іншими установами здійснюються виключно з використанням системи електронного документообігу установи, інтегрованої до системи взаємодії. У разі відсутності в установі системи електронного документообігу установа для організації листування з іншими установами використовує спеціальний веб-модуль системи взаємодії.

Система електронного документообігу установи повинна відповідати вимогам законодавства до форматів даних, сервісу інтеграції до системи взаємодії та вимогам нормативно-правових актів у сфері захисту інформації.

Проходження в діловодстві установи одного і того ж документа в електронній та паперовій формі не допускається.

До електронних документів, підписаних (погоджених) із застосуванням кваліфікованого електронного підпису або засвідчених кваліфікованою електронною печаткою, вимагати відтворення візуального підпису або відбитка печатки незалежно від особливостей оформлення документів не допускається.

Використання кваліфікованої електронної позначки часу під час накладання кваліфікованого електронного підпису або кваліфікованої електронної печатки є обов'язковим.

Згідно із п.38 Типової інструкції вхідні, внутрішні, вихідні, інші документи незалежно від форми їх створення, підготовлені в установі, реєструються в системі електронного документообігу, а у разі її відсутності вхідні та вихідні документи реєструються у веб-модулі системи взаємодії. Реєстрація вхідної кореспонденції здійснюється реєстратором лише після проведення попереднього розгляду документа.

Перелік електронних документів, які потребують засвідчення кваліфікованою електронною печаткою, визначається інструкцією з діловодства установи на підставі актів законодавства.

Одним із головних елементів електронного документообігу є кваліфікований електронний підпис, яким засвідчується електронний документ. Як зазначено в п.23 ч.1 ст.1 Закону України "Про електронні довірчі послуги", кваліфікований електронний підпис – це удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа.

Електронний цифровий підпис дає змогу підтвердити цілісність електронного документу, тобто його захищеність від несанкціонованого спотворення, руйнування або знищення в процесі руху від відправника до одержувача, та ідентифікувати підписувача.

Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа. Особистий ключ має бути відомий лише його володареві. Відкритий ключ доступний всім учасникам електронного документообігу.

Отже, електронний цифровий підпис спрямований на спрощення та прискорення документообігу між суб'єктами господарювання.

Головне завдання електронного документообігу полягає в підвищенні ефективності та якості роботи підприємства за рахунок впровадження системи прозорості руху документів і контролю за їх виконанням. Електронний документообіг насамперед пов'язаний з будовою єдиного інформаційного середовища підприємства. Тому він має бути впроваджений на всіх робочих місцях, пов'язаних зі створенням, редагуванням і зберіганням інформації.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Дія мораторію на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті

Президент Володимир Зеленський підписав Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо мораторію на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті" № 895-ІХ, який Верховна Рада ухвалила 16 вересня (далі – Закон № 895-ІХ). Даний Закон набирає чинності з дня його опублікування та втрачає чинність з 1 січня 2022 року.

Документом продовжується до 21 квітня 2021 року дія мораторію на примусове відчуження (звернення стягнення) на єдине житло позичальників (майнових поручителів, поручителів), заставлене як забезпечення виконання зобов'язань позичальників за валютними кредитами до набрання чинності законом, який врегульовує питання особливостей здійснення реструктуризації за кредитами в іноземній валюті, наданими кредитними установами – резидентами України фізичним особам, порядок погашення заборгованості позичальників за такими кредитами та особливості звернення стягнення на предмети забезпечення за такими кредитами, порядок погашення (урахування) курсової різниці, що виникає у бухгалтерському та/або податковому обліку кредиторів та позичальників, а також порядок нарахування/списання пені та штрафів внаслідок прострочення виконання зобов'язань позичальників за такими кредитами.

Поняття "мораторій" у цивільному законодавстві визначається як відстрочення виконання зобов'язання на підставах, встановлених законом (п. 2 ч. 1 ст. 263 ЦК України).

Згідно Закону № 895-ІХ внесено наступні зміни:

в абзаці четвертому пункту 2 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" Кодексу України з процедур банкрутства слова "через один рік" замінити словами "через вісімнадцять місяців".

У Законі України "Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті":

пункт 1 викладено в такій редакції:

Протягом дії цього Закону:

1) не може бути примусово звернено стягнення (відчужене без згоди власника) на майно, що віднесене до об'єктів житлового фонду (далі - нерухоме житлове майно), об'єкт незавершеного житлового будівництва, майнові права на нього, що є предметом іпотеки згідно із статтею 5 Закону України "Про іпотеку", якщо таке майно/об'єкт незавершеного житлового будівництва/майнові права виступають як забезпечення виконання зобов'язань фізичної особи (позичальника або майнового поручителя) за кредитами, наданими йому кредитними установами - резидентами України в іноземній валюті, та за умови, що:

- таке нерухоме житлове майно використовується як місце постійного проживання позичальника/майнового поручителя або є об'єктом незавершеного житлового будівництва, за умови, що у позичальника або майнового поручителя у власності немає іншого нерухомого житлового майна; або

- таке нерухоме житлове майно придбавалося за кредитні кошти і при цьому умовами кредитного договору передбачена заборона реєстрації місця проживання позичальника або майнового поручителя за адресою знаходження нерухомого житлового майна, за умови, що у позичальника або майнового поручителя у власності немає іншого нерухомого житлового майна;

- загальна площа такого нерухомого житлового майна (об'єкта незавершеного житлового будівництва) не перевищує 140 квадратних метрів для квартири та 250 квадратних метрів для житлового будинку;

2) не може бути примусово стягнуте (відчужене без згоди власника) інше майно (майнові права), яке відповідно до законодавства або кредитного договору підлягає стягненню з позичальника, зазначеного у підпункті 1 цього пункту, за

недостатності коштів, одержаних стягувачем від реалізації (переоцінки) предмета застави (іпотеки);

3) кредитна установа не має права відступити (відчужити) на користь (у власність) іншої особи свої права вимоги до позичальників за кредитами, забезпеченням за якими виступає майно/майнові права, зазначені у підпункті 1 цього пункту";

Пункт 7 викладено в такій редакції:

Дія підпункту 3 пункту 1 цього Закону не поширюється на банки, щодо яких здійснюються процедури виведення з ринку відповідно до Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", у частині відступлення (відчуження) на користь (у власність) іншої особи (інших осіб) своїх прав вимоги до позичальників за кредитами, забезпеченням за якими виступає майно/майнові права, зазначені у підпункті 1 пункту 1 цього Закону. Після відступлення (відчуження) на користь (у власність) іншої особи (інших осіб) банком, щодо якого здійснюється процедура виведення з ринку відповідно до Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", прав вимоги до позичальників за кредитами, забезпеченням за якими виступає майно/майнові права, зазначені у підпункті 1 пункту 1 цього Закону, дія пункту 1 цього Закону поширюється також на особу, що придбала (прийняла, отримала) таке право вимоги.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Порядок надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта

24.10.2020 набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 968 «Про затвердження Порядку надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта» (далі – постанова № 968), яка визначила механізм надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації, що стосується належної перевірки клієнта, у разі неможливості безоплатного отримання інформації із загальнодоступних державних електронних реєстрів.

Постановою № 968:

- затверджено Порядок надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта (далі – Порядок);

- визнано такими, що втратили чинність постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2015 № 693 «Про затвердження Порядку надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта».

У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 09.12.2019 № 361 (далі – Закон № 361-IX).

Відповідно до підпункту 31 частини 1 статті 1 Закону № 361-IX ***клієнт - будь-яка особа, яка:***

- звертається за наданням послуг до суб'єкта первинного фінансового моніторингу;
- користується послугами суб'єкта первинного фінансового моніторингу;
- є стороною договору (для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, щодо яких Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до статті 18 цього Закону виконує функції державного регулювання і нагляду);
- є гравцем в азартну гру чи учасником лотереї (для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, визначених у підпункті "з" пункту 7 частини другої статті 6 цього Закону).

Перелік суб'єктів первинного фінансового моніторингу визначено у статті 6 Закону № 361-IX, відповідно до якої система фінансового моніторингу складається з первинного та державного рівнів.

Суб'єктами первинного фінансового моніторингу є:

- 1) банки, страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи;
- 2) платіжні організації, учасники чи члени платіжних систем;
- 3) товарні та інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами;
- 4) професійні учасники фондового ринку (ринку цінних паперів), крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку;
- 5) оператори поштового зв'язку, інші установи, які надають послуги з переказу коштів (поштового переказу) та здійснення валютних операцій;
- 6) філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що надають фінансові послуги на території України;
- 7) спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин):
 - а) суб'єкти аудиторської діяльності;
 - б) бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку;

в) суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування;

г) адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально;

г) нотаріуси;

д) суб'єкти господарювання, що надають юридичні послуги;

е) особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами;

є) суб'єкти господарювання, що надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, а також суб'єкти господарювання, що надають за винагороду консультаційні послуги, що пов'язані з купівлею-продажем нерухомого майна;

ж) суб'єкти господарювання, що здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них;

з) суб'єкти господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри;

8) постачальник послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;

9) інші юридичні особи, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги.

Суб'єктами державного фінансового моніторингу є Національний банк України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, Міністерство юстиції України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство цифрової трансформації України та спеціально уповноважений орган.

Відповідно до п.3 Порядку запит щодо надання необхідної інформації про клієнта надсилається суб'єктом державному органу (за місцезнаходженням такого органу) та/або державному реєстратору (незалежно від місцезнаходження такого державного реєстратора) у письмовій формі, підписується керівником суб'єкта або особою, яка його заміщує. Суб'єкт, який провадить свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи, підписує запит безпосередньо. Запит може надсилатися також в електронній формі. Формат електронної взаємодії та форма надання інформації визначаються відповідними державними органами.

Державні органи, державні реєстратори безоплатно надають протягом **10 робочих днів** з дня отримання запиту суб'єкту інформацію про клієнта.

Обробка персональних даних клієнта, інформація про якого запитується суб'єктом, здійснюється державними органами, державними реєстраторами без отримання згоди клієнта.

Суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний здійснювати оцінку/переоцінку ризиків, у тому числі притаманних його діяльності, документувати їх результати, а також підтримувати в актуальному стані інформацію щодо оцінки ризиків, притаманних його діяльності, та ризику своїх клієнтів таким чином, щоб бути здатним продемонструвати своє розуміння ризиків, що становлять для нього такі клієнти.

Критерії ризиків визначаються суб'єктом первинного фінансового моніторингу самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, встановлених відповідно:

- Національним банком України - для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, щодо яких Національний банк України відповідно до ст.18 цього Закону виконує функції державного регулювання і нагляду;

- центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (яким є Державна служба фінансового

моніторингу України (Держфінмоніторинг), - для інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Згідно із ч.3 ст.12 Закону № 361-ІХ суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний, наскільки це можливо, проводити аналіз та вивчення підстав і цілей усіх фінансових операцій, що відповідають хоча б одній із таких ознак:

- є складними фінансовими операціями;
- є незвично великими фінансовими операціями;
- проведені у незвичний спосіб;
- не мають очевидної економічної чи законної мети.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Он-лайн пошук відомостей про фінансову установу

З 01.07.2020 введені в дію положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 12.09.2019 № 79-ІХ, якими внесено зміни до Закону України «Про національний банк України».

Так, відповідно до пункту 9¹ частини першої статті 7 Закону України «Про національний банк України» Національний банк виконує такі функції, зокрема, веде Державний реєстр фінансових установ, а у визначених Національним банком випадках - інші реєстри осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк.

Звертаємо увагу, що у межах завершення приймання функцій регулювання ринку небанківських фінансових послуг Національний банк відкрив на офіційному вебсайті Комплексну інформаційну систему Національного банку України (далі – КІС НБУ), в яку були завантажені реєстри фінансових установ, прийняті від попереднього регулятора Нацкомфінпослуг. Відкривши КІС НБУ, Національний банк забезпечує рівень функціоналу з ведення реєстрів небанківських фінансових установ на рівні попереднього регулятора та готовий до його подальшого вдосконалення.

Відповідно до Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій з державного регулювання ринків фінансових послуг" від 12.09.2019 року № 79-ІХ Національний банк України і Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку з 1 липня 2020 року є правонаступниками Національної комісії, що здійснює держрегулювання у сфері ринків фінансових послуг.

КІС НБУ дозволяє учасникам ринку та зовнішнім користувачам здійснювати розширений пошук інформації про фінансову установу у Державному реєстрі фінансових установ та інформації з Реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, в режимі онлайн. Водночас КІС НБУ дає змогу учасникам ринку подавати реєстраційні картки для внесення записів до Державного реєстру фінансових установ.

КІС НБУ розміщена на вебсайті НБУ за посиланням: <https://kis.bank.gov.ua>. Доступи для авторизованих користувачів системи для роботи з Державним реєстром фінансових установ перенесено до нової системи Національного банку. Користувачу надаються наступні режими:

- пошук в реєстрі фінансових установ;
- реєстрація нової фінансової установи;
- редагування зареєстрованої фінансової установи.

Нагадуємо, що відповідно до пункту 7 частини четвертої статті 24 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон) відмова в державній реєстрації прав з підстави, зазначеної у пункті 6 частини першої статті 24 Закону, не застосовується у разі, зокрема, державної реєстрації права власності на нерухоме майно **іпотекодержателем - фінансовою установою** в порядку, передбаченому статтями 33-38 Закону України "Про іпотеку". Наявність зареєстрованих після державної реєстрації іпотеки обтяжень, інших речових прав, у тому числі іпотеки, на передане в іпотеку майно не є підставою для відмови у державній реєстрації права власності за іпотекодержателем.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Порядок створення об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ)

Правові та організаційні засади створення, функціонування, реорганізації та ліквідації об'єднань власників жилих та нежилых приміщень багатоквартирного будинку, захисту їхніх прав та виконання обов'язків щодо спільного утримання багатоквартирного будинку визначені нормами Цивільного кодексу України, Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» та Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку».

Згідно норм Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (далі – ОСББ) є однією із форм управління багатоквартирним будинком. Відповідно до абз.3 ч.1 ст.1 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» ОСББ – юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна. Власники квартир та нежитлових приміщень є співвласниками спільного майна багатоквартирного будинку. На підставі ч.ч.1-2 ст.5 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» спільне майно багатоквартирного будинку є спільною сумісною власністю співвласників. Спільне майно багатоквартирного будинку не може бути поділено між співвласниками, і такі співвласники не мають права на виділення в натурі частки із спільного майна багатоквартирного будинку.

ОСББ створюється на основі права сумісної власності і представляє лише співвласників квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку (багатоквартирних будинках), щоб самостійно вирішувати — хто обслуговуватиме будинок, які будуть внески на його утримання (квартплата), кому здавати в оренду нежитлові приміщення тощо, куди витрачати гроші. Установчі збори об'єднання у новозбудованих багатоквартирних будинках можуть бути проведені після державної реєстрації права власності на більше половини квартир та нежитлових приміщень у такому будинку.

Нормами вказаних вище законодавчих актів визначено покроковий порядок створення ОСББ.

По-перше, здійснюється створення ініціативної групи (не менше 3-х власників квартир або нежилых приміщень в багатоквартирному будинку) і розробка плану дій по підготовчій роботі для створення ОСББ.

По-друге, йде підготовка Статуту ОСББ. Відповідно до норм Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», статут об'єднання складається відповідно до типового статуту, затвердженого наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства 27 серпня 2003 року № 141 (у редакції наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 23 вересня 2015 року № 238).

Однак, законодавством передбачена можливість включення до статуту інших положень, які регулюватимуть діяльність об'єднання і не будуть суперечити вимогам законодавства.

Типовий статут об'єднання співвласників багатоквартирного будинку можна завантажити за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-03>.

У статуті має бути визначено таке:

- ✓ назва і місцезнаходження об'єднання;
- ✓ мета створення, завдання та предмет діяльності об'єднання;
- ✓ статутні органи об'єднання, їхні повноваження та порядок формування;
- ✓ порядок скликання та проведення загальних зборів;

- ✓ періодичність проведення зборів;
- ✓ порядок голосування на зборах та прийняття рішень на них;
- ✓ перелік питань, для вирішення яких потрібна кваліфікована більшість голосів;
- ✓ джерела фінансування, порядок використання майна та коштів об'єднання;
- ✓ порядок прийняття кошторису, створення та використання фондів об'єднання, включаючи резервні, а також порядок оплати спільних витрат;
- ✓ перелік питань, які можуть вирішуватися зборами представників;
- ✓ права і обов'язки співвласників;
- ✓ відповідальність за порушення статуту та рішень статутних органів;
- ✓ порядок внесення змін до статуту;
- ✓ підстави та порядок ліквідації, реорганізації (злиття, поділу) об'єднання і вирішення майнових питань, пов'язаних з цим.

Кроком третім, є направлення повідомлення про проведення установчих зборів, яке направляється ініціативною групою не менше ніж за 14 днів до дати проведення установчих зборів. Повідомлення направляється в письмовій формі і вручається кожному співвласнику під розписку або шляхом поштового відправлення (рекомендованим листом). У повідомленні про проведення установчих зборів зазначається, з чиєї ініціативи скликаються збори, місце і час проведення, проект порядку денного. Час і місце проведення обираються зручними для більшості можливих учасників зборів.

Наступним, четвертим кроком, є проведення установчих зборів, які проводяться відповідно до порядку денного. Усі відомості про проведення установчих зборів вносяться до протоколу установчих зборів. Форма протоколу зборів співвласників багатоквартирного будинку, затверджена наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 25.08.2015 № 203. Установчі збори приймають рішення про створення об'єднання і затверджують його статут.

Кожний співвласник (його представник) під час голосування має кількість голосів, пропорційну до частки загальної площі квартири або нежитлового приміщення співвласника у загальній площі всіх квартир та нежитлових приміщень, розташованих у багатоквартирному будинку.

Якщо одна особа є власником квартири (квартири) та/або нежитлових приміщень, загальна площа яких становить більш як 50 відсотків загальної площі всіх квартир та нежитлових приміщень багатоквартирного будинку, кожний співвласник на установчих зборах має один голос незалежно від кількості та площі квартир або нежитлових приміщень, що перебувають у його власності.

Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини загальної кількості усіх співвласників. Рішення зборів співвласників є обов'язковими для всіх співвласників, включаючи тих, які набули право власності на квартиру чи нежитлове приміщення після прийняття рішення.

Форму протоколу зборів співвласників багатоквартирного будинку можна завантажити за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1083-15#Text>.

П'ятим кроком є проведення письмового опитування співвласників. Опитування проводиться в порядку, передбаченому Законом України "Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку". Якщо під час проведення зборів співвласників для прийняття рішення не набрано встановленої частиною шостою статті 10 вказаного вище Закону кількості голосів «за» або «проти», проводиться письмове опитування співвласників, які не голосували на зборах. Письмове опитування співвласників проводиться протягом 15 календарних днів з дати проведення зборів співвласників. Якщо протягом цього строку необхідної кількості голосів «за» не набрано, рішення вважаються неприйнятими.

Письмове опитування співвласників проводиться ініціативною групою та іншими співвласниками за бажанням.

Письмове опитування співвласників проводиться шляхом власноручного заповнення ними листків опитування, в яких зазначаються день опитування, прізвище, ім'я, по батькові співвласника, документ, що підтверджує право власності на квартиру або нежитлове приміщення, номер квартири або нежитлового приміщення, загальна площа квартири або нежитлового приміщення, документ, що надає повноваження на голосування від імені співвласника (для представників), відповідь співвласника на питання «так», «ні» або «утримався», особистий підпис співвласника та особи, яка проводила опитування.

Останнім, шостим кроком створення ОСББ є здійснення державної реєстрації ОСББ.Б

Державна реєстрація ОСББ здійснюється згідно Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань». ОСББ вважається утвореним з дня його державної реєстрації.

Перелік документів, що подаються заявником для державної реєстрації визначено частиною першою статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

Після реєстрації ОСББ відкриває рахунок у банку. Для цього надається виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

До того ж, слід укласти всі необхідні угоди з утримання будинку та прибудинкової території та надання житлово-комунальних послуг.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Особливості справляння адміністративного збору за державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та за проведення реєстраційних дій у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно у скорочені строки

Правові відносини, що виникають у сфері державної реєстрації, як бізнесу, так і нерухомого майна, регулюються Конституцією України, Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до вказаних законів. Дані законодавчі акти встановлюють строки та умови оплати у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань та за проведення реєстраційних дій у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Відповідно до частини третьої статті 26 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» державна реєстрація може проводитися у скорочені строки. Підстави, порядок та розмір плати за проведення державної реєстрації у скорочені строки встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Так, постанова Кабінету Міністрів України «Про надання послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у скорочені строки» від 25 грудня 2015 № 1133, встановлює розмір плати за проведення державної реєстрації змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у скорочені строки у такому розмірі:

1) за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, (крім громадських формувань) що містяться в Єдиному державному реєстрі, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою:

- **протягом шести годин** після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій - у **подвійному розмірі** адміністративного збору за відповідну реєстрацію **(1260 грн.);**

- **протягом двох годин** після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій - у **п'ятикратному розмірі** адміністративного збору за відповідну реєстрацію **(3150 грн.);**

2) за державну реєстрацію змін відомостей про прізвище, ім'я, по батькові або місцезнаходження фізичної особи – підприємця:

- **протягом шести годин** - після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій - у **подвійному розмірі** адміністративного збору за відповідну реєстрацію **(420 грн.);**

- **протягом двох годин** - після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій - у

п'ятикратному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію (1050 грн.).

Звертаємо увагу, що державна реєстрація у скорочені строки проводиться виключно за бажанням заявника у разі внесення ним додатково до адміністративного збору відповідної плати у розмірах, передбачених вище.

Плата за проведення державної реєстрації у скорочені строки повертається заявникові виключно у разі ненадання послуг з державної реєстрації у строки, передбачені постановою, з вини суб'єкта державної реєстрації, нотаріуса.

Відповідно до ст. 34 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» встановлені наступні розміри плати (адміністративного збору) за проведення реєстраційних дій у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно:

1) За державну реєстрацію права власності - 0,1 прожиткового мінімуму для працездатних осіб у строк, що не перевищує 5 робочих днів з моменту прийняття заяви 210 грн.

Існують наступні скорочені терміни:

- у строк **2 робочі дні** з моменту прийняття заяви - 1 прожитковий мінімум для працездатних осіб **2100 грн.;**

- у строк **1 робочій день** з моменту прийняття заяви – 2 прожиткові мінімуми для працездатних осіб **4200 грн.;**

- у строк **2 години** з моменту прийняття заяви – 5 прожиткових мінімуми для працездатних осіб **10510 грн.;**

2) За державну реєстрацію інших речових прав, похідних від прав власності - 0,05 прожиткового мінімуму для працездатних осіб у строк, що не перевищує 5 робочих днів з моменту прийняття заяви 110 грн.

Існують наступні скорочені терміни:

- у строк **2 робочі дні** з моменту прийняття заяви - 0,5 прожиткового мінімуму для працездатних осіб **1050 грн.;**

- у строк **1 робочій день** з моменту прийняття заяви – 1 прожитковий мінімум для працездатних осіб **2100 грн.;**

- у строк **2 години** з моменту прийняття заяви - 2,5 прожиткового мінімуму для працездатних осіб **5260 грн.**

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Порядок запровадження експериментального проекту щодо першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

З метою покращення якості надання адміністративних, інших послуг у сфері будівництва, зниження корупційних ризиків під час їх надання, забезпечення публічності надання таких послуг Кабінетом Міністрів України 01.07.2020 року прийнято постанову №559 «Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва» (далі – Постанова № 559).

Вказана вище постанова була прийнята за ініціативи Міністерства цифрової трансформації та Міністерства розвитку громад та територій задля реалізації у період з 6 липня по 30 листопада 2020 р. експериментального проекту щодо запровадження першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

Постановою №559 затверджено Порядок проведення експериментального проекту щодо запровадження першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (далі – Порядок проведення експерименту) та Порядок ведення першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва під час реалізації експериментального проекту (далі – Порядок ведення ЄДЕССБ).

Єдина державна електронна система у сфері будівництва складається з Реєстру будівельної діяльності, електронного кабінету та порталу Електронної системи.

Доступ замовників до результатів адміністративних послуг, що надаються за допомогою Електронної системи, здійснюється через електронний кабінет користувача Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія».

Проект передбачає надання замовникам будівництва адміністративних онлайн послуг з подання, внесення змін, зміни даних, реєстрації, видачі, скасування та анулювання документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт і документів, що засвідчують прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, через Єдиний державний веб-портал електронних послуг «Портал Дія»:

- щодо об'єктів будівництва, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1);
- щодо об'єктів будівництва, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками.

Звертаємо увагу, що відповідно до абзацу 2 пункту першого Порядку проведення експерименту дія цього Порядку поширюється на діяльність суб'єктів господарювання лише у разі, коли вони повідомили Мінрегіону про добровільне використання першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

Пункт 1 Порядку ведення ЄДЕССБ містить аналогічну норму, згідно із якою дія цього Порядку поширюється на діяльність суб'єктів господарювання у разі, коли вони повідомили Мінрегіону про добровільне використання Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва

Також, підпунктом 1 пункту четвертого Порядку проведення експерименту встановлено, що створення та внесення відомостей про документи, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, документи, що засвідчують прийняття в

експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, про зміну, відмову у видачі, зупинення, скасування та анулювання таких документів виключно з використанням Реєстру будівельної діяльності першої черги Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (далі — Реєстр) є обов'язковим з 6 липня по 30 листопада 2020 року.

Крім того, Постановою № 559 внесено зміни та доповнення до:

Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 461 «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів»;

Порядку виконання підготовчих та будівельних робіт, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 466 «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт»;

Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 № 560;

Порядку проведення професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 № 554 «Деякі питання професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури».

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Строки проведення реєстраційних дій у сфері державної реєстрації нерухомого майна та строки розгляду документів, поданих для державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

Проблематиці часу присвячена глава 18 Розділу V Цивільного кодексу України, в якій поняття «час» в цивілістиці поділяється на поняття «строк» та «термін».

Відповідно до ст. 251 Цивільного кодексу України:

Строком є певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Терміном є певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Під час здійснення державної реєстрації як нерухомості, так і бізнесу важливим аспектом державної реєстрації стає поняття «строк». Оскільки завдяки додержання саме строків відбувається гарантування державою об'єктивності, достовірності та повноти відомостей про зареєстровані права на нерухоме майно та бізнес.

Згідно із ч.1 ст.2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі – Закон) державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень визнається, як офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Задля здійснення зазначеної процедури державної реєстрації у ст.19 Закону встановлюється тривалість строків державної реєстрації нерухомості. Так, на підставі вказаної статті реєстраційні дії здійснюються в день реєстрації відповідної заяви в Державному реєстрі прав, крім випадків, зазначених нижче. Державна реєстрація права власності та інших речових прав проводиться у строк, що не перевищує п'яти робочих днів з дня реєстрації відповідної заяви в Державному реєстрі прав, крім випадку, передбаченого статтею 31⁻² цього Закону (мається на увазі державна реєстрація прав у результаті вчинення нотаріальної дії з нерухомим майном, об'єктом незавершеного будівництва, що має наслідком набуття, зміну чи припинення речових прав, їх обтяжень одночасно із вчиненням такої нотаріальної дії, під час якої проводиться декілька реєстраційних дій або реєстраційні дії щодо декількох об'єктів, тому державна реєстрація прав проводиться поступово в міру завершення попередньої реєстраційної дії).

Надання інформації з Державного реєстру прав у електронній формі здійснюється в режимі реального часу.

Зазначені вище строки здійснення процедури державної реєстрації обраховуються з дня реєстрації відповідної заяви в Державному реєстрі прав.

У разі наявності зареєстрованих у Державному реєстрі прав інших заяв про державну реєстрацію прав на це саме майно строк державної реєстрації прав обраховується з дня прийняття державним реєстратором рішення про державну реєстрацію прав або про відмову в такій реєстрації щодо заяви, зареєстрованої в Державному реєстрі прав раніше.

Варто зазначити, що строкова тривалість реєстраційних дій важлива також при проведенні державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Згідно із ст.26 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» розгляд документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, здійснюється у такі строки:

1) щодо юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців - протягом 24 годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, крім вихідних та святкових днів;

2) щодо політичної партії, творчої спілки, місцевого осередку творчої спілки - не пізніше 30 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

3) щодо постійно діючого третейського суду - не пізніше 15 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

4) щодо структурного утворення політичної партії - не пізніше 10 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

5) щодо первинного осередку політичної партії - протягом одного робочого дня з дати подання документів для державної реєстрації;

6) щодо професійної спілки, її організації або об'єднання, організації роботодавців, її об'єднання – не пізніше 15 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

7) щодо громадського об'єднання, місцевого осередку громадського об'єднання із статусом юридичної особи - не пізніше трьох робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

8) щодо громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи, - не пізніше трьох робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

9) щодо акредитації в Україні відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, філії та представництва іноземної благодійної організації, символіки громадських формувань у випадках, передбачених законом, - не пізніше 20 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

10) щодо документів, поданих для державної реєстрації у результаті вчинення нотаріальних дій, передбачених абз.1 ч.3 ст.4 цього Закону, - відразу після вчинення нотаріусом посвідчувального напису на документі або підписання ним документа. У разі нотаріального посвідчення правочину, правовий наслідок якого пов'язується з настанням певної обставини, державна реєстрація прав проводиться після настання певної обставини.

Строк розгляду документів, встановлений пунктами 2, 6 і 7 ч.1 даної статті, може бути продовжений суб'єктом державної реєстрації за необхідності, але не більше ніж на 15 робочих днів. Державна реєстрація може проводитися у скорочені строки, крім випадку, передбаченого пунктом 10 ч.1 даної статті (мова йде про документи, подані для державної реєстрації у результаті вчинення нотаріальних дій). Підстави, порядок та розмір плати за проведення державної реєстрації у скорочені строки встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1133 «Про надання послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань у скорочені строки» (у якому передбачені строки у 2 години, 6 годин, 24 години, 2 дня, 7 днів, 10 днів, 15 днів, 20 днів із фіксованим розміром адміністративного збору за відповідну реєстрацію).

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Як оскаржити дії державного реєстратора у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень?

У разі наявності порушень вимог чинного реєстраційного законодавства у діях державного реєстратора під час державної реєстрації прав на нерухоме майно не завжди є достатнім та ефективним звернення до суду. Чинне законодавство передбачає механізм звернення до Мін'юсту та його територіальних органів з метою безпосереднього розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора задля відновлення порушеного права. Цей механізм з'явився з уведенням 01 січня 2016 року в дію нової редакції Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

На сьогоднішній час існує дворівнева процедура адміністративного оскарження рішень державних реєстраторів. Розгляд скарг у сфері державної реєстрації здійснюється як Мін'юстом, так і його територіальними органами, відповідно до компетенції і з урахуванням положень ч.2 ст.37 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Скарга на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації або територіального органу Міністерства юстиції України подається особою, яка вважає, що її права порушено (наприклад, особа дізналась про факт незаконної перереєстрації нерухомого майна, яке знаходиться у її власності, на іншу особу, тощо).

Крім норм Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», дія позасудового засобу оскарження дій державного реєстратора регулюється Порядком розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1128 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.12.2019 № 1150) (далі – Порядок).

Розгляд скарг у сфері державної реєстрації на предмет наявності (відсутності) порушень закону у рішеннях, діях або бездіяльності державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Мін'юсту здійснюється, як правило, колегіально. З цією метою утворюються постійно діючі колегії з розгляду скарг у сфері державної реєстрації (далі - колегії), положення про які затверджуються Мін'юстом. Склад колегій затверджується Мін'юстом чи відповідним територіальним органом.

Наказом Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків) від 11.01.2020 №13/АГ утворена Колегія з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації. Колегія є постійно діючим консультативно-дорадчим органом при Східному міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції (м. Харків), що в межах повноважень, визначених Порядком, здійснює колегіальний розгляд скарг у сферах державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – сфери державної реєстрації).

Скарга у сфері державної реєстрації реєструється у день її надходження до Мін'юсту чи відповідного територіального органу відповідно до вимог законодавства з

організації діловодства у державних органах за умови підписання її скажником, зокрема з використанням кваліфікованого електронного підпису.

Копії документів, що додаються до скарги у сфері державної реєстрації в електронній формі, виготовляються шляхом сканування з обов'язковим накладенням відповідним скажником кваліфікованого електронного підпису.

Скажник може відкликати подану ним скаргу у сфері державної реєстрації до прийняття Мін'юстом чи відповідним територіальним органом рішення щодо неї. Відкликана скарга у сфері державної реєстрації залишається без розгляду.

Розгляд скарги у сфері державної реєстрації здійснюється у строки, встановлені Законом України «Про звернення громадян».

Мін'юст чи відповідний територіальний орган розглядає скаргу у сфері державної реєстрації не пізніше наступного робочого дня з дня її реєстрації на предмет встановлення підстав для відмови в її задоволенні, а саме:

- оформлення скарги без дотримання вимог, визначених законом;
- наявність інформації про судові рішення про відмову позивача від позову з такого самого предмета спору, про визнання відповідачем позову або затвердження мирової угоди сторін;
- наявність інформації про судові провадження у зв'язку із спором між тими самими сторонами, з такого самого предмета і тієї самої підстави;
- наявність рішення Мін'юсту чи його територіального органу з такого самого питання;
- здійснення Мін'юстом чи його територіальним органом розгляду скарги з такого самого питання від того самого скажника;
- подання скарги особою, яка не має на це повноважень;
- закінчення встановленого законом строку подачі скарги (скарга може бути подана протягом 60 календарних днів з дня прийняття рішення, що оскаржується, або з дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення її прав відповідною дією чи бездіяльністю, а скарга на рішення територіальних органів Мін'юсту подається протягом 15 календарних днів з дня прийняття рішення);
- розгляд питань, порушених у скарзі, не належить до компетенції Мін'юсту чи його територіального органу.

Скарга на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації прав або територіального органу Міністерства юстиції України подається особою, яка вважає, що її права порушено, у письмовій формі та має містити:

- 1) повне найменування (ім'я) скажника, його місце проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (ім'я) представника скажника, якщо скарга подається представником;
- 2) реквізити рішення державного реєстратора, яке оскаржується;
- 3) зміст оскаржуваного рішення, дій чи бездіяльності та норми законодавства, які порушено, на думку скажника;
- 4) викладення обставин, якими скажник обґрунтовує свої вимоги;
- 5) відомості про наявність чи відсутність судового спору з порушеного у скарзі питання, що може мати наслідком скасування оскаржуваного рішення державного реєстратора та/або внесення відомостей до Державного реєстру прав;

б) підпис скаржника або його представника із зазначенням дати складання скарги.

До скарги додаються засвідчені в установленому порядку копії документів, що підтверджують факт порушення прав скаржника у результаті прийняття рішення державним реєстратором (за наявності), а також, якщо скарга подається представником скаржника – довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження такого представника, або копія такого документа, засвідчена в установленому порядку.

Скарга на рішення про державну реєстрацію прав розглядається в порядку, визначеному вказаним вище Законом, виключно за умови, що вона подана особою, яка може підтвердити факт порушення її прав у результаті прийняття такого рішення.

Якщо скарга на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації прав подається представником скаржника, до скарги додається довіреність чи інший документ, що підтверджує його повноваження, або копія такого документа, засвідчена в установленому порядку.

Плата за подання таких скарг не передбачається. Рішення, дії або бездіяльність Мін'юсту можуть бути оскаржені у суді.

За інформаційними даними офіційного сайту Міністерства юстиції України, скарги у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно можуть бути подані або до Офісу протидії рейдерству за адресою: м. Київ, вул. Євгена Сверстюка (Марини Раскової), 15, перший поверх, або за допомогою Порталу державних послуг iGov <https://igov.gov.ua/service/333/general>. Також можна зателефонувати за номером 044 237 09 96 – гаряча лінія Колегії з розгляду скарг у сфері державної реєстрації (понеділок-четвер з 09:00 до 18:00, п'ятниця та передсвяткові дні з 09:00 до 16:45, обідня перерва з 13:00 до 13:45).

Подати скаргу до Колегії Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків) можливо: в паперовій формі за адресою: м. Харків, вул. Ярослава Мудрого, 16 та в електронній формі на поштову скриньку rssdk@kh.minjust.gov.ua.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
(м. Харків)

Впровадження електронних довірчих послуг в діловій документооброт

На сьогоднішній час все більше в діловий обіг входить електронна документація. Впровадження електронного документообігу відбувається на підприємствах, в установах, організаціях різної форми власності, а також у органах державної влади та місцевого самоврядування. Відносини, пов'язані з електронним документообігом та використанням електронних документів, регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, законами України "Про інформацію", "Про захист інформації в автоматизованих системах", «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», Порядком використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 №749, а також іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно до ч.1 ст.5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» (далі – Закон) електронним документом визнається документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис.

Накладанням електронного підпису завершується створення електронного документа. Відносини, пов'язані з використанням удосконалених та кваліфікованих електронних підписів, регулюються Законом України "Про електронні довірчі послуги". Використання інших видів електронних підписів в електронному документообігу здійснюється суб'єктами електронного документообігу на договірних засадах.

Оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України "Про електронні довірчі послуги".

Згідно із ст.8 Закону юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму. Допустимість електронного документа як доказу не може заперечуватися виключно на підставі того, що він має електронну форму.

Електронний документ не може бути застосовано як оригінал:

- 1) свідоцтва про право на спадщину;
- 2) документа, який відповідно до законодавства може бути створений лише в одному оригінальному примірнику, крім випадків існування централізованого сховища оригіналів електронних документів;
- 3) в інших випадках, передбачених законом.

Нотаріальне посвідчення цивільно-правової угоди, укладеної шляхом створення електронного документа (електронних документів), здійснюється у порядку, встановленому законом.

Суб'єкти електронного документообігу повинні зберігати електронні документи на електронних носіях інформації у формі, що дає змогу перевірити їх цілісність на цих носіях.

Строк зберігання електронних документів на електронних носіях інформації повинен бути не меншим від строку, встановленого законодавством для відповідних документів на папері.

Електронний документ засвідчується кваліфікованим електронним підписом та електронною печаткою.

На підставі ч.ч.3-7 ст.18 Закону України «Про електронні довірчі послуги» електронний підпис чи печатка не можуть бути визнані недійсними та позбавлені можливості розглядатися як доказ у судових справах виключно на тій підставі, що вони мають електронний вигляд або не відповідають вимогам до кваліфікованого електронного підпису чи печатки.

Кваліфікований електронний підпис має таку саму юридичну силу, як і власноручний підпис, та має презумпцію його відповідності власноручному підпису. Кваліфікована електронна печатка має презумпцію цілісності електронних даних і достовірності походження електронних даних, з якими вона пов'язана.

Електронний підпис гарантує:

- **Цілісність документу** - ніхто не зможе непомітно для Вас відредагувати підписаний Вами документ;
- **Точну дату та час підписання** документу, підтвержену Акредитованим центром сертифікації ключів;
- **Ідентифікацію осіб**, які підписали електронний документ.

Випуск та обіг засобів електронної ідентифікації з функціями кваліфікованого електронного підпису як документів, що посвідчують особу, регулюються законодавством.

**Відділ взаємодії з суб'єктами
державної реєстрації та підвищення
кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації
Східного міжрегіонального управління
Міністерства юстиції (м. Харків)**

Нові правила боротьби з рейдерством

16 січня 2020 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству» від 5 грудня 2019 року № 340-ІХ (далі – Закон), яким внесено значні нововведення до багатьох норм законів та кодексів, що регулюють сферу реєстрації нерухомості в Україні, в т.ч. і до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 №1952-ІV. Зазначений вище Закон став відомий, як «антирейдерський закон», він передбачає посилення захисту прав власності, економічних інтересів громадян та інвесторів, а також зменшує ризики незаконного заволодіння майном.

В Пояснювальній записці до проекту вказаного вище Закону України було передбачено, що даний Закон України розроблено з метою запровадження дієвих запобіжних антирейдерських заходів щодо захисту майнових прав власників і користувачів земельних ділянок з метою запобігання протиправному поглинанню і захопленню підприємств в аграрному секторі економіки, оскільки протягом останніх років рейдерське захоплення земель та майна сільськогосподарських підприємств набуло загрозливого для економіки країни характеру.

Яким же чином вказаний «антирейдерський закон» покликаний захистити право власності об'єктів нерухомості? По-перше, змінено визначення терміну обтяження. Від тепер під даним терміном розуміється «заборона або обмеження розпорядження та/або користування нерухомим майном, встановлені законом, актами уповноважених на це органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, або такі, що виникли з правочину» (п.5 ч.1 ст.2 Закону).

Пунктом 4 частини першої статті 4 Закону, який викладено в новій редакції, визначено перелік обтяжень речових прав на нерухоме майно, об'єкт незавершеного будівництва, а саме: заборона відчуження та/або користування; арешт; іпотека; вимога нотаріального посвідчення договору, предметом якого є нерухоме майно, встановлена власником такого майна; податкова застава, предметом якої є нерухоме майно, об'єкт незавершеного будівництва; інші обтяження відповідно до закону.

Таким чином, після набрання чинності Законом іпотека є обтяженням речових прав на нерухоме майно. Зазначене впливає на належне визначення державним реєстратором територіальності проведення реєстраційних дій, оскільки державна реєстрація обтяжень згідно із частиною п'ятою статті 3 Закону проводиться незалежно від місцезнаходження нерухомого майна. Водночас, з урахуванням сучасного програмного забезпечення Державного реєстру прав на сьогодні під час державної реєстрації іпотеки державним реєстратором слід використовувати заяву про державну реєстрацію права з типом «інше» та підтипом «обтяження».

Наступним вагомим запобіжним заходом протидії рейдерству стали нові можливості у наданні власнику нерухомого майна права подавати заяву про

заборону вчинення реєстраційних дій. Згідно із внесеними змінами відтепер встановлені такі правила для власника нерухомості:

- змінено строк прийняття державним реєстратором рішення про відновлення реєстраційних дій, якщо власником об'єкта нерухомості подано заяву про заборону вчинення реєстраційних дій, проте не подано судове рішення про заборону вчинення реєстраційних дій. Такий строк змінено з 10 робочих днів на 15 календарних днів;
- запроваджено механізм повторного подання заяви власником щодо одного й того ж самого об'єкта нерухомості строком через 5 календарних днів з дня завершення вищезазначеного 15-денного строку, а в разі відкликання попередньої заяви – через 5 календарних днів з дня такого відкликання;
- повторне подання власником об'єкта нерухомості заяви про заборону вчинення реєстраційних дій щодо одного й того ж самого нерухомого майна, у разі якщо за попередньою заявою подано рішення суду про заборону вчинення реєстраційних дій, що набрало законної сили, можливе через 5 календарних днів з дня реєстрації судового рішення про скасування судового рішення, що було підставою для прийняття рішення про зупинення проведення реєстраційних дій, відповідно до ст.31¹ вказаного вище Закону.

На підставі запроваджених у 2018-2019 роках правил протидії вчиненню рейдерських атак на сьогоднішній час діє механізм контролю даних реєстрів про права на нерухомість та бізнес. Кожен громадянин може стежити за відомостями в державних реєстрах за допомогою сервісу SMS-маяк, який повідомляє власників про зміни у статусі їхньої нерухомості та бізнесу.

Головний спеціаліст відділу взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів Управління державної реєстрації Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Харків)

Г.О. Котляр

Розширення можливостей он-лайн сервісів

Для забезпечення зручності, економії часу та коштів Міністерством юстиції України для користувачів адміністративних послуг запроваджено нові он-лайн можливості користування електронними сервісами.

Наразі фізичні та юридичні особи мають можливість в режимі он-лайн отримати дані з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. Відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 06.11.2019 № 3412/5 внесено зміни до пункту 17 розділу II Переліку інформації, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних, розпорядником якої є Міністерство юстиції України.

Відтепер українцям стали доступні ряд нових параметрів. Зокрема: дата та номер запису про проведення державної реєстрації юридичної особи; дані про юридичних осіб – правонаступників; дані про відокремлені підрозділи юридичної особи.

Згідно з наказом, частина інформації буде оновлюватися в реєстрі щодня, частина – раз в п'ять днів. Повний реєстр планується викладати в форматі відкритих даних один раз на тиждень.

Так, щоденно буде оновлюватись наступна інформація *стосовно юридичних осіб*:

- найменування юридичної особи, у тому числі скорочене (за наявності);
- ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України;
- місцезнаходження;
- прізвище, ім'я, по батькові керівника;
- основний вид діяльності;
- інформація про цифровий код модельного статуту;
- прізвище, ім'я, по батькові або найменування засновника та розмір його частки у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді), у тому числі прізвище, ім'я, по батькові, країна громадянства та місце проживання кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника
- дані про перебування юридичної особи у процесі припинення.

Щодо фізичних осіб - підприємців щоденно буде оновлюватись наступна інформація:

- прізвище, ім'я, по батькові;
- місцезнаходження;
- основний вид діяльності;
- дата та номер запису про державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичною особою – підприємцем.

**Начальник відділу взаємодії з суб'єктами
державної реєстрації та підвищення кваліфікації
державних реєстраторів Управління
державної реєстрації Головного територіального
управління юстиції у Харківській області**

Іван ЧАСОВСЬКОЙ

Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб

З початку окупації Криму та збройного конфлікту на території Донецької, Луганської областей, Україна зіткнулася із новим явищем - масове внутрішнє переміщення населення.

Головними проблемами внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні залишаються припинення або відмова у нарахуванні виплат та незрозумілість процедур перевірки переселенців. Крім того, переселенці найчастіше звертаються за юридичною допомогою із питань відновлення документів, отримання довідки ВПО, звільнення з підприємств на непідконтрольній території і подальшого оформлення документів для працевлаштування, отримання субсидій.

Також серйозним викликом є питання працевлаштування та пошуку житла. Дві основні проблеми, з якими стикалися під час пошуку роботи, — це низькі заробітні плати та невідповідність вакансій їхній освіті та професії. Однак тільки половина опитаних виявили бажання навчатися, аби покращити свої навички.

Також держава збирає дані про працевлаштування, освіту, спеціалізацію за професійною освітою, посаду, професію всіх ВПО. У перспективі це має допомогти впровадити довгострокові рішення. Ще одним важливим моментом стало підтвердження права на отримання статусу ВПО особами, які відбували покарання у місцях позбавлення волі та мають реєстрацію на тимчасово окупованих територіях. Це відбулося на фоні активного діалогу щодо переведення засуджених у місцях позбавлення волі на контрольовані урядом території. Переміщення осіб з Криму на материкову частину України продовжується й надалі, але в менших об'ємах. Свобода пересування цивільного населення залишається обмеженою на території Донбасу. Кількість бажаючих перетнути лінію розмежування досі більше, ніж пропускна спроможність діючих пунктів.

Окремим питанням є отримання документів, що підтверджують факти народження або смерті на тимчасово непідконтрольній території України. На даний час українська сторона не визнає жодних документів, виданих так званими «ЛНР» та «ДНР». У лютому 2016 року до Цивільного процесуального кодексу України були внесені зміни щодо особливостей провадження у справах про встановлення фактів народження або смерті на тимчасово окупованій території України, які значно спростили процедуру розгляду справ означеної категорії. Так, відповідно до ст. 257-1 ЦПК України, із заявою про встановлення факту народження заявник може звертатися до будь-якого суду на підконтрольній території України, а із заявою про встановлення факту смерті – до суду за межами непідконтрольної території. Суттєво скоротився строк розгляду заяв. І якщо раніше процес прийняття рішення про встановлення факту народження/смерті займав два-три місяці, зараз цей строк скоротився до декількох днів. Також важливим є те, що рішення про встановлення факту підлягає негайному виконанню, тобто в день винесення рішення факт народження чи смерті вже може бути зареєстрований у Державному реєстрі актів цивільного стану громадян, а заявник може отримати свідоцтво.

Відділами ДРАЦС проводиться державна реєстрація народження та місця проживання дитини з врученням відповідного свідоцтва безпосередньо у закладах охорони здоров'я.

Мін'юст матиме функцію адміністративного оскарження рішень державних реєстраторів та розгляд скарг на дії суб'єктів реєстрації з правом скасовувати їхні рішення. Також після передачі функцій з реєстрації на місця буде запроваджено дворівневу систему оскарження для громадян. Перший рівень – оскарження до головних територіальних управлінь юстиції. Другий – оскарження безпосередньо до центрального апарату Мін'юсту.

Начальник відділу ДРАЦС по Слобідському та Основ'янському районах у місті Харкові
ГТУЮ у Харківській області

Т.А. Вдовіна

Права студентів

Моральне і культурне оновлення суспільства, політичні та економічні перетворення зумовлюють процес духовного відродження, викликають потребу у вдосконаленні всіх ланок життя, особливо навчання та виховання молоді. Це створює, по суті, нові соціально-педагогічні умови роботи тих соціальних інститутів, що займаються підготовкою молоді до життя.

Відповідно до ст.53 Конституції України кожен має право на освіту. Конституція України гарантує право кожному громадянину **безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі**. Згідно із ч.5 ст.4 Закону України «Про вищу освіту» право на вищу освіту гарантується незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, наявності судимості, а також від інших обставин. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття вищої освіти, крім випадків, встановлених Конституцією та законами України.

Згідно до резолютивної частини рішення Конституційного суду України від 04.03.2004 N5-рп/2004 (справа про доступність і безоплатність освіти) доступність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту на принципах рівності, визначених ст.24 Конституції України, означає, що нікому не може бути відмовлено у праві на освіту, і держава має створити можливості для реалізації цього права. Безоплатність вищої освіти означає, що громадянин має право здобути її відповідно до стандартів вищої освіти без внесення плати в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі (ч.4 ст.53 Конституції України в межах обсягу підготовки фахівців для загальносуспільних потреб (державного замовлення).

Права студента визначаються нормами Конституції України, Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту» та ст.11 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Відносини у процесі навчання регулюються наказами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти України, а також локальними нормативно-правовими актами вищого навчального закладу. Права і обов'язки студентів визначені ст.ст.51, 52 Закону України «Про освіту» та ст.ст.54, 55 Закону України «Про вищу освіту».

На підставі норм ч.ч.1-2 ст.61 Закону України «Про вищу освіту» особами, які навчаються у закладах вищої освіти, визнаються: здобувачі вищої освіти; інші особи, які навчаються у закладах вищої освіти. Здобувачами вищої освіти є:

1) студент - особа, зарахована до закладу вищої освіти з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра; 2) курсант - особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання), військового інституту як підрозділу закладу вищої освіти і навчається з метою здобуття вищої освіти за певним ступенем та якій присвоєно військове звання рядового, сержантського і старшинського складу або спеціальне звання рядового, молодшого начальницького складу або таке звання вона мала під час вступу на навчання; 3) аспірант - особа, зарахована до закладу вищої освіти (наукової установи) для здобуття ступеня доктора філософії/доктора мистецтва; 4) ад'юнкт - особа, зарахована до вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) для здобуття ступеня доктора філософії; 5) докторант - особа, зарахована або прикріплена до закладу вищої освіти (наукової установи) для здобуття ступеня доктора наук; 6) асистент-стажист - особа, яка має вищу освіту ступеня магістра, навчається в асистентурі-стажуванні закладу вищої освіти за мистецькими спеціальностями з метою вдосконалення творчої майстерності.

До інших осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, належать:

1) слухач - особа, яка навчається на підготовчому відділенні закладу вищої освіти, або особа, яка отримує додаткові чи окремі освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти;

3) інтерн - особа, яка має ступінь магістра медичного або фармацевтичного спрямування і навчається з метою отримання кваліфікації лікаря або провізора певної спеціальності відповідно до переліку лікарських або провізорських спеціальностей інтернатури;

4) лікар-резидент - особа, яка має ступінь магістра медичного спрямування, навчається виключно на відповідних клінічних кафедрах або базах резидентури з метою отримання кваліфікації лікаря певної спеціальності відповідно до переліку спеціальностей резидентури.

Права осіб, які навчаються у закладах вищої освіти визначені ст.62 вказаного вище Закону. Так, особи, які навчаються у закладах вищої освіти, мають право на:

- 1) вибір форми навчання під час вступу до закладу вищої освіти;
- 2) безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту;
- 3) трудову діяльність у позанавчальний час;
- 4) додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням за основним місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;
- 5) безоплатне користування бібліотеками, інформаційними фондами, навчальною, науковою та спортивною базами закладу вищої освіти;
- 6) безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я (для осіб з особливими освітніми потребами);
- 7) користування виробничою, культурно-освітньою, побутовою, оздоровчою базами закладу вищої освіти у порядку, передбаченому статутом закладу вищої освіти;
- 8) забезпечення гуртожитком та цілодобовим доступом до нього на строк навчання у порядку, встановленому законодавством;
- 9) участь у науково-дослідних, дослідно-конструкторських роботах, конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представлення своїх робіт для публікації;
- 10) участь у заходах з освітньої, наукової, науково-дослідної, спортивної, мистецької, громадської діяльності, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку;
- 11) участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення;
- 12) внесення пропозицій щодо умов і розміру плати за навчання;
- 13) участь у громадських об'єднаннях;
- 14) участь у діяльності органів громадського самоврядування закладу вищої освіти, інститутів, факультетів, відділень, вченої ради закладу вищої освіти, органів студентського самоврядування;
- 15) вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу;
- 16) навчання одночасно за декількома освітніми програмами, а також у декількох закладах вищої освіти, за умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету;
- 17) академічну мобільність, у тому числі міжнародну;
- 18) отримання соціальної допомоги у випадках, встановлених законодавством;

19) зарахування до страхового стажу відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" періодів навчання на денній формі навчання у закладах вищої освіти, аспірантурі, докторантурі, інтернатурі, резидентурі, за умови добровільної сплати страхових внесків;

20) академічну відпустку або перерву в навчанні із збереженням окремих прав здобувача вищої освіти, а також на поновлення навчання у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;

21) участь у формуванні індивідуального навчального плану;

22) моральне та/або матеріальне заохочення за успіхи у навчанні, науково-дослідній і громадській роботі, за мистецькі та спортивні досягнення тощо;

23) захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства;

24) безоплатне проходження практики на підприємствах, в установах, закладах та організаціях, а також на оплату праці під час виконання виробничих функцій згідно із законодавством;

25) канікулярну відпустку тривалістю не менш як вісім календарних тижнів на навчальний рік;

26) отримання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

27) оскарження дій органів управління закладу вищої освіти та їх посадових осіб, педагогічних і науково-педагогічних працівників;

28) спеціальний навчально-реабілітаційний супровід та вільний доступ до інфраструктури закладу вищої освіти відповідно до медико-соціальних показань за наявності обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я.

Особи, які навчаються у закладах вищої освіти за денною формою навчання за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, мають право на отримання академічних та соціальних стипендій у встановленому законодавством порядку.

Особи, які навчаються у закладах вищої освіти за денною формою навчання, можуть отримувати інші стипендії, призначені фізичними (юридичними) особами.

Студенти, які навчаються за денною (очною) формою навчання, мають право на пільговий проїзд у транспорті. Студенти вищих навчальних закладів мають право на отримання стипендій, призначених юридичними та фізичними особами, які направили їх на навчання, а також інших стипендій відповідно до чинного законодавства.

Крім прав кожен студент має й певні обов'язки, оскільки правам кореспондуються відповідні обов'язки. Наприклад, нормами ст.63 Закону України «Про вищу освіту» передбачені наступні обов'язки (конкретні обов'язки студента можуть бути передбачені у Статуті ВНЗ та його інших внутрішніх нормативно-правових актах):

1) дотримуватися вимог законодавства, статуту та правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти;

2) виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;

3) виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання.

Студенти зобов'язані: дотримуватися моральних, етичних норм; виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану, відвідувати заняття; виконувати у встановлені терміни усі види завдань, що передбачені навчальними планами і програмами; дбайливо користуватись аудиторним обладнанням, меблями, комп'ютерною технікою, книжковим фондом, іншим майном.

Права і обов'язки студентів також встановлені договором про навчальні послуги (для студентів, що навчаються за кошти фізичних /юридичних осіб).

Студент може бути відрахований з Університету: за неуспішність за результатами проміжної атестації, складених іспитів і заліків у сесію відповідно плану організації

навчального процесу; у зв'язку з невиконанням вимог навчального плану та графіка навчального процесу; через появу на заняттях у навчальному корпусі, гуртожитку в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; за розкрадання (в тому числі і дрібне) державного або особистого майна громадян; за вироком суду, що набрав законної сили чи постановою органу, до компетенції якого входить накладання адміністративного стягнення або застосування заходів громадського впливу; у разі вчинення аморального вчинку, несумісного з продовженням навчання у студентському колективі; за одноразове грубе порушення навчальної дисципліни або Правил внутрішнього розпорядку.

Головний спеціаліст відділу взаємодії з
суб'єктами державної реєстрації та підвищення
кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Головного
територіального управління юстиції у Харківській області

Г.О. Котляр

Права студента – ВПО

Освіта - основний чинник забезпечення „культурного зрушення" - невід'ємної передумови оновлення всіх сфер життєдіяльності в Україні. Саме система освіти, реагуючи на всі суспільні та цивілізаційні проблеми, спроможна і зобов'язана справляти суттєвий вплив на розвиток тих чи інших тенденцій у суспільстві, підтримувати їх, знаходити свої специфічні можливості вирішення глобальних чи локальних соціальних проблем, попереджати небажаний розвиток подій. Освіта як ресурс розвитку громадянського суспільства передбачає створення можливостей для розвитку особистості, як важливого чинника не лише процесу трудової діяльності, базованої на сучасних виробничих силах, а й як суб'єкта гуманних соціально-демократичних відносин. Особлива роль у формуванні особистості відведена вищій школі. Виконуючи важливе соціальне замовлення, вища школа формує інтелектуальний потенціал України.

Верховна Рада України відреагувала на проблеми з якими зіштовхнулись переселенці шляхом прийняття законодавчих актів, які принципово регулюють забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Так, 20 жовтня 2014 року було прийнято Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”, який у ч.1 ст.1 дав наступне визначення терміну «внутрішньо переміщеної особи», визначивши, що до цієї категорії осіб відносяться громадяни України, іноземці або особи без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах та мають право на постійне проживання в Україні, та яких змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

В українському законодавстві реалізація права на освіту внутрішньо переміщеної особи (далі - ВПО) визначена статтею 7 Закону України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” таким чином: взята на облік внутрішньо переміщена особа має право на продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету або інших джерел фінансування. Також, відповідно до норм ч.3 ст.44 Закону України «Про вищу освіту» для осіб, місцем проживання яких є тимчасово окупована територія та які отримали документ про загальну середню освіту, прийом на навчання до одного з закладів вищої освіти, розташованих на території Запорізької, Миколаївської, Одеської та Херсонської областей, здійснюється на конкурсній основі за результатами вступних випробувань у межах установлених квот прийому до закладів вищої освіти (наукових установ) України.

Для осіб, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції (на період її проведення), територія здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (на період їх здійснення), територія населених пунктів на лінії зіткнення та які отримали документ про загальну середню освіту, прийом на навчання до одного з закладів вищої освіти, розташованих на території Луганської та Донецької областей (де здійснюють свої повноваження обласні військово-цивільні адміністрації), та до закладів вищої освіти, евакуйованих з території проведення антитерористичної операції (на період її проведення), з території здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони,

відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (на період їх здійснення) і тимчасово окупованої території, здійснюється на основі повної загальної середньої освіти за результатами ЗНО з урахуванням середнього бала документа про повну загальну середню освіту та бала за особливі успіхи (призерам IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових предметів; призерам III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів Малої академії наук України) та/або за успішне закінчення підготовчих курсів закладу вищої освіти для вступу до цього закладу вищої освіти на природничо-математичні та інженерно-технічні спеціальності або ж прийом на навчання до ВНЗ здійснюється на конкурсній основі за результатами вступних випробувань.

Важливим є положення, згідно до якого студент, який бажає продовжити навчання в магістратурі українського ВНЗ, маючи диплом бакалавра, виданий ВНЗ так званих ЛДНР, повинен знати, що освітні документи, які видані на окупованих територіях Донецької та Луганської областей, недійсні. Вони не визнаються і не мають юридичної сили ні в Україні, ні в інших країнах.

Український законодавець визначив механізм надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, які навчаються у державних або комунальних закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а саме: дітям, зареєстрованим як внутрішньо переміщені особи та дітям, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення.

Відповідно до п.4 Порядку та умов надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної) фахової передвищої та вищої освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2016 №975 державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти надається у вигляді:

- повної оплати навчання для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем (рівнем вищої освіти) за рахунок коштів загального фонду державного або місцевих бюджетів - у разі зарахування на місця державного (регіонального) замовлення відповідно до умов та правил прийому (з урахуванням квот, установлених відповідно до законодавства);
- пільгових довгострокових кредитів для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти;
- першочергового переведення здобувачів освіти, зарахованих відповідно до умов та правил прийому на навчання на підставі угод, укладених з фізичною або юридичною особою, на навчання на місцях державного (регіонального) замовлення у державних або комунальних закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, що одержані за рахунок перерозподілу закладом професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти або відповідним державним замовником наявних обсягів державного (регіонального) замовлення;

- соціальної стипендії для осіб, які навчаються за державним або регіональним замовленням за денною формою навчання;
- безоплатного забезпечення підручниками - за рахунок бібліотечного фонду відповідного закладу освіти;
- безоплатного доступу до Інтернету, систем баз даних у державних та комунальних закладах освіти.

Особам, зазначеним вище, які навчаються за денною формою навчання, державна цільова підтримка на проживання в учнівських та студентських гуртожитках надається у вигляді:

- безоплатного проживання в учнівських гуртожитках - для учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- проживання у студентських гуртожитках з пільговою оплатою у розмірі, визначеному закладом фахової передвищої або вищої освіти в установленому законодавством порядку, але не більш як 50 відсотків граничного розміру плати за проживання у студентських гуртожитках відповідного типу закладу освіти - для студентів закладів фахової передвищої або вищої освіти, курсантів невійськових закладів фахової передвищої або вищої освіти за умови, що такі особи не отримують допомоги відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 №505 "Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг".

Державна цільова підтримка за минулий період призначається не більш як за 12 місяців у разі, коли вона не була своєчасно призначена закладом освіти.

Переведення здобувачів освіти, зарахованих відповідно до умов та правил прийому на навчання на підставі угод, укладених з фізичною або юридичною особою, на навчання на місця державного (регіонального) замовлення у державних (комунальних) закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, що одержані за рахунок перерозподілу відповідним державним (регіональним) замовником наявних обсягів державного (регіонального) замовлення, здійснюється за рішенням такого замовника.

Крім того, існують освітні центри "Донбас - Україна", через які можна за спрощеною процедурою - без паспорта, без ЗНО, без українського атестату чи свідоцтва про освіту за 9-й клас стати студентами бюджетної форми навчання університету, коледжу, профтехучилища.

Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (далі – Міністерство) постійно проводить моніторинг запитів і проблем внутрішньо переміщених осіб. Одним із самих важливих питань є підтримка державою студентів – внутрішньо переміщених осіб, сприяння здобуття ними саме української освіти. Звернутись до Міністерства можна за тел. (044) 281-08-32 (гаряча лінія), (044) 284-77-13 (з питань внутрішньо переміщених осіб), (044) 281-08-56, (044) 281-08-54, факс (044) 281-08-57 (з питань соціального захисту).

Громадські радники – новий проект Міністерства юстиції України

Громадські радники це не просто новий проект Міністерства юстиції України, це нові можливості для доступу до правової допомоги для жителів сіл та невеликих міст в Україні. Міністерством юстиції створюється нова інституція, яка покликана надавати правову допомогу для пересічних громадян, визначивши їх правові потреби й проблеми та перенаправити до компетентної інституції або надати правову інформацію, яка допоможе людині самостійно розв'язати свою проблему. Оскільки кожна людина, яка знаходиться у спірних правовідносинах, має розуміти свої права та знати, до кого звертатися за допомогою. Для світової практики посилення правових можливостей шляхом залучення до надання правової допомоги мережі параюристів не є новим. За кордоном параюристи – це люди, які, не маючи юридичної освіти, можуть ідентифікувати проблему в громаді та поінформувати людей про можливість отримати допомогу у необхідного фахівця.

Громадський радники – це параюристи, тобто фахівці, які не обов'язково мають фахову юридичну освіту, але можуть надавати допомогу населенню в питаннях, що стосуються правових методів вирішення проблем, як окремих людей, так і громади в цілому. Радники отримали базові знання в різних галузях права, мають навички вирішення питань соціального характеру. Знаються на принципах реформ, що запроваджуються в державі, можуть виступати провідниками та популяризаторами цих процесів. Обов'язковим для здійснення своїх повноважень громадським радником є отримання відповідного свідоцтва на здійснення такої діяльності.

Чому під кураторством Міністерства юстиції в Україні здійснюється проект «Громадські радники», перш за все тому, що саме звичайні люди, які знаються у лабіринтах правових норм та тих проблем, із якими стикається кожен член місцевої громади, швидше знайдуть спільну мову із пересічними громадянами. На сьогодні значна частина населення України знаходиться у скрутному матеріальному становищі, не має доступу до правової допомоги і не володіє знаннями, які б дозволили вирішувати правові проблеми, тому започаткування діяльності такої інституції, як громадські радники створить дієвий механізм доступу кожного пересічного громадянина до системи правової допомоги.

Детальніше про громадських радників у відео: <https://cutt.ly/pCkYN>. Якщо Вам небайдужий розвиток Вашої громади, Ви розумієте її проблеми, прагнете змін і готові докладати зусиль на допомогу громаді, запрошуємо Вас взяти участь у конкурсі і долучитися до команди громадських радників! Щоб стати громадським радником і взяти участь у конкурсі, необхідно зареєструватися за посиланням: <https://cutt.ly/1CrE8>. Про результати відбору Ви будете повідомлені телефоном або електронною поштою, яку вкажете в анкеті. Участь у навчанні відбуватиметься на конкурсній основі. За результатами конкурсу відібрані учасники і учасниці будуть запрошені на навчання, яке проходитиме в три етапи, кожен по три дні з проміжком в місяць між ними. Навчання проходить з різних питань: безпека, децентралізація, інформаційна та фінансова грамотність, робота державних інститутів, залучення ресурсів, реалізація прав на освіту, охорону здоров'я та інших. Для жителів Південного та Східного регіонів відбір та навчання плануються на осінь 2019 року. Участь

в усіх етапах навчальної програми обов'язкова! За умови успішного проходження всіх етапів навчання випускники отримають свідоцтво. Навчання відбувається на безоплатній основі. Організатори забезпечують проживання, харчування та відшкодування транспортних витрат, а також прагнуть створити доступне середовище для всіх. Організатори навчання: Міжнародний фонд «Відродження», Координаційний центр з надання правової допомоги, Українська фундація правової допомоги, Мережа правового розвитку, Освітній Дім прав людини (Чернігів), правові клуби PRAVOKATOR, громадські радники.

З огляду на наповнення навчальної програми, участь в конкурсі не можуть взяти адвокати, юристи, які працюють за фахом, працівники системи безоплатної правової допомоги, співробітники поліції чи інших правоохоронних органів, працівники суду, прокуратури.

За додатковою інформацією звертайтеся на електронну адресу gromadskiradnyky@gmail.com або за номером телефону: +38 097 128 02 10 (з 10:00 до 18:00).

Також додаткову інформацію, доступ до Інтернету та, за необхідності, допомогу в заповненні опитувальника Ви зможете отримати в місцевих центрах з надання безоплатної вторинної правової допомоги та бюро правової допомоги (<http://legallaid.gov.ua/ua/local-centres>) та офісах Мережі правового розвитку (<http://ldn.org.ua/office/>).

З урахуванням того, що найбільша кількість юристів, адвокатів, юридичних ВНЗ частіше за все концентрується у великих містах, діяльність громадських радників має наблизити первинні юридичні послуги до жителів віддалених та невеликих населених пунктів.

На сьогоднішній час в Україні працюють майже 150 громадських радників з юридичних питань.

Нові можливості у сфері он-лайн послуг

Сьогодні в Україні стала найактуальнішою проблема рейдерства і, як наслідок, проблема захисту права власності від незаконних захоплень нерухомого майна. Незаконне заволодіння правами на власність стало одним з негативних факторів впливу на інвестиційний клімат в Україні, на впевненість громадян України в майбутньому.

Для забезпечення розгляду скарг громадян утворені постійно діючі комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації, як при відповідному територіальному управлінні юстиції, так й при Міністерстві юстиції України. Завдяки цьому у громадян існує можливість оскарження рішень, дій та бездіяльності державних реєстраторів у зазначеній сфері до Міністерства юстиції України та до головних територіальних управлінь юстиції в областях. Комісія з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації при Міністерстві юстиції України (далі – Комісія) є постійно діючим колегіальним консультативно-дорадчим органом, що забезпечує розгляд скарг у сфері державної реєстрації.

На сьогоднішній час з'явилась можливість для всіх громадян подавати скарги до Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації не тільки через скриньку в Міністерстві юстиції, а і через Портал державних послуг IGov в електронній формі.

Для того, щоб подати скаргу через Портал державних послуг IGov, вам необхідно зайти на веб-сайт <https://igov.gov.ua/>, заповнити он-лайн форму скарги, підписати її електронно-цифровим підписом та відправити до Міністерства юстиції. Тобто надання скарги у сфері державної реєстрації тепер відбувається за спрощеною процедурою. Міністерством юстиції України створена така форма, яку майже неможливо заповнити так, щоб її відхилили за формальними ознаками. Більш того, вона надходить у роботу Комісії миттєво.

Поїхати з дитиною за кордон - легко!

Одним з найважливіших завдань соціально орієнтованої держави є сприяння розвитку молодого покоління, задоволення його потреб та виконання обов'язків, передбачених Конвенцією ООН про права дитини та іншими міжнародно-правовими актами. Втілення в життя вимог цих документів потребує від Української держави невідкладних дій, спрямованих на пріоритетне ефективне вирішення проблем дитинства.

Такими державними заходами, спрямованими на реалізацію права дитини на належне матеріальне забезпечення, можна визнати прийняття двох пакетів законів під загальною назвою «Чужих Дітей Не Буває» та «Чужих Дітей Не Буває-2», а саме: Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання», завдяки якому змінилися правила виїзду з дитиною за кордон. Розглядаючи даний нормативно-правовий акт слід наголосити на такій демократичній засаді, як надання права тому із батьків, з яким проживає дитина, вивезти її за межі України без дозволу другого з батьків у разі наявності у нього заборгованості із сплати аліментів.

Раніше виїхати з дитиною за межі України можна було виключно за згодою опікунів (батьків, усиновителів) або ж за рішенням суду про надання дозволу на виїзд з України без згоди та супроводу другого з батьків. При цьому навіть в тому випадку, коли один з батьків вів асоціальний спосіб життя, не виконував батьківських обов'язків і не платив аліменти, доводити все це, і просити дозвіл на виїзд все одно потрібно було через суд.

Відповідно до абз.2 ч.5 ст.157 Сімейного кодексу України той із батьків, з яким за рішенням суду визначено або висновком органів опіки та піклування підтверджено місце проживання дитини, самостійно вирішує питання тимчасового виїзду за межі України на строк до одного місяця та більше з метою лікування, навчання, участі дитини в дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких, туристичних, дослідницьких, спортивних заходах, оздоровлення та відпочинку дитини за кордоном, у тому числі у складі організованої групи дітей, у разі:

- 1) наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, підтвердженої довідкою про наявність заборгованості зі сплати аліментів;
- 2) наявності заборгованості зі сплати аліментів, підтвердженої довідкою про наявність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три місяці, якщо аліменти сплачуються на утримання дитини з інвалідністю, дитини, яка хворіє на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, або на утримання дитини, яка отримала тяжкі травми, потребує трансплантації органа, потребує паліативної

допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією лікувально-профілактичного закладу в порядку та за формою, встановленими Міністерством охорони здоров'я.

Дані норми стосуються усіх поїздок, навіть тих, тривалість яких перевищує 1 місяць.

Довідка про наявність заборгованості зі сплати аліментів видається органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем у порядку, встановленому законом, протягом трьох робочих днів. Довідку необхідно використати протягом 1 місяця з дня її видачі.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» неповнолітні громадяни України виїжджають з України за наявності паспорта громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичного паспорта, службового паспорта, проїзного документа дитини, який видається дітям у віці до 18 років, або якщо вони вписані в закордонний паспорт одного з батьків, та у його супроводі.

На підставі абз.2, 4 п. 4 "Правил перетинання державного кордону громадянами України", затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.95 №57, виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з батьків або інших осіб, уповноважених одним з батьків за нотаріально посвідченою згодою, здійснюється, як правило за нотаріальною згодою другого із батьків. Проте є виключення, згідно до яких можна вивести дитину без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків:

- 1) у разі пред'явлення довідки про наявність заборгованості із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, виданої органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем або нотаріально засвідченої її копії;
- 2) у разі тимчасового виїзду з України на строк до одного місяця та більше дитини з інвалідністю, дитини, яка хворіє на захворювання, передбачені ч.5 ст.157 Сімейного кодексу України, під час пред'явлення таких документів або їх копій, засвідчених нотаріально чи органом, який їх видав:
 - довідки, виданої органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем, про наявність заборгованості із сплати аліментів (у разі коли сукупний розмір заборгованості перевищує суму відповідних платежів за три місяці);
 - документа, виданого лікарсько-консультативною комісією лікувально-профілактичного закладу, в порядку та за формою, встановленими МОЗ (у разі коли сума заборгованості по аліментах становить понад три місяці, але не більше чотирьох місяців).

Головний спеціаліст відділу взаємодії з
суб'єктами державної реєстрації та підвищення
кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Головного
територіального управління юстиції у Харківській області

Г.О. Котляр

Чесна платіжка.

В лютому 2019 року споживачі майже в усіх регіонах отримали платіжки за природний газ із застосуванням відповідних коефіцієнтів визначених облгазами, у зв'язку з тим, що під час транспортування об'єм газу змінюється. Громадяни, які мають лічильники газу, отримували платіжки із застосуванням коефіцієнту приведення до стандартних умов. Це суттєво збільшувало вартість газу та стало причиною нарахування заборгованості за попередні періоди. У квітні 2019 року платіжки із застосуванням відповідних коефіцієнтів уже не надходили.

З метою забезпечення стабільності, належної якості та доступності природного газу Кабінетом Міністрів України прийнято ряд постанов, перш за все, постанову №485 від 05 червня 2019 року, якою змінено формулу розрахунку ціни природного газу, а також постанову № 560 від 26 червня 2019 року, якою запроваджено державне регулювання цін/тарифів на послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води для населення міст обласного значення та м. Києва. Постанову можна подивитись за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannyazahistu-prav-spozivachiv-zhitlovo-komunalnih-poslug-i260619>.

Відповідно до п.2 ч.1 ст.7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII одними із прав споживача є права: без додаткової оплати одержувати від виконавця житлово-комунальних послуг інформацію про ціни/тарифи, загальну вартість місячного платежу, структуру ціни/тарифу, норми споживання та порядок надання відповідної послуги, а також про її споживчі властивості, та право - без додаткової оплати отримувати інформацію про проведені виконавцем комунальної послуги нарахування плати за житлово-комунальні послуги (з розподілом за періодами та видами нарахувань) та отримані від споживача платежі. На сьогоднішній час ці права споживача досить часто порушуються підприємствами, які надають житлово-комунальні послуги.

У зв'язку із численними порушеннями прав споживачів житлово-комунальних послуг та з метою захисту їх прав, згідно із [ст.13](#) Закону України «Про ціни і ціноутворення», Кабінет Міністрів України своєю постановою «Деякі питання захисту прав споживачів житлово-комунальних послуг» від 26 червня 2019 року № 560 встановив на опалювальний сезон 2019/20 року такі граничні ціни/тарифи на послуги для населення міст обласного значення та м. Києва:

- з постачання теплової енергії: у разі оснащення приладами обліку - 1400 гривень за 1 Гкал (з урахуванням податку на додану вартість); у разі відсутності приладів обліку - 35,21 гривні за 1 кв. метр (з урахуванням податку на додану вартість);

- з постачання гарячої води: за умови підключення рушникосушильників до систем постачання гарячої води - 83,66 гривні за 1 куб. метр (з урахуванням податку на додану вартість); у разі відсутності рушникосушильників - 75,74 гривні за 1 куб. метр (з урахуванням податку на додану вартість).

Тарифи на послуги постачання теплової енергії і послуги з постачання гарячої води наберуть чинності з початку опалювального сезону 2019/20 року.

Оплата населенням міст обласного значення та м. Києва послуг з постачання теплової енергії і постачання гарячої води здійснюється з урахуванням встановлених відповідними органами місцевого самоврядування цін/тарифів, які не перевищують граничні ціни/тарифи, що визначені вказаною вище постановою.

Також обласні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування міст обласного значення та м. Києва зобов'язані нормами вказаної вище постанови здійснити перерахунок цін/тарифів на послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води для населення до 1 вересня 2019 року. Моніторинг цін/тарифів щомісяця, встановлених даними органами влади, здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Як передбачено абз.2 п.3 зазначеної вище постанови органам місцевого самоврядування міст, які є адміністративними центрами районів, міст районного значення, селищ під час встановлення відповідних цін/тарифів для населення на опалювальний сезон 2019/20 року необхідно використовувати розміри цін/тарифів, визначені вище.

Корисні посилання:

- Зразки документів для перерахунку вартості зазначених послуг на опалювальний сезон 2019/20: <https://minjust.gov.ua/news/info/zrazki-dokumentiv-schodopererahunku-tsini-na-opalennya>;
- Калькулятор «Чесна платіжка»: <https://minjust.gov.ua/news/info/onlaynkalkulyator-poslug>;
- Реєстр постачальників: <https://minjust.gov.ua/news/info/reestr-teplopostachalnikov>.

ДО УВАГИ ЗЕМЛЕВЛАСНИКІВ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧІВ!

ЗАФІКСОВАНО СПРОБИ РЕЙДЕРСЬКОГО ЗАХОПЛЕННЯ АБО ІНШІ НЕЗАКОННІ ДІЇ ЩОДО ЗАВОЛОДІННЯ ЗЕМЛЕЮ ЧИ ЗБРАНОВОГО УРОЖАЮ?

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО ОПЕРАТИВНОГО ШТАБУ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ТА ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дзвінки на «гарячу лінію» оперативного штабу при Головному територіальному управлінні юстиції у Харківській області приймаються за наступним номером **+380663391058**.

Прийом дзвінків на «Гарячу лінію» при Харківській обласній державній адміністрації здійснюється за номером **(057) 705 21 73** з понеділка по четвер з 9 год. 00 хв. до 18 год. 00 хв. та в п'ятницю з 9 год. 00 хв. до 16 год. 45 хв.

Як отримати он-лайн послугу у сфері державної реєстрації?

Інформуємо усіх мешканців міста Харкова та Харківської області!

З прийняттям та набранням чинності Закону України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 №2155-VIII визначені правові та організаційні засади надання електронних довірчих послуг, у тому числі транскордонних, права та обов'язки суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг, порядок здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у сфері електронних довірчих послуг, а також правові та організаційні засади здійснення електронної ідентифікації.

З метою впровадження та реалізації норм цього Закону Міністерство юстиції України впровадило реформу системи реєстрації, задля врегулювання відносин надання електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації у сфері державної реєстрації та отриманням послуг без черг та не виходячи із кабінету чи домівки.

Для впровадження реформи системи реєстрації діє **Он-лайн будинок юстиції**. Даний сайт забезпечує отримання послуг без контакту з представниками влади. Тут ви отримаєте необхідні сервіси в електронному режимі.

За допомогою цього сайту ви можете отримати повторні документи про державну реєстрацію актів цивільного стану (свідоцтва про народження, шлюб, розірвання шлюбу, смерть, зміну імені тощо), зареєструвати включення відомостей про юридичну особу до реєстру (внесення до реєстру відомостей про юридичну особу зареєстровану до 1 липня 2004 року, відомості про яку не містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб), фізичних осіб-підприємців задля уникнення зловживань з боку представників влади та бюрократії. Он-лайн будинок юстиції - це повністю прозора автоматизована система.

З метою попереднього правового аналізу документів на реєстрацію громадської організації Звертайтеся за посиланням: <https://online.minjust.gov.ua/dokumenty/go>.

Знайти он-лайн будинок юстиції Ви можете за посиланням: <https://online.minjust.gov.ua/>.

Частиною Он-лайн будинок юстиції є **ВЕБ-портал «Звернення у сфері державної реєстрації актів цивільного стану»**, завдяки якому з метою уникнення черг у відділах державної реєстрації актів цивільного стану записатися через Інтернет на прийом до відділів ДРАЦС.

На порталі «Звернення у сфері державної реєстрації актів цивільного стану» Ви можете записатись на прийом до відділу ДРАЦС у зручний для Вас час, задати питання в онлайн режимі, подати заяви на реєстрацію актів цивільного стану.

Відповідно до ч.2 ст.2 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 01.07.2010 №2398-VI державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження, шлюб, розірвання

шлюбу у випадках, передбачених законом, зміна імені, смерть. Про факт державної реєстрації акта цивільного стану органами державної реєстрації актів цивільного стану видається відповідне свідоцтво.

З метою отримання вище зазначених послуг у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, а саме: подання заяв онлайн, запису на прийом до ДРАЦСу без черги та задля отримання кваліфікованої допомоги, звертайтеся за посиланням: <https://dracs.minjust.gov.ua/>.

Також Ви можете **отримати повторно документи, які видають відділи державної реєстрації актів цивільного стану.**

Тобто, якщо Ви втратили свідоцтво про шлюб, не можете знайти свідоцтво про народження дитини, бажаєте отримати витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян, Вам потрібно звернутися саме до цього пункту меню в Он-лайн будинку юстиції та заповнити усі необхідні поля для подачі заявки на отримання повторних документів про державну реєстрацію актів цивільного стану: свідоцтва про народження, шлюб, розірвання шлюбу, смерть, зміну імені, а також відповідні витяги з Державного реєстру актів цивільного стану громадян.

З метою отримання повторних свідоцтв звертайтеся за посиланням: <https://online.minjust.gov.ua/dokumenty/zayava/>.

Для отримання вказаної вище інформації звертайтеся за посиланням: <https://online.minjust.gov.ua/information/>.

Задля отримання **миттєвих повідомлень про статус будь-яких об'єктів нерухомого майна у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно (SMS-маяк)** можна зареєструватись, використовуючи посилання: <https://online.minjust.gov.ua/sms/>.

Якщо зайти на посилання <https://kap.minjust.gov.ua/> - **Кабінет електронних сервісів**, то можна отримати інформацію з державних реєстрів Міністерства юстиції України в режимі on-line, здійснити реєстраційні дії у державних реєстрах України в електронному вигляді, здійснити пошук інформації у державних реєстрах України, користуватися електронними системами звітності для тих осіб, які здійснюють спеціалізовану професійну діяльність, отримати посилання на різні інформаційні джерела, отримати шаблони (зразки) документів та здійснити пошук будь-яких законодавчих актів або прийняти участь в електронних торгах арештованим майном, поспілкуватися будь-якому громадянину з державними установами, не виходячи із своєї домівки, за допомогою відеозв'язку. Особливо це актуально для осіб з обмеженими фізичними можливостями. До того ж, є можливість використати послуги судової системи, які надаються в електронному вигляді, та замовити електронний цифровий підпис.

Для отримати он-лайн послуг звертайтеся за вказаними вище посиланнями!

Право споживачів на отримання інформації про харчові продукти.

06.12.2018 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» (далі – Закон), який буде введено в дію 6 серпня 2019 року. Вказаний вище Закон було розроблено відповідно до ст.ст.59, 64 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Відповідно до вказаних статей Угоди Україна має наблизити своє законодавство про санітарні та фітосанітарні заходи щодо охорони життя і здоров'я людей, тварин та рослин, до законодавства ЄС.

Закон України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» розроблено задля надання споживачам інформації про харчові продукти, про поживну цінність та користь для здоров'я вироблених харчових продуктів, в тому числі з метою зазначення місця походження та країни походження для свіжого, охолодженого або мороженого м'яса, про надання споживачам інформації про відсутність або знижений вміст глютену в харчових продуктах, та дотримання інших вимог законодавства ЄС.

Метою даного Закону є забезпечення належного рівня захисту здоров'я та інтересів споживачів, їх поінформованості, встановлення засобів гарантування права споживачів на інформацію та процедури надання інформації про харчові продукти, з метою забезпечення високого рівня захисту здоров'я громадян і задоволення їхніх соціальних та економічних інтересів.

Відповідно до ч.1 ст.6 Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» до переліку обов'язкової інформації про харчові продукти відносяться наступні дані: 1) назва харчового продукту; 2) перелік інгредієнтів; 3) будь-які інгредієнти або допоміжні матеріали для переробки, які наведені у Переліку речовин та харчових продуктів, які спричиняють алергічні реакції або непереносимість, які використовуються у виробництві або приготуванні харчового продукту і залишаються присутніми у готовому продукті, навіть у змінній формі; 4) кількість харчового продукту в установлених одиницях вимірювання; 5) мінімальний термін придатності або дата "вжити до"; 6) будь-які особливі умови зберігання та/або умови використання (за потреби); 7) найменування та місцезнаходження оператора ринку харчових продуктів, відповідального за інформацію про харчовий продукт, а для імпортованих харчових продуктів - найменування та місцезнаходження імпортера; 8) країна походження або місце походження - у випадках, передбачених ст.20 цього Закону (якщо неповідомлення цієї інформації може ввести споживача в оману та для окремих типів м'яса); 9) інструкції з використання - у разі якщо відсутність таких інструкцій ускладнює належне використання харчового продукту; 10) для напоїв із вмістом спирту етилового понад 1,2 відсотка об'ємних одиниць - фактичний вміст спирту у напої; 11) інформація про поживну цінність харчового продукту.

Слід зазначити, що у випадку наявності у харчовому продукті генетично модифікованих організмів (ГМО), якщо їх частка перевищує 0,9 відсотка в будь-якому інгредієнті харчового продукту, що містить, складається або вироблений з генетично модифікованих організмів, маркування харчового продукту повинно включати позначку "з ГМО".

Обов'язкова інформація про харчові продукти повинна надаватися та бути легкодоступною для споживачів щодо всіх харчових продуктів. Обов'язкова

інформація про фасовані харчові продукти має міститися безпосередньо на упаковці або етикетці, приєднаній до неї. Обов'язкова інформація про харчові продукти розміщується на видному місці, має бути чіткою і розбірливою та, за потреби, наноситися у спосіб, що унеможлиблює її видалення.

Як передбачено у ч.1 ст.20 Закону зазначення країни походження або місця походження харчового продукту є обов'язковим у таких випадках:

1) якщо неповідомлення цієї інформації може ввести споживача в оману, зокрема, якщо інформація, що супроводжує харчовий продукт, або інформація на маркуванні може навести на думку, що даний харчовий продукт має іншу країну походження або місце походження; 2) для окремих типів м'яса (таких, як: свинина свіжа, охолоджена або заморожена, баранина або козлятина свіжа, охолоджена або заморожена, м'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці).

Нормами нового законодавчого акту забороняється у маркуванні молочних продуктів використовувати слово "натуральний" щодо продуктів: 1) з повністю або частково заміненіми складовими молока (молочний жир, молочний білок, лактоза); 2) у виробництві яких використовувалися жири та/або білки немолочного походження, а також будь-які стабілізатори та консерванти (для традиційних молочних продуктів).

Головний спеціаліст відділу взаємодії з
суб'єктами державної реєстрації та підвищення
кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Головного
територіального управління юстиції у Харківській області

Г.О. Котляр

тел. 752-49-73

Порядок отримання пільг на сплату житлово-комунальних послуг учасниками бойових дій та ветеранів АТО.

З метою підвищення правової свідомості українців та інформування громадян щодо використання та захисту їхніх прав у повсякденному житті стартував загальнонаціональний правопросвітницький проект Міністерства юстиції України «Я МАЮ ПРАВО!». В рамках проекту проводиться інформування громадян та надання практичних рекомендацій щодо захисту прав за найбільш актуальними напрямками. Одним із напрямків проекту «Я МАЮ ПРАВО!» є поширення знань про порядок отримання пільг учасниками АТО та/або ООС у житлово-комунальній сфері.

Правовий статус ветеранів війни, забезпечення створення належних умов для їх життєзабезпечення визначає Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (далі - Закон). Відповідно до ст.4 Закону ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни.

Згідно із нормами ст.ст.12-15 вищезазначеного Закону учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, ветерани війни та прирівняні до них особи мають право на отримання знижки на оплату:

- користування житлом;
- комунальних послуг;
- вартості палива у певних розмірах:

- 1) 100% за користування житлом (квартирна плата) та комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання, в тому числі вартості рідкого палива, в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю) - для осіб з інвалідністю внаслідок війни.
- 2) 75% плати за користування житлом (квартирна плата) та комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання вартості палива, в тому числі вартості рідкого палива, (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю) - для учасників бойових дій та осіб, прирівняних до них;
- 3) 50% плати за користування житлом (квартирна плата) та комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання вартості палива, в тому числі вартості рідкого палива, (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю)- для учасників для учасників війни.

Пільги надаються на 21 кв. м. площі на кожну особу, яка має право на знижку та постійно проживає у житловому приміщенні. При наявності сім'ї

знижка поширюється на додаткові 10,5 кв.м. Тобто загальна площа, на яку розповсюджується знижка - 31,5 кв.м.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається знижка за користування житлом (квартирна плата), комунальними послугами та газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю).

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені вищезазначеними нормами Закону, надаються особам, на яких поширюється чинність цього Закону, та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Задля отримання пільги необхідно подати наступні документи, формуючи їх у 2 пакета:

- Заяву про оформлення пільги (зразок надається в управлінні соцзахисту за місцем проживання);
- Оригінал та копія ветеранського посвідчення;
- Паспорт (оригінал та копії 1, 2 сторінки та сторінка, де зазначена остання реєстрація або зняття з реєстрації);
- Оригінал та копія ідентифікаційного номера;
- Оригінал та копія довідки про склад сім'ї з ЖЕО;
- Оригінал та копія свідоцтва про народження неповнолітніх дітей пільговика;
- Квитанції про сплату рахунків за комунальні послуги (усі, що є);
- Довідку про ненадання пільги за місцем реєстрації – якщо знижка оформлюється за фактичним місцем проживання.

Перший пакет документів слід подати до управління соціального захисту населення за місцем проживання. Другий пакет документів - до регіонального представника постачальника послуг (обленерго, облгаз, комунальні підприємства-надавачі послуг). Надавач послуг робить відмітку в договорі про надання послуг.

Особа може реалізувати своє право на пільгу за фактичним місцем проживання, надавши документальне підтвердження того, що таку пільгу за місцем своєї реєстрації особа не реалізувала. Відповідну довідку можна отримати в управлінні соціального захисту населення за місцем реєстрації, в тому числі надіславши їм письмове звернення рекомендованим листом з повідомленням.

Відділ взаємодії з суб'єктами державної реєстрації
та підвищення кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Головного
територіального управління юстиції у Харківській області

Як отримати податкову знижку на навчання?

28 липня поточного 2018 року були внесені зміни до Податкового кодексу України, які дозволили громадянам, які сплачують за освітні послуги, що надаються дошкільними, шкільними та позашкільними закладами освіти, отримати право на податкову знижку. Раніше таке право надавалося лише за послуги, сплачені за отримання послуг вітчизняних закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти.

Слід зазначити, що зміни до Податкового кодексу України були внесені на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання», який був розроблений та прийнятий за ініціативи Міністерства юстиції України та його очільника - Павла Петренка. Саме внесеними змінами до чинного податкового законодавства було надано право отримати зазначену вище податкову знижку батькам, які оплачують навчання дітей у закладах дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти.

Відповідно до п.14.1.170 ст.14 Податкового кодексу України *податкова знижка* для фізичних осіб, які не є суб'єктами господарювання, - документально підтверджена сума (вартість) витрат платника податку - резидента у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів - фізичних або юридичних осіб протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподаткованого доходу, одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати, у випадках, визначених цим Кодексом. Тобто податкова знижка – це сума, на яку дозволяється зменшити розмір сплаченого основного податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) у зв'язку з оплатою нею послуг навчання.

Право на отримання податкової знижки мають громадяни України, які оплачують навчання у закладах дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти за себе або члена своєї сім'ї першого ступеня споріднення (батьки, чоловік/дружина, діти, у тому числі усиновлені). Тобто, якщо платник сплачував за своє навчання, навчання дітей або батьків, він може звернутися до органів Державної фіскальної служби для отримання податкової знижки. Для цього йому після закінчення податкового року необхідно подати до 31 грудня декларацію, в якій зазначити суму отриманих доходів та суму коштів, які були сплачені на освітні послуги. Для отримання податкової знижки за 2018 рік громадяни мають подати декларацію про отримані доходи з 1 січня до 31 грудня 2019 року. Повернення, сплачених за отримання освітніх послуг, коштів відбувається протягом 60 днів у спосіб, зазначений платником у декларації.

Задля отримання податкової знижки на навчання слід:

- 1) Оплатити навчання та зберегти квитанції для органів Державної фіскальної служби про оплату;

- 2) Отримати від роботодавця довідку про доходи (у разі якщо працююча особа платить податки і оплачує навчання та офіційно оформлена на підприємстві);
- 3) До 31 грудня поточного року заповнити податкову декларацію про майновий стан та доходи за минулий рік;
- 4) Подати документи на отримання знижки в ДФС за місцем реєстрації та отримати податкову знижку.

Для отримання податкової знижки до органів ДФС необхідно подати наступні документи:

- Копію паспорта;
- Копію довідки про присвоєння податкового номера (крім фізичних осіб, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта);
- Довідку про доходи за формою №3;
- Копію договору із навчальним закладом (в якому має бути зазначено: хто надає послугу, хто її отримує, яка сума та термін надання освітньої послуги); копії квитанцій (чеків, платіжних доручень) про оплату навчання;
- Оригінали документів, що підтверджують ступінь споріднення (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб);
- Податкову декларацію про майновий стан і доходи;
- Заяву із зазначення реквізитів рахунку для перерахування відшкодування.

Згідно із нормами чинного законодавства приватним підприємцям податкова знижка не надається. Витрати на військовому кафедрі та інші курси в закладах освіти не враховуються. Також в розрахунок податкової знижки не включаються витрати на навчання за кордоном.

Головний спеціаліст відділу взаємодії з
суб'єктами державної реєстрації та підвищення
кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Головного
територіального управління юстиції у Харківській області

Г.О. Котляр

тел. 752-49-73

Допомога держави «муніципальна няня» для молодих мам.

Відповідно до ч.3 ст. 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Сім'я має велике значення як для окремої людини, так і для суспільства в цілому, оскільки є важливим соціальним інститутом, в якому відбувається становлення найважливіших людських цінностей для кожної конкретної особи даного союзу. Це середовище формування та розвитку особистості, у ньому здійснюється соціальне відтворення населення та способу його життя. Сім'я виступає домінуючим інститутом у формуванні особистості дитини. Причому тільки та сім'я має позитивний вплив, що допомагає дитині відчувати себе рівноправним членом колективу, де її люблять, вона має у сім'ї права і обов'язки, до її потреб ставляться з розумінням.

Задля виховання та розвитку дитини та матеріальної підтримки сім'ї, поліпшення її життєвого рівня українською державою реалізується проект «Муніципальна няня», який спрямований на полегшення догляду за дитиною до 3-х років як для працюючих мам, так і для тих молодих мам, які знаходяться у декретній відпустці. З метою реалізації принципів сімейної політики, закладених у низці нормативно-правових актів (таких, як: Конституція України, Сімейний кодекс України, Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 №2402-III, Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 14.07.2016 №1462-VIII, Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію державної сімейної політики» від 21.11.1992 N2811-XII тощо) Кабінетом Міністрів України 30 січня 2019 року затверджено Порядок відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня», який дозволив українським сім'ям отримувати послугу з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня», яка надається для підтримки батьків (усиновлювачів), опікунів дитини для забезпечення догляду за дитиною до трьох років.

Соціальна програма «муніципальна няня» передбачає, що починаючи з 1 січня цього року відбувається відшкодування управліннями з питань соціального захисту населення вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» у розмірі прожиткового мінімуму на дітей віком до шести років (розмір компенсації становить 1 626 гривень на місяць, з 1 липня цей розмір буде становити 1699 гривень, а з 1 грудня - 1779 гривень), встановленого станом на 1 січня відповідного року, за кожну дитину, яку доглядає муніципальна няня.

Механізм відшкодування вартості послуги «муніципальна няня» передбачає певну процедуру згідно до якої батькам або законним усиновлювачам потрібно самостійно знайти няню та укласти у письмовій формі договір чи угоду про здійснення догляду за дитиною. Також, слід зазначити, що муніципальною нянею може бути лише та фізична особа, яка є підприємцем, або юридична особа, яка надає послугу з догляду за дітьми, крім державних і комунальних закладів дошкільної освіти, та з якою укладено договір про здійснення догляду за дитиною до трьох років.

Призначення та виплата компенсації послуги “муніципальна няня” здійснюються згідно з рішенням структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районної держадміністрації, виконавчого органу міської ради, ради об’єднаної територіальної громади.

Право на отримання компенсації послуги “муніципальна няня” мають громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які є батьками (усиновлювачами), опікунами дитини до трьох років і на законних підставах проживають на території України та уклали договір про здійснення догляду за дитиною до трьох років з муніципальною нянею. Виключенням є положення згідно із яким, компенсація послуги “муніципальна няня” не призначається батькам, які є батьками - вихователями дитячих будинків сімейного типу, прийомними батьками, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства.

Обов’язковою умовою отримання щомісячної адресної компенсації “муніципальна няня” є укладення договору у письмовій формі між батьками (усиновлювачами) та муніципальною нянею, про що йшла мова раніше. У договорі має бути визначено, зокрема, назву послуги, її обсяг із зазначенням конкретних заходів, умови та строк її надання, вартість, періодичність оплати, відповідальність сторін.

Для отримання компенсації послуги “муніципальна няня” батьки або усиновлювачі протягом місяця після укладення договору подають місцевому структурному підрозділу з питань соціального захисту населення за місцем свого проживання заяву та наступні документи/відомості у паперовій або електронній формі:

- заяву про надання компенсації послуги “муніципальна няня”;
- заяву про перерахування коштів для компенсації послуги “муніципальна няня” із зазначенням рахунка в установі банку;
- копію договору між ними та муніципальною нянею;
- документи, що підтверджують витрати на оплату муніципальній няні послуги “муніципальна няня” (чек, розрахункова квитанція, виписка з банківського рахунка).

До заяви додаються копії:

- свідоцтва про народження дитини;
- паспорта батьків (усиновлювачів) з даними про прізвище, ім’я та по батькові, дату його видачі та місце реєстрації;
- документа, що посвідчує проживання на території України (для іноземця та особи без громадянства);
- документа про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків батьків (усиновлювачів);
- рішення районної держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, сільської, селищної ради об’єднаної територіальної громади або суду про встановлення опіки (у разі здійснення опіки над дитиною).

Після отримання усього пакету документів місцеві структурні підрозділи з питань соціального захисту населення: 1) розглядають подані документи та у

разі потреби уточнюють в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань інформацію про муніципальну няню, з якою укладено договір; 2) протягом десяти робочих днів із дати надходження документів приймають рішення про призначення компенсації послуги “муніципальна няня”; 3) протягом трьох робочих днів після прийняття рішення про призначення письмово інформують батьків (усиновлювачів) про прийняте рішення.

Батьків (усиновлювачів) дитини може бути відмовлено у призначенні компенсації послуги “муніципальна няня” у разі подання неповного пакета документів, зазначених вище, або відсутності інформації про муніципальну няню в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Компенсація послуги “муніципальна няня” призначається на строк здійснення догляду за дитиною до трьох років, визначений у договорі, укладеному між отримувачем послуги “муніципальна няня” та муніципальною нянею.

Виплата компенсації послуги “муніципальна няня” здійснюється щомісяця. Обов'язком батьків дитини є подання щомісяця до 5 числа в письмовій (електронній) формі або в будь-який інший зручний спосіб місцевому структурному підрозділу з питань соціального захисту населення документів, що підтверджують витрати на оплату роботи муніципальній няні, а також, протягом одного робочого дня слід інформувати про розірвання договору або про інші обставини, що можуть вплинути на надання муніципальною нянею послуги “муніципальна няня”.

У разі якщо в установлений строк документи, що підтверджують витрати на оплату муніципальній няні, неподані, то виплата компенсації послуги “муніципальна няня” припиняється.

Батькам слід звернути увагу на таке положення, що після подання документів, що підтверджують витрати на оплату муніципальній няні, виплата компенсації послуги “муніципальна няня” поновлюється з того місяця, за який було здійснено оплату послуги “муніципальна няня”.

Компенсація послуги “муніципальна няня” не тягне за собою зміни розміру допомоги при народженні дитини. Одержання батьками (усиновлювачами) інших видів допомог не впливає на призначення та виплату компенсації послуги “муніципальна няня”.

Головний спеціаліст відділу взаємодії з
суб'єктами державної реєстрації та підвищення
кваліфікації державних реєстраторів
Управління державної реєстрації Головного
територіального управління юстиції у Харківській області

Г.О. Котляр

На Харківщині продовжує роботу Антирейдерський аграрний штаб.

Як правило, якщо Ваші земельні права порушені, Ви звертаєтеся із відповідною позовною заявою до суду, проте на сьогоднішній час є альтернативний засіб вирішення правового конфлікту. Так на Харківщині діє антирейдерський аграрний штаб, завданням якого є оперативне вирішення на спроби рейдерських захоплень землі чи збіжжя.

Аграрний штаб був створений розпорядженням голови Харківської обласної державної адміністрації від 15.08.2017 року, з метою забезпечення захисту аграріїв від спроб рейдерських захоплень земель і зібраного врожаю, швидкого й ефективного реагування на будь-які незаконні дії щодо протиправного захоплення майна аграріїв.

До складу штабу увійшли представники Харківської обласної державної адміністрації, Головного управління Держгеокадастру у Харківській області, Головного управління Національної поліції в Харківській області, Прокуратури Харківської області, Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області, Головного територіального управління юстиції у Харківській області, а також представники громадських організацій.

Формою роботи Антирейдерського аграрного штабу є засідання, на яких розглядаються письмові звернення громадян-землевласників або землекористувачів, а також фермерських господарств. За результатами розгляду звернень заявникам надаються письмові відповіді щодо висновків та роз'яснень норм чинного законодавства. Адреса для листування: м.Харків, вул. Ярослава Мудрого, буд.16.

Протягом 2018 року проведено 32 засідання оперштабу, в рамках яких розглянуто 77 звернень. За результатами 12 звернень встановлені можливі ознаки рейдерських захоплень стосовно 5 підприємств Харківської області.

**Заступник начальника
головного територіального управління юстиції з
питань державної реєстрації – начальник
Управління державної реєстрації**

О.В. Тимошук

Тел. 752 49 73